

MINEVA PETINDVAJSETO LETO SAMOUPRAVLJANJA V JUGOSLOVANSKI SOCIALISTIČNI SKUPNOSTI. 27. JUNIJA 1950 JE TOVARIŠ TITO V LJUDSKI SKUPŠČINI RAZGLASIL TEMELJNI DOKUMENT S KATERIM JE BILO URESNIČENO GESLO PROLETARSKE REVOLUCIJE »TOVARNE DELAVCEM«.

TOVARNE DELAVCEM

V svojem zgodovinskem govoru je posebno poudaril: »S prevzemom proizvodnih sredstev v državne roke se še ni uresničilo akcijsko geslo delavskega gibanja »Tovarne delavcem — zemljo kmetom«. To geslo opredeljuje vsebino celotnega programa socialističnih odnosov v proizvodnji; tako glede družbene lastnine kakor glede pravic in dolžnosti delavcev. »Prav zaradi tega samoupravljanje moremo in moramo uresničiti v praksi, če mislimo zares zgraditi socializem.« Te besede izražajo doslednost revoluciji, doslednost dolgoročnim idejam in interesom delavskega razreda.

REVOLUCIONARNE IDEJE

Zelje po samoupravljanju oziroma po pravicah in dolžnostih vseh ljudi, da sami odločajo, so se praktično pojavljale v najrazličnejših oblikah skoraj v vseh obdobjih človeške zgodovine. Prve teoretične osnove so razvijali že utopični socialisti, v praksi pa so zaživele prvič med pariško

NAŠA PRAKSA

Začetek našega socialističnega samoupravljanja sega že v obdobje narodnoosvobodilnega boja. Partija je revolucijo usmerjala in uresničevala, toda to je bilo delo delavskega razreda, narodov in narodnosti Jugoslavije. Osvobodilni boj je bil zato obelžen s poglobljenim demokratizmom in ustvarjalnostjo ljudskih množic. Neposredno po zmagi socialistične revolucije smo začeli razvijati tisto obliko revolucije, tisto obliko diktature proletariata, v kateri je bila država glavni instrument za zagotavljanje in uresničevanje socialističnega razvoja. To je bilo obdobje revolucionarnega centralizma, obdobje ljudske demokracije. Komunistična partija je bila tista idejno politična sila, ki je uspešna, na čelu s tovarišem Titom, prebroditi najtežja obdobja po vojne obnove, gospodarske in kulturne zaostalosti in ne nazadnje — socialistično Jugoslavijo je usmerila na samoupravno pot. V petdesetih letih je bil administrativnocentralistični sistem že prava spona vse hitrejšemu napredku. Temeljni zakon, po katerem državna gospodarska podjetja in višja gospodarska združenja upravljajo kolektivni, je bil tisti formalno-pravni in temeljni akt, ki je omogočil, da smo zrušili državno lastnino in utrjevali družbeno na podlagi samoupravljanja; družbeni odnosi niso temeljili več na državi, pač pa na delovnih ljudeh.

Leto 1950 označujemo kot prehod iz obdobja ljudske demokracije v socialistično demokracijo.

Značilno za obdobje ljudske demokracije je:

- načelo ljudske oblasti, ki pomeni, da organi oblasti izhajajo iz ljudstva, da so organi voljeni in da ljudstvo lahko vsak čas odpokliče organe, ki jih je izvolilo
 - državna lastnina je izražala novo vsebino proizvodnih odnosov; država je upravljala s proizvodnimi sredstvi in odločala o razdelitvi presežnega dela
 - demokratični centralizem je pomenil posebno vsebino odnosov nadrejenosti in podrejenosti med ljudskimi odbori
- Sistem družbenih odnosov, ki se je razvil v prvih povojnih

letih (do 1950), je predstavljal dokajšnjo nevarnost za vse močnejše birokratiziranje družbe in za razraščanje birokratskega centralizma. Neskladje med ustavnimi oblikami družbene ureditve in usmeritvijo družbene življenja je postajalo iz dneva v dan očitnejše. Razrešitev tega neskladja je pospešil napad Informbiroja na Jugoslavijo. Tovariš Tito je ob sprejemanju Zakona o delavskem samoupravljanju opozoril na bistvo spora, ki se je izražalo v najpomembnejših vprašanjih nadaljnjega družbenega razvoja Jugoslavije. Kot smo že omenili, smo izbrali pot nadaljnje revolucionarne družbene preobrazbe, ki temelji na socialistični demokraciji — samoupravnem socializmu.

NEKAJ O BISTVU SOCIALISTIČNE DEMOKRACIJE

Njen osnovni temelj je družbena lastnina proizvodnih sredstev — poudarek je na ekonomski vsebini. Za proizvajalca je socialistična demokracija ekonomska demokracija: proizvajalec upravlja s proizvodnimi sredstvi in odloča o prisvajanju ter razdelitvi presežnega dela.

Socialistična demokracija zagotavlja hkrati vodilno vlogo delavskega razreda.

Socialistična demokracija teži k pritegotovanju najširših delovnih množic k zavestnemu in ne-

(Nadaljevanje na 2. strani)

V petek, 5. septembra, bomo Litostroječani praznovali. Istočasno slavimo dvoje obletnic: srebrni jubilej samoupravljanja in 28-letnico ustanovitve našega podjetja. Pred petindvajsetimi leti smo tudi v naši delovni organizaciji izvolili prvi delavski svet, na kar nas spominja plošča na prehodu med livarno sive litine in čistilnico, na objektu, ki je bil zgrajen med prvimi.

2. IX. 1950 je za naš samoupravni razvoj gotovo najpomembnejši datum, čeprav je spomin nanj skoraj zbledel. Zato so samoupravni organi in družbeno-politične organizacije že pred leti predlagale, da v tovarni na vidnem mestu postavimo spominsko obeležje, ki bi hkrati predstavljalo simbol naše proizvodnje in nas spominjalo na enkratno dejanje, na naš samoupravni razvoj. Tako je odločitev prišla ravno pravi čas — ob srebrnem jubileju samoupravljanja.

Simbol — lopata Kaplanove turbine s podstavkom — bo delavcem današnje in jutrišnje dobe osvetljeval naš razvoj. Predstavljal bo Litostroj, tisti Litostroj, ki je zrasel

Slavimo

tam, kjer je bilo prostrano polje, ki je zrasel na tradicijah strojnih tovarn, ki so jih pred vojno kapitalisti likvidirali. Besede tovariša Franca Leskoška-Luke, ki jih je izrekel še pred vojno, so bile zelo dalekovidne: »Kapitalisti so likvidirali strojne tovarne, ampak strojne tovarne bodo v Ljubljani še stale, zgradili jih ne bodo kapitalisti, ampak nekdo drug!« Tako je bila zgrajena nova tovarna, njen obseg in namen sta ji narekovala odločujočo vlogo v izgradnji nove države, v izgradnji novega gospodarstva.

Komaj tri leta zatem je nova tovarna našla svojo najbolj naravno povezavo: tisti, ki v njej ustvarjajo, so jo začeli tudi upravljati. Od takrat naprej niso odločali o razvoju in gospodarjenju le postavljeni organi, temveč vsa naša delovna skupnost.

Na spominskem obeležju, ki ga bomo slavnostno odkrili, bodo zato zapisane tudi sledeče besede tovariša Tita, ki jih je izrekel ob razglasitvi temeljnega akta o uvedbi samoupravljanja: »Samoupravljanje moremo in moramo uresničiti v praksi, če mislimo zares zgraditi socializem.« Gotovo se ta Titova misel več kot uspešno uresničuje v naši vsakdanji družbeni praksi. Odveč bi bilo ponavljati dejstva, ki so zapisana v uvodnem članku jubilejne številke našega časopisa.

Vendar je potrebno poudariti nekaj: litostrojski delavci smo od takrat, ko smo prevzeli tovarno v upravljanje, do danes storili pomembno delo. Nikdar nismo zastajali, pa čeprav nas je trlo nemalo težav. Družbeno-politični trenutek, v katerem slavimo, je obelžen z velikimi prizadevanji delovnih ljudi, da stabiliziramo nemirna gospodarska gibanja. Naša pripravljenost, da se spoprimeemo z najtežjimi problemi, bo zagotovo rodila sadove.

Urednik

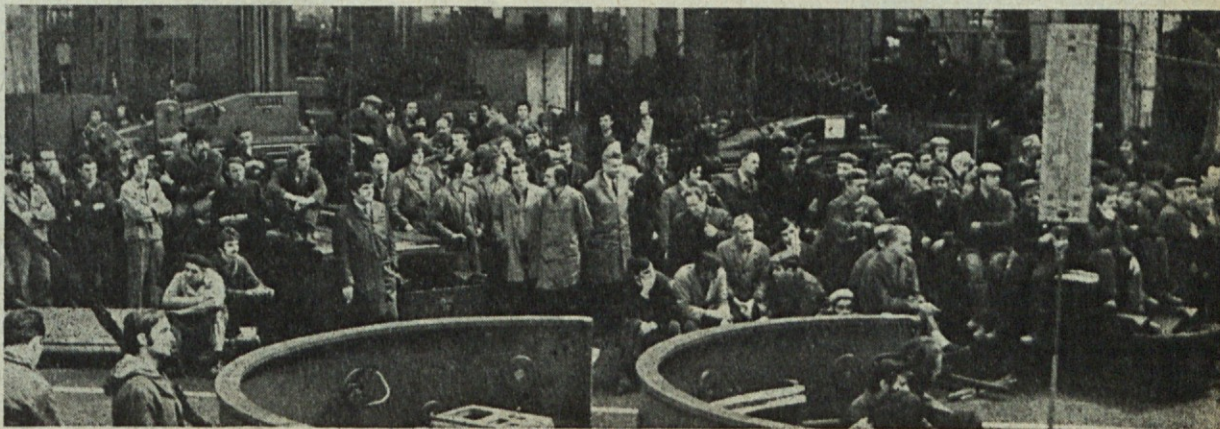
Vabilo upokoјencem

Vabimo vse upokoјence Litostroja, da se 5. septembra ob 12. uri udeležijo odkritja spominskega obeležja ob 25. obletnici delavskega samoupravljanja pred upravno zgradbo podjetja.

JUBILANTOM

ČESTITAMO VSEM DELAVCEM, KI SLAVIJO JUBILEJNO LETO SVOJEGA DELA V LITOSTROJU, IN JIM ŽELIMO ŠE MNOGO SKUPNIH DELOVNIH USPEHOV!

Samoupravni organi
družbeno-politične organizacije
in vodstva TOZD in OZD

TOVARNE DELAVCEM

(Nadaljevanje s 1. strani)

posrednemu družbenemu upravljanju. Ves nadaljnji razvoj družbenega samoupravljanja pri nas vse do danes ne pomeni nič drugega kot praktično uresničevanje socialistične demokracije. Sedanji sistem socialistične demokracije, ki ga uresničujemo v obliki samoupravljanja na vseh področjih družbenega življenja, tudi imenujemo poseben tip diktature proletariata. Za nas pomeni diktatura proletariata zagotovitev vodilne vloge delavskega razreda v določenem zgodovinskem obdobju v zvezi z vsemi delovnimi ljudmi in s takimi demokratičnimi oblikami oblasti — samoupravljanjem, da bo ta zveza med delavskim razredom in vsemi delovnimi ljudmi dejansko prišla do izraza.

Za uspešno razumevanje naše samoupravne prakse in našega družbenega razvoja nasploh je pomembno, da delovni ljudje poznajo teoretične predpostavke socialistične demokracije, kakor tudi ljudske demokracije. Dejstvo je, da je naša tovarniška in širša družbena skupnost zelo raznolika, tako glede stopnje

strokovne kot družbeno-politične razgledanosti. Zato je nujno, da tudi ob takih primerih, ko pregledujemo našo razvojno pot, pokažemo poleg zgodovinskih še na nekatere teoretične osnove, kot smo to storili takrat.

Pred petindvajsetimi leti smo uvedli v podjetja delavske svete in upravne odbore kot organe delavskega samoupravljanja. Po udariti moramo, da so bili razni posvetovalni in drugi organi ustanovljeni že leta 1949 po vsej Jugoslaviji (tudi v Litostroju) in je bila že ustaljena praksa takrat le formalno uzakonjena. 1952. leta so bili zbori proizvajalcev — podaljški delavskih svetov ustanovljeni še na ravni mest in okrajev. Namen uvedbe zborov proizvajalcev je bil zagotoviti odločilen vpliv delavcev pri razpolaganju s presežnim delom v širši družbeni skupnosti. Ta cilj je bil uresničen v celoti šele s tem, ko so zbori proizvajalcev uvedli v republiške in zvezne skupščine. Preko zborov proizvajalcev se začela neposredna povezava delavskega samoupravljanja z državno oblastjo. Leta 1953 je ustavni zakon vse te novosti uzakonil, s tem pa je bila naša

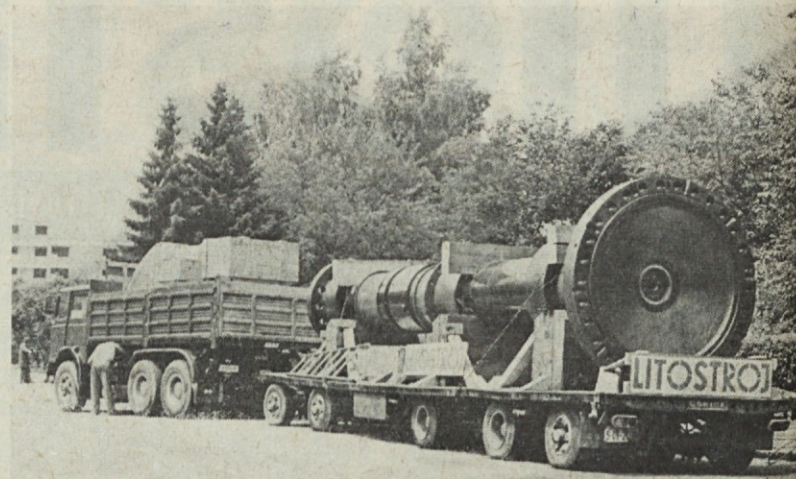
prva socialistična ustava iz leta 1946 deloma razveljavljena.

Ustavni zakon je odprl pot razvoju samoupravljanja tudi na področju negospodarstva, začela se je torej faza »družbenega upravljanja«. Značilnost tega samoupravljanja je v tem, da so pri upravljanju zavodov sodelovali tudi predstavniki družbene skupnosti. Samoupravljanje se je torej razvijalo na vseh področjih, čeprav je bil vseskozi največji poudarek na krepitvi materialne osnove samoupravljanja, to je na krepitvi odločujoče vloge samoupravnih organov pri razpolaganju z dohodkom. Delovni ljudje so preko delavskih svetov in drugih organov na začetku odločali le o enostavni reprodukciji, pa še to sporazumno z ljudskimi odbori (občinskimi ali okrajnimi). Šele 1957. leta je bilo sprejetih več zakonov, ki so bistveno okrepili samoupravljanje v gospodarskih organizacijah, tako da so delovne organizacije samostojno odločale o dohodku, proizvajalci pa postopoma postajajo nosilci celotne razširjene reprodukcije. Slednje vprašanje je bilo in je še danes v središču pozornosti razvoja samoupravljanja.

Tako smo do leta 1963 imeli delavsko in družbeno upravljanje, ustava iz 1963 pa je postavila enotne temelje samoupravljanja na vseh področjih družbenega življenja. Posebno pozornost smo posvetili krepitvi samoupravljanja v delovnih organizacijah, družbi kot celoti, s poudarkom na samoupravnem urejanju odnosov v federaciji. Znano nam je, da smo v obdobju od leta 1963 do 1971 bili težko bitko za hitrejšo uveljavljanje samoupravljanja na vseh področjih. Ohranjanje starih elementov prejšnjega gospodarskega sistema je med drugim omogočalo razraščanje tehnokratsko-monopolističnih odnosov. Ti so se izražali v posebnih oblikah odtujevanja sredstev od neposrednih proizvajalcev. Kljub temu, da so bili delovni kolektivi ves čas formalno nosilci celotnega sistema samoupravljanja, so vendar zaradi določenih neurejenih razmer s precejšnjim delom ustvarjenega dohodka razpolagale ozke, tehnokratsko-birokratske skupine. Če bi ti pojavi prerasli v prevladujočo lastnost proizvodnih odnosov, bi ne samo vse bolj omejevali samoupravne pravice delavcev, ampak bi, kot pravi tovariš Kardelj, čedalje bolj izpodkopavali sistem družbene lastnine. Razraščanje tehnokratskih upravljalških monopolov, ki se niso izmikali samo samoupravnemu nadzoru delavcev, pač pa tudi nadzoru in usmerjanju državnih organov, je zahtevalo odločnejši poseg naprednih samoupravnih socialističnih sil v družbenoekonomske odnose.

Ti posegi družbe so se izrazili v **ustavnih dopolnilih iz leta 1971**. Šlo je predvsem za ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela in za uveljavljanje novega položaja neposrednih proizvajalcev v temeljnih organizacijah združenega dela. To pa naj bi v nadalje onemogočilo različne prej omenjene oblike odtujevanja oblasti od delavcev ter zagotovilo nadaljnjo razredno vsebino družbenih odnosov.

Druga značilnost ustavnih dopolnil pa se kaže v **urejanju**

Tako je v juliju odhajala iz tovarne II. turbinska gred za HE Varaždin, kot izreden prevoz po cesti (J. Jeraša)

mednarodnih odnosov oziroma odnosov znotraj federacije. Osnovna značilnost odnosov v federaciji je bila poudarjanje avnojskih načel, torej krepitev vseh tistih oblik odnosov v federaciji, s katerimi se na eni strani zagotavlja samostojnost republik in pokrajin in na drugi strani enakopraven položaj narodov in narodnosti Jugoslavije. Usmeritev temelji na graditvi samoupravne federacije in na medsebojni povezanosti narodov in narodnosti Jugoslavije.

Nova ustava SFRJ in ustave republik leta 1974 so zaokrožile dosednji ustavni razvoj, hkrati pa so nastale temeljite spremembe v družbeno-političnem sistemu. »Smisel sprememb je, da zagotovimo vladajoči položaj delavskega razreda in delovnih ljudi sploh v uresničevanju funkcij oblasti in v upravljanju drugih družbenih zadev, kakor tudi,

da se še naprej razvijajo odnosi med narodi in narodnostmi na temeljih enakopravnosti in solidarnosti ter odgovornosti slehernih republik in pokrajin,« je poudaril na X. kongresu ZKJ tovariš Tito. Samoupravljanje s tem postaja celovit sistem družbenogospodarskih in družbenih odnosov. Z njim se izraža nepretrganost našega socialističnega revolucionarnega razvoja, ki se je začel že leta 1941 s prvimi narodnoosvobodilnimi odbori kot demokratičnimi samoupravnimi oblikami nove ljudske oblasti.

Naj zaključimo naš pregled razvojne poti samoupravljanja z besedami, ki so bile izrečene na X. kongresu ZKJ: »Ni pravice brez dolžnosti in ne dolžnosti brez pravice!« To mora postati eno temeljnih načel samoupravljanja.

J. Elikan

PROGRAM OSREDNJEGA PRAZNOVANJA OB 25. OBLETNICI DELAVSKEGA SOMOUPRAVLJANJA

V ČETRTEK, 4. SEPTEMBRA se bodo razvrstile slavnostne seje delavskih svetov TOZD in delovne skupnosti SSP. Delegati bodo tu obdarili jubilarne in s kratkimi slovesnostmi počastili petindvajsetletnico samoupravljanja.

Poseben dogodek bo v TOZD PI, kjer bodo po zboru delavci navzoči, ko bo začela obratovati nova livarna specialne litine.

V PETEK, 5. SEPTEMBRA

Ob 9.30 bo v delavski restavraciji slavnostna seja delavskega sveta delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj
Ob 12. uri bo zbor delavcev delovne organizacije Litostroj ob odkritju spominskega obeležja ob 25. obletnici samoupravljanja.

OGLED PROIZVODNIH OBRATOV

Za člane kolektiva in njihove svojce bo ogled proizvodnih obratov, in sicer:
v petek, 5. septembra, od 13. do 18. ure in
v soboto, 6. septembra, od 7. do 13. ure.

V delu skupščine SRS sodeloval tudi naš delegat

V četrtek, 24. julija, so vsi trije zbori slovenske skupščine obravnavali problematiko uresničevanja resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SRS v letu 1975. Ekspoze izvršnega sveta SRS o omenjeni problematiki je podal podpredsednik IS tovariš Zvone Dragan. Odveč bi bilo poudarjati, kako so v tem trenutku aktualna vprašanja, ki so jih obravnavali na tej seji. Samo dosledno uresničevanje ciljev, ki so zapisani v resoluciji, lahko zagotovi izboljšanje gospodarskega položaja v državi, republiki, oziroma v sleherni delovni in temeljni organizaciji. Zato morajo prav vsi dejavniki naše družbe delovati tako, da zastavljene naloge uspešno opravimo.

Na seji zbora združenega dela republiške skupščine je med številnimi razpravljalci razpravljala tudi naš delegat v zvezni skupščini tovariš Zvone Volfand dipl. inž., ki je govoril o delu delegacije Slovenije v zboru republik in pokrajin skupščine SFRJ.

Poudaril je, da so podatki, ki ponazarjajo sedanjí gospodarski položaj, v glavnem podobni tistim, ki smo jih poznali že konec preteklega leta. Delegacija Slovenije v skupščini SFRJ se je prav zato že takrat, torej ob oblikovanju resolucije o ekonomski politiki za letošnje leto, zavedala, da so zastavljene naloge izredno težke in da bodo uresničene le, če bodo prav vsi delali skrajno zavzeto. Delegacija je pozorno spremljala pojave od januarja do marca in se prepričala, da se močno zaostajamo z gospodarskimi ukrepi, ki naj omogočijo uresničitev za letos načrtane politike. Zato je zahtevala, da se v zvezni skupščini nemudoma oceni gospodarski položaj in uresničevanje resolucije za letošnje leto. Delegacija je dosegla, da je ZIS pripravil ustrezne analize in gradiva za sejo skupščine SFRJ v aprilu. Že takrat je delegacija v razpravah zelo ostro opozorila na pomanjkljivosti v gospodarskem razvoju ter na resen gospodarski položaj. Pri tem je še posebej poudarila zamujanje sistemskih go-

spodarskih ukrepov za stabilizacijo gospodarstva. Žal pripombe naše delegacije niso bile zadosti upoštevane, ukrepi so še nadalje zamujali, tako da je gospodarska situacija ob polletju težka. Sedanji ukrepi in stališča skupščine Slovenije so dokaj pozni, zato bomo učinke teh ukrepov zaznali šele v naslednjem letu. To pomeni, da so izglede za izpolnitev ciljev iz resolucije o gospodarski politiki za letošnje leto že dokaj vprašljivi. Kljub temu je slovenska delegacija prepričana, da ji bodo stališča in ukrepi republiške skupščine v dobro oporo za njeno nadaljnje delo v skupščini SFRJ, je podčrtal tov. Volfand.

OBVESTILO UPOKOJENCEM LITOSTROJA

Tudi letos bo sindikalna konferenca Litostroj organizirala za svoje upokojujence izlet v Flesco.

Odhod avtobusa bo izpred tovarne v ponedeljek, 1. septembra, ob 8. uri, povratek pa bo v torek, 2. septembra. Odhod avtobusa iz Fiese ob 16. uri. Izletu se lahko pridruži ožji družinski člani, ki prispevajo 50.— din.

Prijave sprejema sindikat do vključno 27. 8. 1975. Osebnih vabil ne bomo pošiljali. Vse informacije dobite na telefon: 56-021, interna 204.

Konferenca sindikata
LITOSTROJ

Delavci v samoupravnih organih od 1970-1975

Ob 20-letnici delavskega samoupravljanja smo v izdanem zborniku imenovali vse naše člane podjetja, ki so bili izvoljeni v organe samoupravljanja v času od leta 1960 do 1970, ob 10-letnici pa vse tiste, ki so bili izvoljeni v organe upravljanja in so uspešno opravljali te svoje samoupravne pravice in naloge v času od leta 1950 do 1960.

Iz dosedanjih pregledov je razvidno, da je bilo v času od 26. 1. 1950 do 9. 4. 1969 16 mandatnih dob in izvoljenih 11 predsednikov delavskega sveta podjetja. V teh mandatnih dobah ko bili nekateri izvoljeni za več let, kot Albin Vogelnik, Martin Finc, Milan Vidmar in Marjan Kompoljšek. V upravni odbor podjetja je bilo izvoljenih 13 predsednikov, ker so bili nekateri izvoljeni za dve mandatni dobi, kot so Stane Jeločnik, Stane Koprivnik, Mirko Debeljak, dipl. ing. Viktor Nolimaj, Franc Poteko in ing. Franc Gregorič.

Skupno je bilo v 20 letih samoupravljanja izvoljenih 788 članov.

Zdaj pa še pregled za mandatno dobo od 4. septembra 1970 do volitev 15. aprila 1975:

Zap. št.	Mandatna doba	Predsednik DSP
1.	od 4. 9. 1970 do 16. 5. 1972	ing. Avgust Klemenc
2.	od 16. 5. 1972 do 15. 4. 1975	Karol Gornik
3.	od 15. 4. 1975	ing. Leopold Nadlišek
Zap. št.	Mandatna doba	Predsednik UOP
1.	1970, 1971	dipl. ing. Zvonimir Volfand
2.	1972, 1973	dipl. ing. Zvonimir Volfand
3.	1974	dipl. ing. Marko Celarc
4.	1975	dipl. ing. Stanislav Bradeško

Pri volitvah 4. septembra 1970 smo volili v delavski svet podjetja 85 članov in v delavske svete samostojnih organizacij združenega dela 90 članov.

Dne 16. 5. 1972 so bile volitve v delavski svet podjetja in v delavske svete TOZD še v smislu določb samoupravnega sporazuma o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela. Izvolili smo 60 članov v delavski svet podjetja, 120 članov v delavske svete TOZD in 8 članov v upravni odbor.

Pri volitvah 15. 4. 1975 pa so bili delegati izvoljeni v delavski svet podjetja in delavske svete TOZD oziroma SSP že v smislu novih ustavnih sporazumov in sprejetih aktov, in to v delavski svet podjetja 32 delegatov in v delavske svete TOZD in SSP 74 delegatov.

V razdobju od 4. 9. 1970 do 15. 4. 1975 je bilo torej izvoljenih 487 članov, oziroma v 25 letih delavskega samoupravljanja skupaj kar 1275. Že iz tega je razvidno, kako množično je bilo sodelovanje delavcev samoupravljalcev pri upravljanju našega podjetja.

Milan Seme

SLAVLJENCI GOVORE

»DNE 2. 9. 1950 SMO DELAVCI PREVZELI TOVARNO V UPRAVLJANJE«. Ta napis je bil ulit skupaj s spominsko ploščo v tistih dneh, ko je delavski razred začel sam upravljati z materialnimi dobrinami, plošča pa stoji na začetku livarne sive litine kot simbol dobe, ki se je začela pred petindvajsetimi leti.

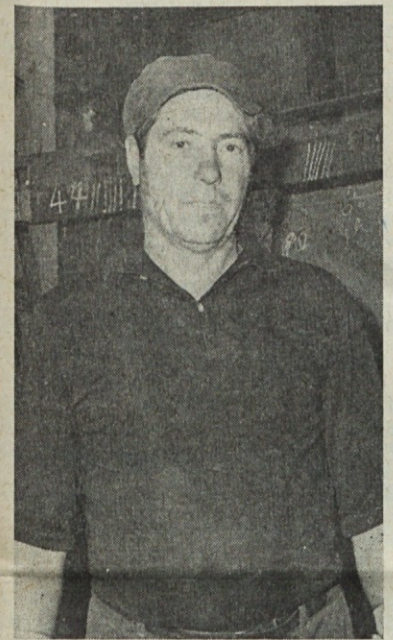
Kako je bilo takrat, sem spraševal naše slavlence — petindvajsetletnike.

V pogovoru z njimi sem skušal vsaj nekoliko oživiti tiste čase, njihov življenjski vzpon do danes, jih povprašal, kakšni so delovni odnosi v našem kolektivu, ali mislijo, da smo delavci že tisti, ki odločamo o enostavnosti in razširjeni reprodukciji, kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi dosegli čim boljše gospodarske rezultate in še kaj.

Sicer pa — raje prepustimo besedo našim slavlencem.

Med kupi livarskega peska, pripravljenega za formanje, sem v livarni sive litine odkril

Ignaca PONIKVARJA, jedrarja, ki svoj poklic opravlja že petindvajset let.

Ignac Ponikvar: »Spominov je veliko, lepih in...«

»Upal sem že, da vas ne bo. Da, od takrat je minilo že četrto stoletje. Spominov je veliko, lepih in žalostnih. V podjetju sem od 9. januarja 1950 — od prvega dne na istem delovnem mestu kot jedrar. Na začetku naše samoupravne poti je bilo precej težav, saj veste, vodstvo je bilo starega kova, tudi v nas je še vedno živela dediščina starejših generacij. Mislim, da v tako kratkem času ni bilo mogoče narediti vse tako, kot je bilo mišljeno, predvsem bomo morali še nekoliko popraviti nagrajevanje, tako da bo vsak nagrajen po učinku.

Za prihodnost nimam nobenih velikih ciljev, želim le, da bi bil zdrav in da bi v miru dočakal pokoj.

Napotil sem se v mehansko obdelavo in za stružnico »ulovil« skromnega Franca BAUMKIRHERJA. Delo strugarja opravlja

France Baumkirher: »Najprej mislim na svoje delo.«

že dvajset let, med sodelavci in nadrejenimi je cenjen kot dober delavec in tovariš, ki je vedno pripravljen pomagati.

»Mislim, da sem bil pri svojem delu uspešen, saj sem si v tem času pridobil visoko kvalifikacijo, od službe kvalitete pa sem dobil priznanje, dodelili so mi status avtokontrolorja. Sicer pa, kdor svoje dolžnosti vestno opravlja, lahko tudi odloča o svojem delu. Vseeno pa mislim, da delavci težko odločamo, ker nam čas in včasih tudi pomanjkljiva izobrazba ne dopuščata, da bi razmišljali o problemih.

Da bi se samoupravni odnosi izboljšali, bi morale biti informacije in problematika podane bolj preprosto in razumljivo. Za boljši delovni uspeh bi bilo potrebno tudi obnoviti stroje in dati čim večjo moralno podporo mladim, jih učiti strokovnega dela in potrpljenja, saj jih bomo le tako zadržali v svojih vrstah.

Na poti skozi obdelovalnico sem se ustavil tudi pri naših »najmlajših« slavlencih, tistih, ki letos deseto leto ustvarjajo v naši tovarni in je to njihov prvi jubilej.

Poslovil sem se od prijaznega petdesetletnega možakarja in mimo hrumečih in vročih žarilnih peči livarne jeklene litine prišel v čistilnico ulitkov, kjer sredi snopov žarečih isker, dima in trušča že petnajst let služi svoj kruh Alojz PEKOLJ.

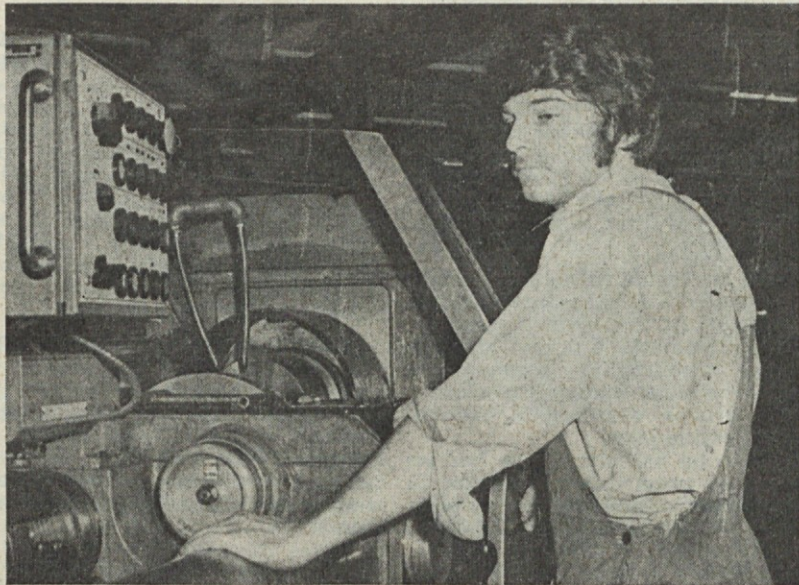
Alojz Pekolj: »Naši predlogi so upoštevani.«

»V Litostroju sem že 15 let in delam v čistilnici od začetka. Sedaj sem skupinovodja čistilcev. Delo je precej naporno, saj vidite, v kakšnem hrupu živimo vsak dan celih osem ur.

Samoupravljanje nam omogoča, da ustvarjalno delujemo, ne samo na delovnem mestu, pač pa tudi drugod. Sedaj ne naletimo

Pavle Mrzlikar: »V Litostroju sem šele deset let.«

Polde Žnidaršič: »... ampak obveščanje bi izboljšal.«

več na gluha ušesa, ko potožimo o svojih težavah in problemih. Lep dokaz za to je upoštevanje naših predlogov. Eden teh je nakup čistilnih naprav, ki nam bodo omogočile lažje delovne pogoje.

Stroj se je ustavil, jaz pa pot pod noge in v revolver-strugarjo, kjer dela Polde ŽNIDARŠIČ.

»Delo me veseli. Čeprav sem mlad, mislim, da sem bil uspešen. Če bo šlo tako naprej, bom kmalu dokončal delovodsko šolo. Samoupravni in proizvodni odnosi so na dokaj visoki ravni, izboljšati pa bi morali obveščanje. Tudi sodelovanje med delavci in nadrejenimi včasih malo zaškripa — pa bo že!«

Pavle MRZLIKAR, rezkalec v lahki obdelavi, je verjetno ravnokar razmišljal o letnem dopustu, medtem pa so jekleni zobje njegovega stroja dolbili novo obliko bodočemu izdelku.

»O svojih delovnih uspehih ne bi imel dosti povedati, saj sem v Litostroju šele deset let. Začel sem kot lanser, nekaj časa sem delal na šepingu, sedaj pa že tri leta rezkam.

Načrti za prihodnost? Želim si pridobiti kvalifikacijo za rezkalca in pa stanovanje. Upam, da bomo imeli v Litostroju zadosti dela, s tem pa tudi zaslužka.«

V tehnološkem oddelku FI smo zopet poiskali »25-letnika« — to je Ivan NEMANIČ, vodja odseka za tehnologijo orodja.

»Po končani IKŠ leta 1953 sem delal kot orodjar vse do 1960. leta, ko sem končal delovodsko šolo. Od takrat delam v tehnologiji obdelave. Delo je zanimivo. Z delavci smo stalno v stiku in ker jim — kakor govorijo — »režemo vsakdanji kruh«, prihaja do sporov, ki ne bi bili potrebni, če bi bilo nagrajevanje pravilneje urejeno.

Samoupravljanje kot obliko urejanja družbenih zadev vsekakor pozdravljam, mislim pa, da se vse preveč zavedamo svojih pravic, dolžnosti pa ne. Samoupravljalce bi bilo treba bolj izobraževati in uvesti malo več osebnih odgovornosti. Želel bi, da bi izboljšali sodelovanje in sporazu-

mevanje med posameznimi TOZD in službami, ker bi s tem pospešili reševanje skupnih problemov, in da bi vsi člani kolektiva enakovredno nosili breme, ki nam ga prinaša čas, s tem pa poskrbeli za lepši in boljši jutri.«

Ustavil sem se tudi pri Vladimiru MLINARJU, inženirju organizacije dela.

»Slovesnosti pred petindvajsetimi leti se ne spominjam prav natančno, saj sem bil takrat še dijak IKŠ Litostroj. Vem samo, da je bilo odkritje spominske plošče samoupravljanju takrat izjemen dogodek.

Mislim, da sem pri svojem delu dosegel uspeh, saj sem od KV strugarja prišel do izobrazbe inženirja organizacije proizvodnje. Kar se proizvodnih odnosov tiče, mislim, da smo v ožjem kolektivu dosegli visoko raven, če pa prihaja do nasprotij, so za to krivi posamezniki, ne skupnost.

Usklajevalni postopek dogovarjanja med TOZD in službami še ni urejen, kot bi moral biti, prav zato je prišlo tudi do negodovanja ob podelitvi nagrad jubilarantom. Tudi poslovni uspeh je zato slabši, kot bi lahko bil.

Vladimir Mlinar: »Bodočnost sloni na mladih.«

Bodočnost? Bodočnost sloni na mladih. Vsekakor imajo boljše začetne osnove, kot smo jih imeli mi — naj jih izkoristijo!

V težki obdelavi dela žerjavovodja Malči KOVAČ. Čeprav je bila edina predstavica »šibkejšega« spola med 25-letniki, sem jo le stežka pregovoril, da mi je posvetila nekaj minut svojega časa.

»Včasih je bilo hudo. Delavci so delali tudi po 30 ur na stroju in pri tem niso mislili nase, ampak na skupnost. Mislim, da so bili odnosi med nami prijetnejši, bolj tovariški. Ne vem, ali smo se mi postarali ali pa ne razumejo mladih. Vse gledamo preveč skozi denar. Kaj bi rekla za teh petindvajset let?

Prehitro so minila!

Na koncu svoje litostrojske odisejave sva s fotografom vdrla še v finančno kraljestvo našega glavnega blagajnika Franca KOCJANČIČA. Prijazen, vedno razpoložen za šalo nas je pričakal z besedami:

Franco Kocjančič: »Bil sem živa priča odkrivanju spominske plošče samoupravljanju.«

»A kar takole?«

Po nekajminutni »fotografski razpravi« sem prišel na vrsto tudi jaz. — »Krasna leta so bila takrat, resda včasih trda, ampak v mladosti ni nič pretežko. Livarna sive litine je bila takrat še vsa nova in bleščeča. Tja sem prišel kot mlad delavec. Bil sem pri odkrivanju spominske plošče samoupravljanju, zdaj pa — poglejte igro časa — sem priča gradnji spominskega obeležja pred upravno zgradbo.

Samoupravljanje je najboljša pot neposredne oblasti delovnih ljudi. Želel bi le več sodelovanja med kupci in našimi TOZD, da bi pravočasno plačevali svoje obveznosti.

Kaj si želim za bodočnost? Da bi bil zdrav!

Pa še to: čim več delovnih uspehov in zdravja Litostrojcem!

Enako tudi vam, dragi slavlenci!

Želimo, da bi še veliko let uspešno ustvarjali v našem kolektivu!

Besedilo: Janko Korene
Foto: Jaka Jeraša

Malči Kovač: »Vse gledamo preveč skozi denar.«

Poslovanje v prvem polletju

Za nami je prva polovica poslovnega leta in ko pregledujemo rezultate našega polletnega dela, lahko ugotovimo, da smo kljub številnim problemom tako proizvodnega kot finančnega značaja dosegli relativno dobre rezultate, saj smo z ustvarjenim celotnim dohodkom tekoče in s primerno rastjo pokrivali osebne dohodke, vsaj kolikor toliko redno plačevali dobavitelje in druge upnike ter ustvarili razmeroma dober ostanek dohodka. Tako se Litostroj s svojim poslovanjem uspešno vključuje v splošno gospodarsko aktivnost, katere bistveni element za označevanje je — stabilizacija gospodarstva.

Če skušamo na kratko povzeti najvažnejše splošno gospodarske tokove, v okviru katerih se odvija poslovanje v letu 1975, lahko ugotovimo, da je za to leto značilna močna aktivnost družbeno-političnih organov, ki skušajo s številnimi novimi predpisi in ukrepi omejiti negativne pojave prevelike ekspanzije inflatornega gospodarstva.

Eden takih ukrepov, ki ga sicer poznamo že od leta 1972, ki pa se je v tem letu poostiril, v letu 1976 pa predvideva celo prehod na sistem ugotavljanja celotnega dohodka in dohodka po plačani realizaciji, je skrajšanje zakonitega roka za terjatve do kupcev na domačem trgu z 90 na 45 dni. Glede na to, da imamo pri nas dostikrat zelo dolge valutne roke, pomeni tako skrajšanje zakonitega roka terjatev močno dodatno obremenitev doseženega ostanka dohodka, kajti odpis terjatev direktno znižuje dosežen finančni rezultat.

Drug tak predpis, ki prav tako direktno bremeni dosežen ostanek dohodka, je zakon o obveznem popravku vrednosti zalog nekurantnega materiala in gotovih izdelkov.

Nadaljnji močnejši ukrep stabilizacijske politike se nanaša na omejevanje investicijskih vlaganj brez kritja s potrebnimi lastnimi finančnimi sredstvi. Že doslej je bil v veljavi zakon o obveznem dokazovanju investicijske sposobnosti s tem, da je moral investitor ob vsakokratni novi investiciji dokazati, da je angažma sredstev v zalogah pokrit s trajnimi viri sredstev, med katere spadata poslovni sklad za obratne namene in dolgoročni krediti. Doslej smo tej zakonski zahtevi lahko zadostili. Z letom 1976 bomo morali investicijsko sposobnost dokazovati ločeno po TOZD, zato obstaja resna nevarnost, da glede na visoko naraščanje zalog v posameznih TOZD in glede na kreditno restrikcijo, ki močno omejuje vse vrste kreditov, investicijsko ne bomo sposobni. Rešitev je možna edino z znižanjem že sedanjega stanja zalog in s hitrejšim povečanjem poslovnega sklada bodisi iz naslova doseženega ostanka dohodka, bodisi iz naslova neporabljene amortizacije konca leta, ne nazadnje pa tudi iz naslova dolgoročnih virov kreditno monetarne politike bank.

Poleg prepovedi investiranja v primeru nepokrivanja zalog s trajnimi viri sredstev pa začne veljati s 1. septembrom letos še zakon o zagotavljanju plačil za investicije, s katerim se tudi proizvajalcem investicijske opreme nalaga večja odgovornost in doslednost pri sprejemanju naročil. Tako od 1. septembra naprej ne sme biti v izdelavi noben investicijski objekt oziroma ne sme podjetje sprejeti nobenega novega naročila, če ni zagotovljen eden od naslednjih plačilnih instrumentov: gotovinski ček, menica z avalom banke, nepreklicni dokumentarni akreditiv ali bančna garancija. Nespoštovanje teh zakonskih določil je vezano na stroge kazenske sankcije odgovornih oseb, delovnih organizacij investitorja in izvajalca, bank in Službe družbenega knjigovodstva.

Še naprej bi lahko naštevali različne predpise in ukrepe, po katerih se mora ravnati naše podjetje in celotno gospodarstvo, da bi končno celoviteje obvladali negativna gospodarska gibanja, ki se odražajo predvsem v slabi likvidnosti, prevelikih, dostikrat nepokritih investicijah, prekomerni rasti zalog in preveliki splošni in skupni porabi. Bilanca dose-danjih rezultatov izvajanja sprejetih ukrepov na področju nepo-

krite potrošnje in nelikvidnosti v gospodarstvu kaže torej za naše podjetje kot tudi za mnoga druga podjetja v državi, da prehaja stabilizacija gospodarstva kot temeljna naloga jugoslovanske družbe v sedanjem obdobju v odločilno fazo.

Zato bo najbolje, da se kar sedaj, ko pregledujemo uspehe in neuspehe poslovanja v prvi polovici letošnjega leta, ko istočasno

lahko naredimo še marsikaj, da bomo dosegli še boljše rezultate v drugi polovici leta, da se torej kar sedaj sprijaznimo z realnim dejstvom, da je leto 1975 in da bo tudi še prihodnje leto za gospodarjenje in poslovanje zelo težko in zahtevno. Ustvariti bo treba vse potrebne pogoje, da bo začela naša ekonomija v naslednjih letih poslovati s primerno stopnjo rasti proizvodnje ob normalnih inflacijskih trendih.

Kako uspešno se naše TOZD, DS SSP in OZD vključujejo v splošne stabilizacijske tokove in s kakšnim uspehom izpolnjujejo naloge, ki smo si jih zadali z gospodarskim načrtom za leto 1975, je razvidno iz teh nekaj najvažnejših kazalnikov poslovanja:

	Doseženo I.—VI. 1974	Plan 1975	Doseženo I.—VI. 1975	% na 1974	% na plan
1. Skupna proizvodnja v tonah					
TOZD PI	5.102	11.000	5.297	104	48
TOZD FI	3.524	9.000	2.362	67	26
TOZD IVET	482	900	584	121	65
TOZD ZSE	4	12	7	161	59
SKUPAJ OZD	9.112	20.912	8.250	91	39
2. Blagovna proizvodnja v tonah					
TOZD PI	1.278	4.100	2.217	174	54
TOZD FI	3.524	9.000	2.362	67	26
TOZD IVET	291	400	361	124	90
SKUPAJ OZD	5.093	13.500	4.940	97	37
3. Celotni dohodek din					
TOZD PRS		26.985.797	8.613.413		32
TOZD PI	83.801.813	277.213.000	132.373.803	158	48
TOZD FI	162.221.507	527.600.000	213.327.631	132	40
TOZD SE	6.565.242	18.300.000	9.936.758	151	54
TOZD IVET	24.428.177	58.780.000	34.161.664	140	58
DS SSP	23.253.011	19.654.203	16.446.979	71	84
TOZD ZSE	9.163.882	21.890.000	12.697.534	139	58
TOZD LINT	440.864	1.250.000	1.202.562	273	96
TOZD ICL	5.518.657	11.948.284	7.629.190	138	64
SKUPAJ OZD	315.393.153	963.621.284	436.389.534	138	45
4. Stroški					
TOZD PRS		26.985.797	8.136.184		30
TOZD PI	85.009.577	254.008.000	112.070.476	132	44
TOZD FI	154.869.616	499.100.000	213.660.182	138	43
TOZD SE	5.994.753	17.300.000	8.148.519	136	47
TOZD IVET	20.226.365	55.080.000	31.733.402	157	58
DS SSP	23.253.011	19.654.203	16.446.979	71	84
TOZD ZSE	8.789.193	21.339.700	12.215.743	139	57
TOZD LINT	374.773	669.700	410.409	110	61
TOZD ICL	5.398.497	11.733.461	6.840.590	127	58
SKUPAJ OZD	303.915.785	905.870.861	409.662.484	135	45
5. Ostanek dohodka					
TOZD PRS			477.229		
TOZD PI	—1.207.764	23.205.000	20.303.327		83
TOZD FI	7.351.891	28.500.000	—332.551		
TOZD SE	570.489	1.000.000	1.788.239	314	179
TOZD IVET	4.201.812	3.700.000	2.428.262	58	66
TOZD ZSE	374.689	550.300	481.791	129	88
TOZD LINT	66.091	580.300	792.153	1199	137
TOZD ICL	120.160	214.823	788.600	656	367
SKUPAJ OZD	11.477.368	57.750.423	26.727.050	233	46
6. Poprečni neto osebni dohodki na zaposlenega					
TOZD PRS			4.322		
TOZD PI	2.586		3.301	128	
TOZD FI	2.623		3.372	129	
TOZD SE	2.699		3.510	130	
TOZD IVET	2.577		3.281	127	
DS SSP	2.758		3.144	114	
TOZD ZSE	1.933		2.437	126	
TOZD LINT	3.862		3.434	89	
TOZD ICL	2.843		4.112	145	
SKUPAJ OZD	2.616		3.364	129	

— Pri količinski proizvodnji močno zaostajamo za planirano tonažo, pa tudi primerjalni indeks z lanskim prvim polletjem je pod 100. Pri tem je zlasti v močnem zaostanku TOZD FI, ki je v pol leta dosegel komaj 26 % letno planiranih ton proizvodnje, v primerjavi z enakim obdobjem lani pa je dosežena za 33 % nižja tonaža;

— Mnogo boljše je odstotek plana in primerjalni indeks z enakim obdobjem lani na področju finančnih rezultatov, saj je dosežen celotni dohodek OZD blizu planiranega, hkrati

pa presega lanskega leta kar za 38 %;

— Z enakim odstotkom kot celotni dohodek so doseženi tudi stroški, medtem ko so v primerjavi z lanskim prvim polletjem celo nekoliko nižji, kar se seveda ugodno odraža na končnem finančnem rezultatu. Ne velja pa ta ugotovitev za TOZD FI, kjer je odstotek doseganja stroškov večji od odstotka doseganja celotnega dohodka, iz česar sledi slab finančni rezultat;

— Dosežen ostanek dohodka je zelo blizu načrtovani višini in je znatno večji od doseženega

v enakem obdobju lani. To spet ne velja za TOZD FI, kjer je rezultat celo negativen, kar resno opozarja na nujnost podrobne analize poslovanja v tej TOZD;

— Izplačilo osebnih dohodkov poteka v načrtovani višini, s čimer smo dosegli v tem polletju poprečni mesečni neto osebni dohodek na zaposlenega 3.364 din za OZD.

Že prej smo omenili problem prevelikega povečevanja zalog, ki je prisoten v celotnem jugoslovanskem gospodarstvu in tudi v našem podjetju. Samo v obdobju 6 mesecev so se nam zaloge materiala, nedovršene proizvodnje in gotovih izdelkov povečale za 87,5 milijona din oziroma za 23 %. Kako resen je problem preangažiranja sredstev v zalogah, dovolj zgovorno priča slab finančni rezultat v TOZD FI, kjer je bil vložek v proizvodnjo v I.

polletju letos za 43,2 milijona din večji od realizacije, pa tudi zaloge materiala v DS SSP so se v času od 1. 1. do 30. 6. 1975 povečale kar za 23,4 milijonov din, če upoštevamo tudi povečanje zaradi povišanja planskih cen ob začetku leta. Kako pereč je že postal problem prevelikih nakupov in angažiranja denarja v proces proizvodnje, iz katerega ne sledi v primernem času tudi finalizacija in prodaja s plačilom, vse to pa v času hudih finančnih in likvidnostnih težav ne samo v našem podjetju ampak v gospodarstvu nasploh, naj nam prikaže tale podatek: v lanskem I. polletju smo plačali dobaviteljem 97,2 milijona dinarjev, v letošnjem polletju pa 148,5 milijonov, oziroma kar za 52 % več, pa so nam kljub temu porastle neporavnane obveznosti samo v pol leta za 31,2 milijonov.

Pregled stanja zalog 30. 6. 1975 v primerjavi s stanjem 1. 1. 1975:

	1. 1. 1975	30. 6. 1975	Indeks
Zaloga materiala			
DS SSP	81.085.325	104.505.125	129
TOZD ZSE	613.132	689.831	113
TOZD ICL	717.345	448.098	62
SKUPAJ OZD	82.415.802	105.643.054	128
Zaloga nedokončane proizvodnje			
TOZD PRS	11.827.288	17.997.908	152
TOZD PI	31.534.716	43.494.072	138
TOZD FI	186.113.014	229.317.687	123
TOZD SE	7.014.986	8.851.528	126
TOZD IVET	16.615.783	15.136.166	91
TOZD ICL	723.300	723.300	100
SKUPAJ OZD	253.829.087	315.520.661	124
Zaloga gotovih izdelkov			
TOZD FI	36.377.700	38.750.728	107
TOZD IVET	16.450	14.229	87
TOZD ICL	8.285	8.285	100
SKUPAJ OZD	36.402.435	38.773.242	107

Med stabilizacijskimi ukrepi in prizadevanji, s katerimi je treba računati in se z vso resnostjo priključiti k njihovi uresnitvi, je tudi zunanjetrgovinsko poslovanje, ki naj izboljša devizno bilanco. Zaradi tega je tudi naša obveza, ki smo si jo postavili s planom izvoza za leto 1975 in omejevanjem uvoza repromateriala na najmanjšo možno mero, zelo resna naloga, katere izpolnitev je ne samo naša obveznost, da bi lahko nemoteno poslovali, ampak tudi naš dolg do skupnih naporov, s katerimi hočemo doseči stabilizacijske cilje.

V tem polletju smo dosegli višino izvoza v vrednosti 71,7 mili-

jonov dinarjev, kar predstavlja 30 odstotkov več kot v enakem obdobju lani, nasproti temu pa imamo 26,6 milijonov dinarjev deviznih plačil za uvoz repromateriala. Razmerje med izvozom in uvozom je torej 2,7:1, kar priča o tem, da je naša devizna bilanca pozitivna. Kljub ugodnemu povečanju doseženega izvoza v letošnjem polletju v primerjavi z lanskim pa ne dosegamo plansko predvidenega izvoza, zato bomo morali v drugi polovici leta vložiti vse napore, da bi izpolnili tudi to zadolžitev.

Terezija Žižič, dipl. oec.

Čistilec Franc Jerman (foto J. Jeraša)

Nova livarna specialne litine

OPREMO NOVE LIVARNE SPECIALNE LITINE JE VEČIDEL IZDELALA STROJNA TOVARNA IN LIVARNA GOSTOL IZ NOVE GORICE, KI JE TUDI ČLANICA SESTAVLJENE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA — ZDRUŽENIH PODJETIJ STROJEGRADNJE. TAKA OBLIKA SODELOVANJA PRAV NA TEM PRIMERU DOKAZUJE, DA ZDRUŽEVANJE PREDSTAVLJA DOBRO OSNOVO ŠE HITREJŠEMU NAPREDKU, POSEBNO PRI OPREMLJANJU PROIZVODNIH OBRATOV Z MODERNIMI STROJI IN NAPRAVAMI.

Dne 5. septembra, ko bomo praznovali 25-letnico samoupravljanja, bo začela poskusno obratovati obnovljena livarna specialnih litin. Razvila se je iz majhnega, popolnoma nemehaniziranega obrata, v katerem so na skoraj obrtniški način izdelovali predvsem ulitke za industrijo cementa in drobilne elemente za drobljenje kamna. Kot talilni agregat so uporabljali električno peč z grafitno elektrodo in z zmogljivostjo približno 500 kg. Forme so izdelovali ročno, kar je bilo izredno naporno.

Majhna zmogljivost peči in niza produktivnost pa nista zadoščevali za vedno večje zahteve trga po ulitkih, in to predvsem po ulitkih z visoko obrabno odpornostjo. Ulitki iz 12 % manganskega jekla so bili zaradi svoje izredne obrabne odpornosti iskani tako doma kot v tujini. Bili smo med prvimi v Jugoslaviji, ki smo začeli proizvajati kvalitetno mangansko jeklo. Skoraj ni cementarne, kjer ne bi uporabljali naših obložnih in predelnih sten, in kamnoloma, kjer ne bi imeli drobilcev z našimi udarnimi kladivi ali obložnimi ploščami.

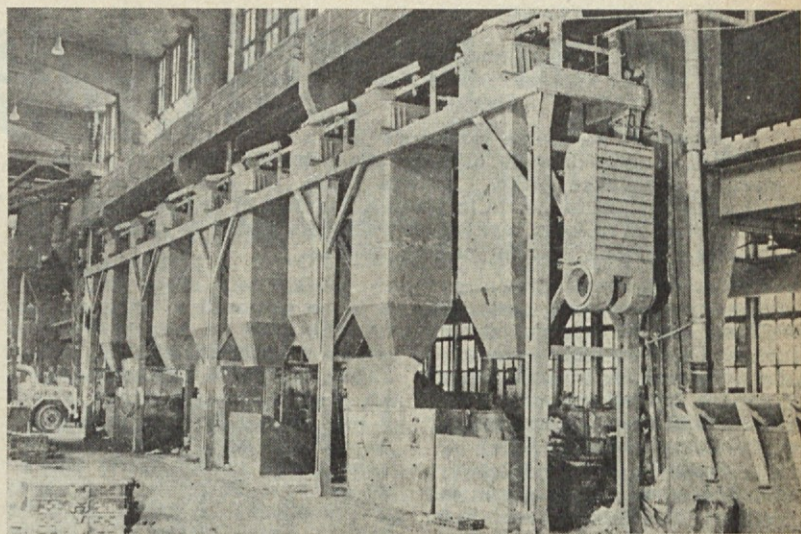
Naše ulitke iz manganskega jekla smo izvažali in jih še izvažamo in to na zelo zahteven švedski trg, na Poljsko in v Italijo. Ne smemo prezreti tudi ulitkov za potrebe črpalk. Bili smo edini v Jugoslaviji, ki smo izdelovali vse vrste zahtevnih rotorjev za črpalke v kemični industriji.

Izdelovali smo tudi ulitke, ki so morali vzdržati visoke temperature, saj so služili in še služijo kot sestavni deli kurišč in gorilcev.

Bujen razvoj naše industrije, gradnja cest, gradnja novih objektov — vse to je zahtevalo vedno več cementa, drobljenega kamna in vedno več različnih industrijskih izdelkov. Zmogljivosti naše livarne so bile premajhne, da bi lahko zadostili potrebam in željam vseh kupcev. Da bi pomagali pri razvoju naše domovine, smo sklenili, da bomo obnovili našo livarno, po možnosti z lastnimi sredstvi. S tem nismo želeli samo povečati naše proizvodnje, v prvi vrsti smo želeli olajšati delo livarju in obdržati kvaliteto ulitkov na tako visoki ravni, kot je bila doslej. Vedeli smo, da je še več livarn v Jugoslaviji, ki so sposobne izdelati ulitke v velikih serijah, zato smo

se odločili, da moramo obnoviti livarno tako, da se bomo lahko prilagajali tržišču, da bomo lahko sprejeli v delo ne samo velike serije, ampak tudi manjše in celo posamezne ulitke. Glede na te zahteve smo sklenili, da bomo poleg strojnega še vedno obdržali tudi ročno oblikovanje, seveda pa pri tem ukrenili vse potrebno, da bomo livarju čimbolj olajšali delo in obenem povečali produktivnost. To so bile osnovne smerice pri obnovi.

V prvi fazi naj bi nova livarna proizvedla letno 3.000 ton ulitkov (sedaj približno 1.000 ton). Za tako povečanje proizvodnje seveda dosedanja EFCO peč več ne zadostuje. Izbrati smo morali novo peč, z večjo zmogljivostjo in s takim načinom taljenja, ki nam bo omogočal izdelovati nizko in visoko legirano jekleno litino. Odločili smo se za kvalitetno peč švicarskega podjetja BROWN-BOVERI (BBC). To je srednjefrekvenčna indukcijska peč na lonec z zmogljivostjo 1 tona na uro. Ta peč popolnoma ustreza našim zahtevam, saj nam da dovolj taline za naše potrebe in s primernim vložnim materialom tudi izredno kvalitetno jekleno litino. Peč sestoji iz električnega napajalnega dela in dveh loncev. Ko prvi lonec obratuje, drugi čaka v rezervi. Kadar je potrebno na prvem loncu obnoviti oblogo, se vklopi drugi lonec, tako da peč kljub potrebnemu popravilu neprekinjeno obratuje. Čas taljenja za eno tona litine je približno 45 minut. Zaradi kratkega časa taljenja je možno skoraj nepretrgano ulivati. To je pomembno predvsem zato, ker bomo najmanj eno tretjino vseh ulitkov proizvedli na dveh oblikovalnih strojih. To bodo ulitki manjših tež — poprečna teža bo približno 30 kg.

Silos za modelni in polnilni pesek

Oblikovalna stroja sta znamke Foromat — 30 A 2, ki formo stresa in stisneta do zelene trdnosti. Pesek se v okvir dodaja mehansko s pomočjo transportnega traku. K vsakemu stroju spada pnevmatska dvigalka na vrtiljivi konzoli, ki služi za nameščanje in snemanje oblikovalnih okvirjev in modelnih plošč ter za sestavljanje obeh polovic forme na mimo vodeči progi valjčnic. Sestavljene forme nato potujejo po valjčnicah na livni prostor. Po litju se na stresalni rešetki odstranijo ulitki, te pa v čistilnici čistimo in termično obdelamo. Pesek, ki pade skozi rešetko, s transportnim trakom prenesemo nazaj v mešalec, kjer ga z dodatki novega peska, bentonita in vode obnovimo in ponovno uporabimo.

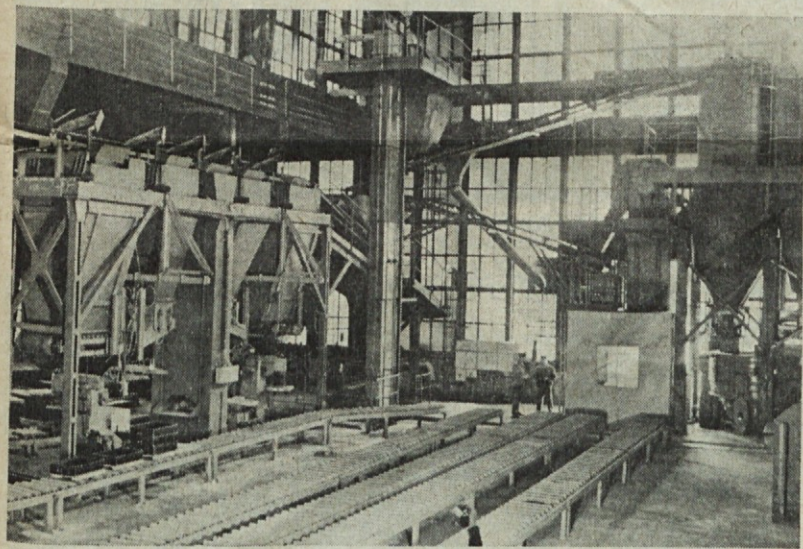
Težje ulitke bomo oblikovali ročno. Delo bomo livarju olajšali z mehaniziranim dodajanjem peska v forme in to neposredno iz silosov s pomočjo gibljivega transporterja. Do sedaj je moral livar ročno nametavati pesek v okvirje, kar je bilo seveda naporno in je zahtevalo tudi več

časa. Ves potreben pesek tako za ročno kot za strojno oblikovanje se bo predeloval na avtomatski liniji priprave peska, kjer je izključen vsak telesni napor delavca. Povečanje proizvodnje v livarni in talilnici seveda zahteva tudi povečanje zmogljivosti v čistilnici. Zaradi pomanjkanja sredstev čistilnica še ni v celoti obnovljena. Namestiti bo potrebno še nov čistilni stroj (Wheelebrator) in tri peči za toplotno obdelavo.

Število zaposlenih se bo le malo povečalo, medtem ko se bo proizvodnja znatno povečala že v prvi fazi.

Preureditev livarne s tem še ni končana — to je le prva faza. Proizvodnjo bomo glede na zahteve trga v naslednjih letih po potrebi še povečali. To ne bo predstavljalo večjih problemov, saj smo že pri dosedanjih obnovi določili večje mere tako pri peči kot pri pripravi peska in zmogljivosti strojnega oblikovanja. Dodatna vlaganja bodo potrebna predvsem v čistilnici in obratu toplotne obdelave.

Slavko Penko, dipl. ing.

Pogled na valjčno progo za transport okvirjev, v ozadju mešalec peska s transportnimi trakovi (J. Jeraša)

O doseženih rezultatih odločajo delavci

V letošnjem prvem polletju posluje TOZD PI uspešno. K takšnemu poslovanju so vsekakor pripomogli vsi faktorji v TOZD: vodstveni, družbeno-politični in samoupravni — do neposrednega delavca. Sleherni član sveta TOZD, preko njega pa tudi vsi sodelavci delovnih območij in predstavniki družbeno političnih organizacij v začetku meseca prejema poseben »Informacijski list« s podatki o uspešnosti poslovanja TOZD PI in njegovih posameznih delov. Preko tega informacijskega lista so delavci obveščeni o izpolnjevanju količinskega plana, gibanju števila zaposlenih, o njihovih osebnih dohodkih, doseganju norm, obsegu nadurnega dela in bolniškega staleža ter o zasedbi kapacitet z delom.

Zato upravičeno lahko zapišemo, da delavci odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela v skladu s stališči, ki so jih zavzeli na sejah sveta TOZD PI.

glede na prvo polletje ne izboljšuje.

Svet TOZD FI poziva vse sodelujoče v proizvodnem procesu, ki svojih obveznosti do operativnih načrtov še niso izpolnili, da to store čimprej, da se s tem pospeši realizacija plana.

Glede na navedeno problematiko je nujno v TOZD FI z vsoto resnostjo organizirati proizvodni proces. Potrebni so nujni ukrepi na področju mehanske obdelave in montaže, da nadoknadimo zamujeno ter povečamo finalizacijo v drugem polletju. Krepkeje se je treba spoprijeti z znanim odporom proti premeščanju delavcev na tista delovna mesta, ki so za proizvodnjo ključnega pomena.

Za rešitev ozkih grl na ključnih strojih, vodstvo TOZD FI predlaga enak predlog za stimuliranje, kot je bil lansko leto. Listo ključnih delovnih mest je potrebno sestavljati mesečno.

Svet TOZD FI poziva vse delavce, ki so predhodno delali na strojih, ki danes predstavljajo ozka grla in prav tako na delovnih mestih v montaži, kjer primanjkuje delavcev, da se vključijo v nadurno delo, s čimer bi pomagali skrajšati zamude pri realizaciji kasnejših proizvodov.

(Iz zapisnika sveta TOZD FI)

To so rezultati skupnega dela vseh zaposlenih.

Svet TOZD PI je tudi na svoji seji v začetku julija pregledal uspešnost poslovanja za pretekli mesec, kakor tudi kumulativno poslovanje prvega polletja, pri čemer je ugotovil, da so doseženi rezultati ugodni. Poudaril je tudi, da bi leti bili še ugodnejši, ko bi imeli neprekinjen dotok naročil predvsem na področju finalne proizvodnje, kjer ta dotok zaostaja za planiranim obsegom. Potrebna bi bila tudi boljša preskrba z repromaterialom in bolj učinkovito vzdrževanje. Pogledjmo zdaj še, kako se izvršuje količinski plan za prvo polletje po obratih in v celoti.

V modelni mizarni je bilo planirano za prvo polletje 50.000 NC, od katerih so jih dosegli le 49.100 ali 92,4 %. In kje je vzrok za to? Menimo, da je predvsem v znižanju števila zaposlenih modelnih mizarjev; obstoječe število modelnih mizarjev ne zadošča potrebam livarn.

V livarni sive in specialne litine se čuti pomanjkanje naročil, kar je tudi vzrok za manjše doseganje plana. Tako so v livarni sive litine dosegli 1.188,8 tone ali 92,4 % od planiranih 1.287 ton. Na področju specialne litine pa od planiranih 688 ton samo 601,2 tone, kar pomeni le 87,6 % izpolnitve. Kljub vsemu pa moramo vedeti, da to predstavlja 120 % proizvodnjo v primerjavi z enakim obdobjem lani.

Doseženi rezultati v livarni jeklene litine so zelo ugodni zaradi trenutno ugodne zasedenosti kapacitet, pa tudi zaradi osta-

lih dejavnikov, ki vplivajo na poslovne rezultate. Od planiranih 1.734 ton v prvem polletju je bilo oddano 1.793,9 ton gotovih izdelkov ali 103,4 %.

V pločevinarni in kovačiji je plan dosežen 97,5-odstotno (od planiranih 1.756 ton je realizirano 1.713,1 tone). V pločevinarni se srečujejo s podobnimi problemi kot v modelni mizarni, torej s pomanjkanjem KV kadrov in z ustrezno zasedbo z materiali in naročili. Kljub vsem težavam lahko rečemo, da je uspeh zadovoljiv, kar je razvidno tudi iz finančnih rezultatov.

Ob seštevku vseh planiranih in izvršenih nalog v TOZD PI pogledjmo še rezultate celote. Planiranih je bilo 5.463 ton, doseženih 5.297, kar pomeni 97 % uresničitve plana. V prvem polletju je bilo v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta narajeno za 3,8 % več. To so rezultati prizadevanj vseh zaposlenih v akciji za stabilizacijo gospodarstva in uveljavitev novih samoupravnih odnosov oziroma boljšega gospodarjenja celotnega kolektiva TOZD PI. Pričakuje mo, da se bodo rezultati poslovanja v drugi polovici leta še izboljšali, kar bo gotovo ustrezen delež pri naporih za dobro gospodarjenje in stabilizacijo poslovanja tako v podjetju kot v naši ožji in širši družbenopolitični skupnosti.

—sil—

Seja sveta TOZD FI

Svet temeljne organizacije združenega dela finalistov je na 50. seji, dne 6. 8. 1975 pod drugo točko dnevnega reda razpravljao o doseganju količinskega načrta za mesec julij in o izvrševanju plana (kumulativno) za mesec od januarja do julija.

Dosežena količinska realizacija za mesec julij znaša 554,9 t ali 80 % proti predvideni (690 t). Dosežena kumulativna količinska realizacija januar — julij znaša 2917 t ali 32,4 % glede na gospodarski načrt 9000 t.

Z ozirom na gornje podatke je stanje zaskrbljujoče, vendar je potrebno poudariti, da smo v letošnjem letu v TOZD FI prešli na prikazovanje realizacije po dejanski izgotovitvi in odpremi naročila. S tem se je proti prejšnjim letom realizirana količina zmanjšala, ker se je le-ta prikazovala v prejšnjih letih v glavnem pred dejansko finalizacijo in odpremo. Seveda pa se zaradi tega le navidezno večja nedokončana proizvodnja. Res pa je, da je kriterij popolne gotovosti zelo strog.

Zato svet TOZD FI izrecno naroča vodstvu TOZD, da ukrene vse, da se količinska realizacija poveča, s tem pa se bo zmanjšala tudi nedokončana proizvodnja. Materialno pokritje proizvodnje

je v letošnjem letu za TOZD FI manj ugodno, kot v preteklih letih, saj letos zaostaja po predvidenih terminskih operativnih planih TOZD FI tudi do 50 %. Ta pomanjkljivost je v veliki meri vplivala na rezultate realizacije, ker se navedeni terminski zaostanki (prepozne dobave po operativnih planih) nanašajo v pretežni meri na nosilce terminov, to je na glavne sestavne dele, katerih tehnološki proces izdelave je najdaljši. Poleg tega obdelava teh sestavnih delov poteka skoraj izključno na strojih, ki predstavljajo ozka grla v TOZD FI. Ozka grla so na osnovi gospodarskega načrta, letos pokrita tudi do 15 mesecev, obstojajo pa tudi delovna mesta (stroji), kjer primanjkuje dela.

Slabo materialno pokritje iz TOZD PI iz prvega polletja se popravlja. Področje uvoznega materiala pa predstavlja pereč problem, ki posredno vpliva na nedokončanje nekaterih proizvodov, kot so diselski motorji itd. Objektivno težka finančna situacija, ki zavira pravočasen uvoz repromateriala pa daje slutiti, da bomo imeli na nekaterih področjih finalizacije še težave. Poleg tega se tudi relativno slaba materialna oskrba iz nabavnega sektorja

Pohod na prizorišče dražgoške bitke

V počastitev 25-letnice samoupravljanja in 30-letnice osvoboditve smo mladi iz naše delovne organizacije priredili tridnevni pohod na prizorišče dražgoške bitke. Četrtega julija, na dan borca, smo se mladi Litostrojčani in gostje iz Uniona, Slovina in Dekorativne, 70 po številu, zbrali pred našo tovarno. Litostrojska godba je svečano, s ko-račnicami obeležila začetek našega pohoda.

Postavili smo se v vrsto. Po uvodnem govoru sekretarja konference ZSMS Litostroj nam je sekretar sveta ZK tovariš Žilavec ob zvokih himne svečano predal mladinski prapor, ki smo ga ves čas pohoda skrbno nosili.

Z avtobusi smo se odpeljali v Begunje na osrednjo gorenjsko proslavo 30-letnice osvoboditve. Tu nas je dočakal borec in pisatelj Ivan Jan-Srečko in nam povedal nekaj besed o pomenu tega kraja med NOV ter o kaznilnici v begunjskem gradu. Po proslavi smo se odpeljali do Kroke, kjer smo si ogledali kovaški muzej. V Kropi je bil začetek našega pohoda, avtobusi pa so odpeljali nazaj proti Ljubljani in marsikdo je žalostno gledal za njimi. Peš smo se odpravili na pot proti Dražgošam.

Na Jamniku smo položili venec na spomenik padlim borcem in okoli 16. ure prispeli do legendarnih Dražgoš. Dražgoše so prijazna vasica, razmetana po strmih pobočjih. Z ene strani jo obdajajo gosti iglasti gozdovi, ki segajo na Jelovico, na drugi strani pa se odpira čudovit pogled na škofovsko pogorje in kotlino vse do Železnikov. Nad Dražgošami moli iz brega Bičkova skala, s katere je vod partizanov tri dni odbijal napad premočnega sovražnika. Okupator je zato januarja 1942 do tal porušil in požgal vse hiše, še prej pa postrelil vse moške v vasi. V spomin na te žalostne dneve so junakom postavili spomenik.

Pred dražgoško šolo nas je pričakala skupina tabornikov našega odreda Zlatorog z vročim pasuljem in klobaso. Teknilo nam je. Največje presenečenje za nas pa je bilo, da nas je sto metrov višje pod gozdom čakal pripravljen tabor, kjer smo se lahko takoj odpočili. Zvečer smo začeli privravljati taborni ogenj, žal pa nam je vse pokvarilo hudo neurje z močnim dežjem, ki ni ponehal vse do polnoči. A taborniki so se hitro znašli, razpeli so šotorska krila in tako smo kljub dežju lahko pekli večerjo ob ognju. Že pred polnočjo je bila v taboru popolna tišina. Zjutraj smo zgodaj vsta-

li in se postavili v vrsto za zajtrk. Ekonom je odprl škatlo z napisom Ljubljanske mlekarne, v kateri bi moralo biti alpsko mleko, a glej, namesto mleka so bili v njej prazni kozarci in konzerve. »Dragi tovariši,« je pojasnil komandant, »prišlo je do tehnične okvare. Potrebujem skupino prostovoljcev, da gremo pomolst kravce.« Nekaj mleka smo potem dobili po kmetijah, nekaj v trgovini, in tako smo siti nadaljevali naš pohod. Pot nas je vodila mimo spomenika padlim Dražgošanom, kjer smo položili venec, do Novakove kmetije. Tu so nas pogostili z domačim žganjem in medom. Popoldne nas je obiskal tov. Ivan Jan-Srečko in nam govoril o dražgoški bitki ter nas tako popeljal za trideset in več let nazaj. Takoj po tem pripove-

dovanju smo obiskali Bičkovo skalo in tu položili venec v spomin padlim borcem te junaške bitke. Isti dan nas je obiskalo tudi več domačinov, s katerimi smo navezali zelo tesne prijateljske stike. Zelo prijazen je bil tov. Franc Lotrič, ki nam je dovolil, da smo taborili na njegovem zemljišču. Bil je tudi sam udeleženec dražgoške bitke in nam je cel večer pripovedoval o njej. Ob tabornem ognju smo izvedli tudi krajši kulturni program.

Drugo jutro smo se napotili proti Železnikom, kjer smo tudi položili venec k spomeniku padlim. Tu so nas že čakali avtobusi in nas odpeljali v Ljubljano. Slovo pred tovarno je bilo težko. Peli in plesali smo še dobro uro, nato pa smo se v koloni z zastavami na čelu napotili po Celovški cesti do zgradbe šišenske občinske skupščine in se tam končno razšli. Poslovili smo se z besedami: »Na svidenje na prihodnji akciji! Zdravo! Zdravo! Zdravo!«

J. Fileš

Pred odhodom je sekretar sveta ZK tov. Miha Žilavec razvil in predal prapor naši mladinski organizaciji

Ob tabornem ognju smo si pekli večerjo in plesali »kozaračko« in druga kola

Dograditev samskega doma

Oktober lanskega leta so začeli nasproti vhoda v naše podjetje stroji odstranjevati humus in izkopavati zemljo za temelje no-

vega samskega doma. Pospešena dela so se začela novembra, ko je bila dokončno urejena tudi vsa dokumentacija v zvezi z odkupom zemljišča in hiše. Naklonjena zima in pridnost gradbenih delavcev sta pripomogli, da izročamo namenu novi samski dom (SD 1) prav ob obletnici ustanovitve našega podjetja in 25-letnici samoupravljanja. Dom bo v jeseni sprejel skupaj 190 stanovalcev. Novost v njem je vsekakor tudi oddelek, v katerem bo stanovalo 14 samskih žensk. Samski dom bo imel skupaj 2131 kvadratnih metrov uporabne stanovanjske površine, v njem bodo 4 enoposteljne sobe, 36 dvoposteljnih in 38 troposteljnih. Enoposteljne sobe so velike 12 kvadratnih metrov, dvoposteljne 12 kvadr. metrov in troposteljne 26,5 kvadr. metra. Površina vseh sob je 1499 kvadratnih metrov, ostali prostori (hodniki, garderobe, sanitarije, klubski prostori in stopnišče) pa imajo 632 kvadratnih metrov.

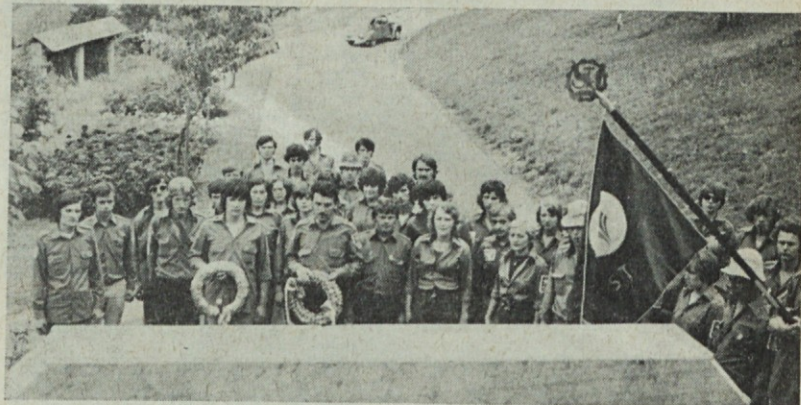
Sredstva, ki jih je in jih bo do konca gradnje naše podjetje vložilo v ta objekt, znašajo predvidoma 11.236.000 din. Nedvomno so k tolikšni vsoti pripomogli veliki skoki cen gradbenega materiala stanovanjske izgradnje in sploh. Cena za kvadratni meter neto stanovanjske površine s kompletno opremo bo predvidoma 5.270 din ali 5.080 din za eno ležišče.

Z dograditvijo novega samskega doma bo naše podjetje imelo skupaj 704 samskih ležišč, kar je nedvomno veliko in glede na naše potrebe po delovni sili ustrezno. Nova pridobitev bo s prizadevanji vseh dejavnikov v podjetju nedvomno pripomogla k izpolnitvi načrtovanega števila kadrov, ki smo si ga zastavili za prihodnje obdobje.

P. Krilič

Hodili smo po gozdovih in kotlinah, bredli smo reke...

Na pohodu smo se ustavljali ob spomenikih padlim in ustreljenim v NOB, polagali vence in počastili njihov spomin

Spomin na Bičkovo skalo bo ostal nepozaben

VI. seja konference OO ZSMS Litostroj

Konec junija so se zbrali člani predsedstva konference OO ZSMS Litostroj na svoji šesti seji. Soglasno so ugotovili, da so bili vsi sklepi pete seje uresničeni.

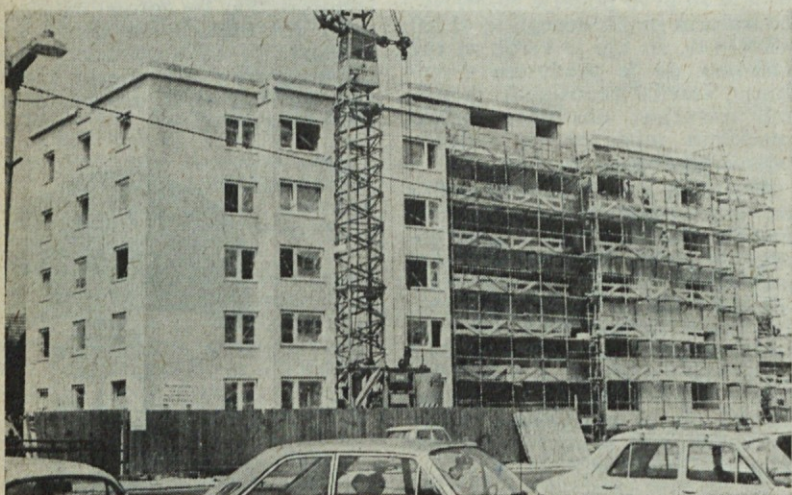
Tovariš Rudi Ločičnik, predsednik komisije za SLO in DSZ, je podal predlog o pripravi pohoda na prizorišče dražgoške bitke, za kar je predsedstvo odobrilo potrebna denarna sredstva.

Domenili smo se, da za tabornike odreda ICL »Zlatorog« naročimo nove taborniške hlače.

Ker dogovarjanje o nagradah za delovne jubileje med TOZD ni bilo usklajeno, smo sklenili, da nagrade ostanejo iste kot doslej, obenem pa pozivamo vodstva TOZD, da pripravijo pravilnik za naslednje leto pravočasno.

Sprejeli smo odstop dosedanjega predsednika konference ZSMS Litostroj tov. Miloša Matosa, ki je zaradi novih delovnih dolžnosti odšel iz podjetja. Do nove volilne konference ga nadomešča sekretar konference tov. Josip FILEŠ.

Volilna konferenca za novega predsednika in sekretarja konference ZSMS Litostroj bo v mesecu septembru.

Saj ga že skoraj vsi poznate, pa naj vam ga vseeno še predstavimo: novi samski dom, ki je zrasel nasproti glavnega vhoda v tovarno, bo gotov predvidoma v začetku septembra (J. J.)

Samoupravna delavska kontrola

DRUŽBE SO V ZGODOVINSKEM RAZVOJU VEDNO NOSILE POTREBO PO ZAŠČITI SVOJIH OSNOVNIH DOBRIN. TA ZAŠČITA SE JE PO SVOJI OBLIKI RAZLIKOVALA VZPOREDNO Z RAZVOJNO STOPNJO VSAKOKRATNE DRUŽBE.

O DRUŽBENI SAMOZAŠČITI

Pomembno mesto in zaščitno funkcijo je v razrednih družbah nosila in jo še nosi država. Pri nas je z uvedbo samoupravljanja funkcija zaščitnika začela prehajati iz državnih na družbene institucije oziroma delovne ljudi same. Od tu torej izhaja pojem družbena samozaščita kot pravica in dolžnost slehernega, da brani z ustavo urejen družbeni red. Osnovna značilnost družbene samozaščite se mora torej izražati skozi splošno angažiranost vseh delavcev, delovnih ljudi in občanov.

Pospešen družbenoekonomski razvoj v svetu, posebej pa pri nas se izraža v hitrih spremembah socialne strukture prebivalstva, v množičnem turizmu in odprtosti meja. To pa omogoča dejavnost tujih obveščevalnih služb in skrajnih političnih skupin, ki se zavzemajo za ohranjanje izkoriščevalskega in imperialističnega stanja. Naša živahna notranja gibanja pa seveda spremljajo tudi negativni, družbi škodljivi pojavi, kot so centralistične, birokratske in liberalistične težnje ter strpnost do teh pojavov, kriminal in drugo. Vse to ogroža naš ustavni red, pridobitve NOB in ovira hitrejšo izgradnjo naše socialistične družbe.

KAJ JE SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA?

Samoupravna delavska kontrola je sestavni del družbene samozaščite ali njen temeljni obrambni mehanizem. Oblikovana je v vseh TOZD, OZD in tako dalje, skratka v vseh samoupravnih organizacijah in skupnostih. Predstavlja sredstvo samokontrole delavcev in delovnih ljudi pri uveljavljanju ustavnih odnosov in zagotavljanju ostalih neodtujljivih samoupravnih pravic v celotnem procesu družbene reprodukcije. Način in namen graditve samoupravne delavske kontrole je opredelila ustava, vendar lahko ugotovljamo, da njen idejnopolični in ekonomski smoter v praksi še nista uveljavljena.

V Litostroju smo pred letom dni v vseh TOZD in DS izvolili odbore delavske kontrole. S stališča uveljavljanja ustavnih odnosov lahko rečem, da je led prebit, da se je začel proces, ki ga moramo stalno spremljati in usmerjati, da bi lahko v praksi dosegli kvalitativne premike v organiziranju in usposobitvi samoupravne delavske kontrole kot ene od oblik uresničevanja oblasti delavskega razreda. Kljub temu, da so organi delavske kontrole ustanovljeni, delujejo preveč formalno, so nedelavni! To pa je voda na mlin vsem tistim, ki skušajo samoupravno delavsko kontrolo pritisniti na stran, težnjo po njeni uveljavitvi sproti razveljaviti in s tem doseči ter obdržati le na videz formalno urejeno samoupravno stanje, praksa pa naj teče svojo pot. To pa se v končni fazi pozna, gledano s stališča družbene skupnosti, v odklonih od začrtanih smeri, ki povratno vplivajo na temeljne organizacije združene ga dela.

V praksi bo potrebno premostiti zelo ozko in škodljivo gledanje, ki pod pojmom samoupravne delavske kontrole razume le posebni organ delavske kontrole v nasprotju z ustavno določbo, ki navaja, da delavci uveljavljajo samoupravno delavsko kontrolo neposredno, po organu upravljanja organizacije in po posebnem organu samoupravne delavske kontrole. Torej delavska kontrola se nikdar ne sme omejevali le na organ delavske kontrole, ampak je to neposredna kontrolna aktivnost, lastna vsem delavcem, in kontrola, ki jo uveljavljajo preko orga-

nov samoupravljanja. Lahko zaključim, da ta dva vidika organizacije samoupravne delavske kontrole v praksi sploh nista dovolj prisotna, kar pomeni, da se kontrola s postavljanjem vprašanj, predlogov in s pogledom v podatke preko samoupravnih organov slabo ali pa se sploh ne odvija. To se predvsem kaže v tem, da kljub delegatskemu oblikovanju delavskih svetov ti še vedno delujejo na predstavniki način. Tako stanje onemogoča neposredno kontrolo delavcev preko DS in ohranja mezno miselnost, ki dobi svoj izraz v pasivnem odnosu delavcev do upravljalkega procesa, neustreznega odnosa do družbenih sredstev, zlasti pa v obliki tehnokratsko-birokratske miselnosti pri upravljanju z družbenimi sredstvi.

METODA DELA

Ena osnovnih zahtev za delo samoupravne delavske kontrole je metoda dela, ki bi morala biti normativno urejena. Dileme, ali naj odbor samoupravne delavske kontrole prične postopek na pismeno prijavo ali samostojno, ne more biti. Če bi obveljalo prvo, bi delovanje organa povsem onemogočili. Učinkovita metoda je nedvomno povezava organa delavske kontrole z vsemi organi družbene zaščite. Delo odbora samoupravne delavske kontrole mora biti vedno

javno, ker le načelo javnosti dela zagotavlja, da bo delovanje organa delavske kontrole slonelo in izražalo pristne interese delavskega razreda.

Organi delavske kontrole morajo imeti letne programe dela, ki seveda nikakor ne bodo vsebovali vsega dela, vendar jim mora biti osnova analiza letnega gospodarskega načrta in končnega računa v TOZD in OZD, ker bo le na ta način možno okrepiti kontrolno dejavnost tam, kjer so se v pretekli praksi najbolj kazale nepravilnosti.

Pri nadzorovanju ciljev oziroma uresničevanju interesov delavskega razreda je dolžnost samoupravne delavske kontrole zagotavljati odgovornost tako organov kot delavcev. Kolektivne ali neke splošne odgovornosti v sedanjem času ne more biti, kajti eno ali drugo je le zunanji videz, za katerim se skriva posameznik — velikokrat s formalno velikim vplivom ter praktično minimalno odgovornostjo. Jasno pa je, da je odgovornost premošorazmerna vplivu. Del samoupravne delavske kontrole se mora osredotočiti na ugotavljanje, kako je v splošnih in posebnih aktih TOZD ali OZD opredeljena odgovornost za vsako dejavnost, bodisi poslovodno ali izvrševalno. Z vidika odgovornosti je pomembno naslednje:

1. subjekt odgovornosti (kdo je odgovoren?)
2. objekt odgovornosti (za kaj je odgovoren?)
3. sankcijski subjekt (kdo sprejema ukrepe proti kršitelju?)

Tako opredeljena odgovornost je osnova za uspešno delovanje samoupravne delavske kontrole, zato je potrebno v vseh TOZD posvetiti temu kar največ pozornosti.

VLOGA DRUŽBENO-POLITIČNIH ORGANIZACIJ

Poseben pomen pri delovanju samoupravne delavske kontrole imajo družbeno-politične organizacije. Potrebno bo zaostriti politično odgovornost v osnovni organizaciji ZK in sindikata, da bi tako zagotovili povezano delovanje samoupravne delavske kontrole in družbeno-politične organizacije, ki sta pomembna dejavnika pri razvijanju družbeno-ekonomskih odnosov. Družbeno-politične organizacije morajo pomagati organom delavske kontrole pri njihovem delu, zlasti

Zbor delavcev v livarni jeklene litine

Organizacija civilne zaščite

Pred tako veliko OZD kot je naša, se v smislu ustavnih načel o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti postavljajo težke in zahtevne naloge v zvezi z organizacijo in delovanjem civilne zaščite v podjetju kot sestavnim delom splošne ljudske obrambe. Prav zato smo letos v našem podjetju izvedli dopolnilni tečaj pripadnikov enot civilne zaščite (CZ) in praktično vajo.

Vajo smo namreč organizirali v sklopu načrta podjetja o razvoju in urjenju enot civilne zaščite in v počastitev 30. obletnice osvoboditve. Izvedli smo jo s sodelovanjem nekaterih drugih podjetij in krajevnih skupnosti na območju občine Ljubljana—Šiška.

Z vajo CZ podjetja smo želeli ugotoviti, kakšno je — delovanje pozivne službe in mobilizacijska sposobnost vseh organov CZ — sistem vodenja in poveljevanja — strokovna usposobljenost posameznih enot CZ v pripravah in

delovanju za odpravo nastalih posledic

- pravilnost formacijske sestave posameznih enot
- sistem zvez, alarmiranja, obveščanja in poročanja
- realnost postavk načrta CZ podjetja
- metoda sodelovanja štaba CZ podjetja z enotami CZ, družbeno-političnimi organizacijami in drugimi štabi CZ na terenu
- smotrnost opreme za posamezne enote CZ v okviru podjetja.

Štab CZ podjetja je odločil, naj bo vaja taka, v kateri posameznik vnaprej ne ve za svojo vlogo in nalogo, in čim manj improvizirana. To nam je v glavnem tudi uspelo. Vaja se je zaradi napake, ki jo je v samem začetku povzročil ljudski dejavnik, odvijala s pospešenim tempom, kar je pokazalo svoje dobre in slabe strani.

Ugotovili smo, da se je kljub zamudi v času mobilizacije oziroma aktivizacije enot CZ v dveh urah zbralo približno 75 % obveznikov CZ, s katerimi smo vajo tudi izvedli. Ta podatek nam potrjuje pravilnost načrta in organizacije pozivne službe ter mobilizacijsko sposobnost naših enot. Tu moramo poudariti zavednost tistih obveznikov, ki so se sami javili štabu CZ ali na zbornem mestu, še preden so sprejeli uradni poziv. Neodgovorno pa so ravnali posamezniki, ki so se »junsko« zaklenili v stanovanja in se na poziv kurirja niso oglasili, ali pa so namerno prišli na zborni prostor, ko je bila vaja že končana.

Naše enote CZ so kljub navedenim težavam uspešno izvršile zadane naloge, in to predvsem zaradi požrtvovanja in iznajdljivosti posameznikov, čeprav so vodje posameznih enot za konkretne naloge zvedeli šele po končanem alarmu oziroma pred samo akcijo. To nam potrjuje, da so obvezniki naših enot CZ strokovno dovolj usposobljeni za odstranjevanje posledic, ki bi lahko nastale ob kakršnikoli naravni ali drugi nesreči, oziroma v primeru vojne. Nečastna izjema so tisti tovariši, ki so se na vaji

pri zagotavljanju pogojev za delo.

Konferenca OOS je na svoji 4. seji ocenila delo samoupravne delavske kontrole in sprejela sklep, s katerim daje samoupravni delavski kontroli vso moralno in politično podporo, obenem pa ji zagotavlja pomoč tako pri izdelavi konkretnega programa dela, pravni in politični zaščiti posameznikov kot povezovanju samoupravne delavske kontrole z nadzornimi in kontrolnimi organi družbeno-političnih skupnosti. Menim, da je to dejanje sindikata nad vse pomembno, če predpostavljamo, da je delo samoupravne delavske kontrole še dokaj »plitko« ter da si posamezniki zaradi »ljubelega miru« ne upajo segati predaleč. Sindikat bo uporabil vsa pravna in politična sredstva, da bo zaščitil delavca, če bi mu kdo kratil pravice iz dela pri opravljanju kontrolne funkcije. **NAMENOMA SEM TO POUČIL, KER SE OBSTAJA MOŽNOST ŠIKANIRANJA IN TEGA SE DELAVCI NAJBOLJ BOJIJO.**

Miro Peček

Ob 70-letnici ustanovitve vodovoda in kanalizacije Kragujevac je naša delovna organizacija za uspešno sodelovanje prejela plaketo. Njihov vodovod in kanalizacija sta opremljena z našimi črpalkami.

obnašali neresno in hladnokrvno opazovali požrtvovalnost drugih, češ saj je to samo vaja. Poleg ostalega lahko ugotovimo, da so tudi načrti CZ podjetja pravilno oziroma realno zasnovani, kar velja v glavnem tudi za osebno in materialno sestavo enot CZ. Več pozornosti bo potrebno v bodoče posvetiti sistemu zvez, obveščanja in alarmiranja. Slabosti so se pokazale zlasti v prepočasnem kurirskem sistemu in v pomanjkljivosti tehničnih sredstev za zvezo, še posebno če predpostavljamo, da v kritični situaciji telefonska centrala ne bi delovala. Posebno težavo nam je povzročil odklop glavne alarmne sirene zaradi okvare, zlasti ker je bila na naš alarmni sistem vezana celotna vaja ostalih sodelujočih krajevnih skupnosti in podjetij šišenske občine.

Zelo odgovorno delo je opravil zlasti štab CZ podjetja, ki je kljub pospešenemu tempu vajo uspešno vodil in pravočasno izdelal vse potrebne naloge vodjem enot CZ, spremljal potek vaje in posredoval, kjer je bilo to potrebno. Tudi koordinacija med štabom in enotami CZ v podjetju kot v štabih drugih podjetij in krajevnih skupnosti ter občinskimi organom za CZ je pravilno delovala.

Poudariti je treba, da je bil to prvi poizkus tovrstne povezave, z rezultati pa smo lahko več

LITOSTROJČAN

postani dopisnik
svojega glasila

kot zadovoljni, čeprav bodo še potrebne podobne vaje, da bomo odstranili pomanjkljivosti, ki so se kljub vsemu pokazale.

V prihodnje vaje CZ bi bilo potrebno vključiti večji krog sodelavcev iz neposredne proizvodnje, ICL in delavske restavracije in posvetiti posebno pozornost civilni samozaščiti, reševanju ljudi in materialnih sredstev.

Štefan Trop

Predsedstvo ZK JUMEL naš gost

SEPTEMBRA BO V LITOSTROJU POSVETOVANJE PREDSEDSTVA ZK ČLANIC JUMEL
SPREJETI AKCIJSKI PROGRAM JE TRDNA PODLAGA TESNEJŠEGA MEDSEBOJNEGA SODELOVANJA ČLANIC.

Združenje jugoslovanske strojeградnje in elektrostrojeградnje — JUMEL je bilo ustanovljeno leta 1972 z namenom, da temeljne organizacije združenega dela organizirano in učinkoviteje nastopajo pri izgradnji kompletnih objektov drugih vej industrije in gospodarstva nasploh, doma in v inozemstvu.

K združenju so do sedaj pristopile naslednje TOZD:

TZ LITOSTROJ iz Ljubljane, »TPK« in »Rade Končar« iz Zagreba, »Mašinogradnja«, »IMO« in »MINEL« iz Beograda, »ENERGOINVEST« iz Sarajeva, »JUGOTURBINA« iz Karlovca, »PRVA ISKRA« iz Bariča, »METALNA« iz Maribora in »IVO LOLA RIBAR« iz Železnika.

V preteklem obdobju je združenje uspešno opravilo več pomembnih poslovnih akcij. Sprejelo je svoje samoupravne akte in izvolilo samoupravne organe. V nadaljnjem srednjeročnem in dolgoročnem razvoju SFRJ se pred združenje postavljajo pomembne naloge s področja energetike, prehrambene industrije in metalurgije. Aktivnost združenja ima poseben pomen za nadaljnji razvoj drugih vej gospodarstva, kakor tudi za strojeградnjo samo.

Združenje mora posvetiti posebno pozornost lastnemu razvoju, načrtovanju kapacitet in sodelovanju s tujimi partnerji ter samostojnim nastopom v tujini, pa vključevanju v razvojne in investicijske programe dežel v razvoju. Izhajajoč iz tako opredeljene ekonomske in družbeno-politične vloge strojeградnje in elektrostrojeградnje so se komunisti članic združenja dogovorili za skupne oblike tesnejšega povezovanja in delovanja, da bi čim uspešneje uresničili družbeno-ekonomski razvoj naše države.

Na pobudo komunistov OZD »Rade Končar« je bil v marcu sklican sestanek delegatov organizacij ZK članic JUMEL. Na njem so oblikovali predsedstvo ZK JUMEL, v katerega so vse članice izvolile po enega delegata in enega namestnika. V predsedstvo je svet ZK Litostroj izvolil tov. Miha Žilavca, za njegovega namestnika po tov. Marjana Trobca. Obenem so se dogovorili tudi o skupnem delovanju v obliki akcijske in tematske konference. Seje predsedstva so vsakokrat v drugi organizaciji združenega dela. Pripravi, organizira in vodi jo član predsedstva tiste organizacije ZK članic JUMEL, kjer je seja predsedstva. Do se-

ter dogovarjanje in usklajevanje stališč ob nastopih v tujini.

Predsedstvo je sklenilo, da do konca tega leta organizira tematski konferenci o samoupravnem povezovanju in srednjeročnem načrtu razvoja organizacij združenega dela s področja strojeградnje Jugoslavije. Na zadnjem sestanku posebne delovne skupine so sestavili poročilo za posvetovanje o strojeградnji, ki ga je organiziralo predsedstvo CK ZKJ sporazumno s predsedstvi CK ZK republik in pokrajin. O rezultatih tega posvetovanja bodo govorili na septembrskem sestanku predsedstva v Litostroju. Litostrojski komunisti moramo poskrbeti, da se bodo člani predsedstva tako kot povsod doslej tudi v naši sredini prijetno počutili, ob izmenjavi mnenj pa postali za izkušnjo bogatejši.

daj so bile seje v Zagrebu, Sarajevu in Beogradu, domačin naslednjega sestanka predsedstva v letošnjem septembru pa bo organizacija ZK TZ Litostroj.

Na prvem sestanku v Zagrebu so se dogovorili o obliki in vsebini dela delovnega telesa. Na delovnem dogovoru v Sarajevu so sprejeli akcijski program dela, v Beogradu pa program dela do konca 1975. leta.

Na vseh dosedanjih sestankih so gostitelji s člani predsedstva izmenjali izkušnje pri uresničevanju nove ustave in politike ZKJ.

V tovarnah »Rade Končar«, »Energoinvest« in »Minel«, kjer so bile do sedaj seje predsedstva, so delegate povsod prisrčno sprejeli in to ne samo gostitelji, ampak tudi občinski in mestni družbeno-politični organi in organizacije.

Ob obiskih posameznih tovarn in obratov so se člani predsedstva seznanili s perečimi problemi, dosežki in perspektivami sodobne jugoslovanske strojeградnje kot ene glavnih nosilk nadaljnjega aktivnejšega vključevanja našega gospodarstva v mednarodno delitev dela.

V akcijskem programu komunistov in organizacij ZK JUMEL za obdobje 1975—76 je predvidena skupna analiza dosežene stopnje samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov v TOZD, medsebojno usklajevanje razvojnih in srednjeročnih načrtov, analiza samoupravnih sporazumov JUMEL in drugih vej gospodarstva

Priprave za konstituiranje TOZD - PRS

Delovno telo, ki je bilo imenovano s strani samoupravnih organov — za izdelavo aktov za oblikovanje TOZD projektivno razvojnega sektorja je pripravilo:

— osnutek statuta TOZD »Instituta za raziskave, razvoj in projektiranje« (dosedanji PRS). V javni razpravi na družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih bodo delavci naše organizacije združenega dela osnutek ocenili, nakar bo delovno telo morebitne pripombe upoštevalo, na tej osnovi pa bo oblikovan predlog statuta. Skladno s tem bo potrebno pripraviti še spremembe statuta delovne organizacije in Samoupravnega sporazuma o združevanju TOZD v delovno organizacijo Litostroj.

Dosedanji rezultati delovanja predsedstva kot nove oblike medsebojnega akcijskega povezovanja komunistov članic JUMEL potrjujejo odločnost komunistov, da s pomočjo medsebojnih stikov odpravljajo nasprotja, usklajujejo

programe in sprejemajo akcije za nadaljnje utrjevanje samoupravnih in družbeno-ekonomskih odnosov v temeljnih organizacijah združenega dela.

V. Živković

3. redna seja delavskega sveta

Iz obrazložitve predloga za pristop k temu sporazumu so delegati lahko razbrali, da je pristop v interesu naše OZD, kajti Litostroj intenzivno sodeluje s članicami SEV že vrsto let in ima na tem področju veliko perspektivo.

Poslovno združenje, v katerem je poleg Litostroja še 11 drugih jugoslovanskih podjetij, bo omogočilo dolgoročno poslovno tehnično sodelovanje, specializacijo proizvodnje, skupen nastop na vzhodnoevropskem tržišču, kar bi odpravilo nekoristno konkurenco, ki samo škoduje interesom celotnega jugoslovanskega gospodarstva.

Proizvajali bomo tudi za atomske centrale

V 2. točki dnevnega reda je delavski svet obravnaval in sprejel predlog, da Litostroj pristopi kot član INTERATOMENERGA preko JUMEL. INTERATOMENERGO je mednarodna organizacija s sedežem v Moskvi, ki se bavi z izdelavo načrtov, proizvodnjo opreme in aparatov za atomske centrale. Ker ima naša OZD vse pogoje za proizvodnjo takih izdelkov, je članstvo v tej organizaciji za Litostroj nedvomno koristno. Tako bomo za atomske centrale izdelovali žerjave, prečiščevalne naprave, kondenzatorje, črpalke ipd.

Imenovan je nov uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik našega glasila.

Delavski svet je obravnaval in potrdil predloge za imenovanje novega uredniškega odbora našega glasila v sestavi: Ivan Eli-

kan, Milan Vidmar, Janez Oprešnik, Stanislav Bradeško, dipl. ing., Janez Stražišar, dipl. ing., Vukoslav Živković, Hrabroslav Premelj, Milan Jurjavčič in Leopold Šolc, dipl. ing.

Za glavnega in odgovornega urednika je bil imenovan tovariš Ivan Elikan.

Poleg tega so delegati izvolili v družbeni organ časopisa — časopisni svet, tovariša Marjana Sigulina iz TOZD — IVET in tovariša Henrika Bratkoviča iz delovne skupnosti SSP.

M. J.

JUBILANTI - JUBILANTI - JUBILANTI - JUBILANTI -

25 LET SO V LITOSTROJU ZAPOSLENI:

DIREKCIJA IN SEKTOR ZA PLAN, ORGANIZACIJO, ANALIZE IN ELEKTRONSKO OBDELAVO PODATKOV

Da Damos Kosta, dipl. inž., Mladen Vladimir, inž., Justin Bogomir, Sedej Vekoslava

KADROVSKO SPOŠNI SEKTOR

Perić Jovan, Žagar Stanislav

PRODAJNI SEKTOR

Čenčur Bogomil

PROJEKTIVNO RAZVOJNI SEKTOR

Dr. Jordan Vlado, dipl. inž., Gričar Vital, inž., Kalin Viktor, Ostanek Bojan, Papež Maksimiljan, Vogrič Peter, dipl. inž., Rihar Rafael

NABAVNI SEKTOR

Jeretina Anton, Jerebič Martin

SEKTOR ZA FINANSIRANJE IN POSLOVNO RAČUNOVODSTVO

Bezek Andreja, Kocjančič Franc, dipl. iur., Plazar Antonija

PROIZVODNJA POLIZDELKOV

Gorjup Zvonimir, dipl. inž., Stojič Dejan

LIVARNA SIVE LITINE

Ambrož Rok, Pavlin Franc, Aljaž

Vincenc, Južna Jože, Negovanič Dragoljub, Ponikvar Ignac, Velikanje Anton

MODELNA MIZARNA

Fonda Janko

PLOČEVINARNA

Jaklin Janez, Hauptman Jože, Predovnik Viktor

LIVARNA JEKLENE LITINE

Venecija Franc, Dolinšek Franc, Velepec Vladimir

PROIZVODNJA FINALNIH IZDELKOV

Krsnik Josip, Nemanič Ivan, Peterca Ivan, Levičar Stanko, Pogarčar Alojz

FI — OBDELAVA

Kovač Malči, Vukman Franc, Baumkircher Franc, Fabjančič Jože, Levec Franc, Račič Alojz, Grušovnik Janko, Srpčič Vinko

FI — MONTAŽA

Bunc Borislav, Rogelj Franc, Božič Jože, Dornik Iva, Drašček Alfred, Grosman Franc

SERVIS

Polh Franc

IVET

Bačar Franc, Sreš Martina, Ščetinec Jakob, Pihler Oskar, Benko

Vid, Mesesnel Franc, Slapšak Anton

ZSE

Lavrenčič Justina

ICL

Premelj Hrabroslav, Bolčič Pavla, Stich Oskar, Zorman Ana

20 LET SO V LITOSTROJU ZAPOSLENI:

DIREKCIJA IN SEKTOR ZA PLAN, ORGANIZACIJO, ANALIZE IN ELEKTRONSKO OBDELAVO PODATKOV

Petric Marjana, Saprunc Ester, Petrovič Ružica, Velkavrh Leopold

KADROVSKI SEKTOR

Stalowsky Miroslav, Tomažič Alfred, inž.

KADROVSKO SPOŠNI SEKTOR

Kos Ivan, Pekolj Anton, Predrag Alojz, Radman Ivan

PRODAJNI SEKTOR

Grobin Mihael, Mak Viljem, Tomšič-Kocjančič Elizabeta

PROJEKTIVNO RAZVOJNI SEKTOR

Gorenc Jože, dipl. inž., Kovačič Milan, Rakčević Savo, dipl. inž., Kržin Viktorija, Koši Neža

NABAVNI SEKTOR

Zupančič Marjan, Petan Rozalija, Kogovšek Stanko, Konjar Stanka, Kovačič Feliks, Rožec Jožica, Pantar Rado

SEKTOR ZA FINANSIRANJE IN POSLOVNO RAČUNOVODSTVO

Omahen Marija, Vilhar Cvetka

PROIZVODNJA POLIZDELKOV

Fileš Mato, Kostevc Franc, Šmigoc Julijana, Škrjanc Anton, Udovič Vinko, Babič Jože

LIVARNA SIVE LITINE

Rihtar Franc, Hrovat Franc, Kresal Franc, Istenič Stanko

PLOČEVINARNA

Kragelj Marija, Resnik Rudi, Šibelja Milan, Lovše Slavko, Mlakar Jože, Podlipec Franc

LIVARNA JEKLENE LITINE

Čonč Jože, Čonč Leopold, Grbec Franc, Horvat Nikola, Kačič Jože, Sabol Ivan

PROIZVODNJA FINALNIH IZDELKOV

Jerše Amalija, Finc Marija, Gregorčič Marija, Žibert Vinko, Prosen Aleksander, Juntez Alojz, Račič Marjan, Starman Janez

FI — OBDELAVA

Koleša Silvester, Krajnik Franc, Pavc Jože, Vovko Franc, Anžin

Andrej, Laznik Anton, Nučič Vinko, Kovačič Milan, Marinič Leopold, Pleterski Rajko, Rehberger Stefan, Tekavec Milan

FI MONTAŽA

Vidrih Franc, Turk Janez, Jesenko Stanislav, Bedene Dušan, Zupan Stanislav, Vrtarič Ladislav

SERVIS

Merklin Ernest, Škof Janez

IVET

Pungerčar Zvone, Gomboc Alojz, Koračin Viktorija, Mučič Djuro, Vovk Anton, Tkalcich Barbara, Gaber Franc, Šimunič Emerik, Konjar Marjan, Suštar Anton, Narobe Stanislav, Poljanec Emil

ZSE

Kocjan Stane, Šuštarčič Janez, Vukman Jelka, Grdin Ana, Matko Marija, Dadič Ivan, Zaman Silvester

ICL

Kuhar Marija, Kuček Barbara, Zupančič Anton, dipl. inž.

15 LET SO V LITOSTROJU ZAPOSLENI

DIREKCIJA IN SEKTOR ZA PLAN, ORGANIZACIJO, ANALI-

Važnejši sklepi upravnega odbora

Na 5. redni seji upravnega odbora delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj so bili sprejeti sledeči važnejši sklepi:

Upravni odbor delovne organizacije TZ Litostroj je ob prisotnosti predsednikov DS TOZD in SSP obravnaval nekatera določila sindikalne liste, ki so vsebovana tudi v samoupravnem sporazumu o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke kovinske in elektro industrije Slovenije.

UO DO TZ Litostroj je v razpravi ugotovil, da so določila sindikalne liste za:

- nočno delo
- nadomestilo osebnega dohodka za čas bolezni
- dnevnic za službeno potovanje v državi ter v zvezi z njo zmanjšano dnevnic
- nadomestilo za ločeno življenje
- povračilo stroškov za prevoz na delo in z dela ter
- izplačilo po pogodbah o delu

predložena s strani strokovne službe tako, kot je za delovno organizacijo TZ Litostroj primereno in v okvirih sindikalne liste.

Zato jih UO DO TZ Litostroj daje v razpravo DS TOZD in SSP in v potrditev zborom delovnih ljudi v TOZD in SSP z veljavnostjo od 1. 8. 1975.

Glede nagrad ob delovnih jubilejih je UO DO TZL menil, da se z ozirom na kratek rok za vskladitev stališč o novem predlogu nagrad ob letošnjih jubilejih podelijo nagrade na način in v obliki kot do sedaj. Razprava o novem predlogu pa naj poteka še naprej za izoblikovanje stališč o nagradah jubilarantom v prihodnjih letih.

UO DO TZL je obravnaval problematiko tiskarne OZD TZ Litostroj in vlogo sodelavcev tiskarne.

Ugotovil je, da je vloga tiskarne, kot centra za tiskanje informacij tako pomembna, da je potrebno poiskati pot za rešitev neprimernih delovnih pogojev v prostorih, kjer deluje. Zato je imenoval komisijo v sestavi:

- tovariš Gelemanovič Matej iz TOZD ZSE — predsednik komisije
- tovariš Kočar Avgust — predstavnik sindikata
- tovarišica Kreft Magda — iz KSS
- tovariš Šavor Ivan — iz KSS SVD
- tovariš Papež ing. Anton — iz TOZD IVET

ki naj pregleda stanje v tiskarni in na podlagi svojih in že nekaterih obstoječih osnutkov predlaga rešitev do 25. 8. 1975.

Glede drugega dela vloge, ki se nanaša na odnose med službami je UO DO TZL ugotovil, da navedeni podatki niso povsem točni. Prav tako je menil, da taka vloga ne more iti mimo DS TOZD ZSE in jo je zato odstopil njemu v obravnavo in rešitev.

UO DO TZL je bil seznanjen z delom komisije za proslavo 25. obletnice samoupravljanja.

UO DO TZL meni, da delo komisije poteka tako, da bo proslava vredna pomembnosti obletnice naše delovne organizacije, prav tako pa tudi v duhu varčevanja.

UO DO TZL je obravnaval, na predlog strokovne službe, spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu v TOZD oziroma DS TZ Litostroj in sicer:

- o izrabi letnega dopusta, daljšega od 30 delovnih dni
- o času odmora med dnevnim delom
- o odpovednem roku.

UO DO TZL meni, da so predlagane spremembe potrebne in jih zato daje v razpravo in potrditev zborom delovnih ljudi v TOZD, oziroma delavskemu svetu delovne organizacije TZ Litostroj.

Priznanje Karlu Gorniku

Mestni svet zveze sindikatov podeljuje vsako leto priznanja za posebne uspehe na področju praktičnega uresničevanja samoupravnih odnosov. Letošnje leto je bil deležen tega priznanja tudi znan družbenopolitični delavec našega kolektiva tovariš Karel Gornik. Priznanje je prejel prav na dan samoupravljalcev Jugoslavije, to je 27. junija. Iz obrazložitve priznanja razberemo:

Tovariš Karel Gornik je bil rojen 8. 10. 1935 v Kotu pri Ribnici. Končal je osnovno šolo, pozneje v Litostroju industrijsko šolo in leta 1960—61 šolo strojne tehniške smeri. Obiskoval je tudi večerjo politično šolo. Od leta 1954 do 1963 je bil rezkalec, pozneje delovodja in sedaj obratovodja lahke obdelave. V vseh letih dela in življenja v Litostroju je zelo aktiven, bodisi na področju samoupravljanja, bodisi na družbenopolitičnem področju. Opravljal je vrsto pomembnih samoupravnih in družbenopolitičnih funkcij in sicer: sekretar osnovne organizacije ZK FI, član tovarniškega komiteja zveze komunistov Litostroj, predsednik delavskega sveta delovne organizacije Litostroj in danes opravlja še pomembnejšo nalogo, kot predsednik zbora združenega dela občinske skupščine Ljubljana-Šiška.

Podeljena nagrada je priznanje za opravljeno delo v letih njegovega udejstvovanja na sa-

moupravnem in družbenopolitičnem področju. Tovarišu Gorniku iskreno čestitamo!

AKTIVNOST OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZVEZE KOMUNISTOV

Letošnje poletje za litostrojске družbenopolitične organizacije ni počitniško. Mesec junij in julij sta bila značilna po izredni aktivnosti vseh osnovnih organizacij Zveze komunistov v tovarni. Ako skušamo dati tematiki, s katero so se aktivisti ukvarjali, skupni imenovalec, bi lahko strnili sledeče:

Ocenili so družbenopolitični in družbenoekonomski položaj TOZD in DS SSP, pregledali uresničevanje gospodarskega načrta, analizirali akcijske programe in sprejeli nove.

Zaradi obsežnosti in aktualnosti problematike, ki so jo obravnavali na posameznih osnovnih organizacijah, bomo v naslednji številki časopisa podali širše poročilo.

Strojegradnja je temelj razvoja

23. julija so se v skupščini SFRJ v Beogradu zbrali na posvetovanje komunisti s področja jugoslovanske strojogradnje. Tega posvetovanja se je udeležilo 150 komunistov, med drugimi tudi sekretar sveta ZK TZ Litostroj, tovariš Mihael Žilavec.

Posvetovanje je tik pred sprejetjem srednjeročnega plana razvoja Jugoslavije organiziral Izvršni komite predsedstva CK ZKJ. Namen tega srečanja je bil, da se spodbudi dejavnost komunistov k hitrejšemu razvoju sistema samoupravnega združenega dela in sredstev, za integracijo organizacij združenega dela v panogah strojogradnje z drugimi področji gospodarstva.

Strojogradnja z 250.000 delavci, kot hrbenica industrije in s tem celotnega gospodarstva, se zadnje čase otepa z mnogimi težavami. Položaj je v uvodni besedi orisal sekretar v izvršnem komiteju predsedstva ZKJ Vojo Srzentić. Izvoz strojne opreme, je poudaril, je ostal na ravni iz leta 1970. Tudi v zadovoljevanju domačih potreb je strojogradnja igrala premajhno vlogo, saj je svojo proizvodnjo pokrivala le 36 do 55 % — investicijske porabe, v skupni menjavi pa še manj. Tako naprimer odpade na domačo strojno opremo le 30 %.

In kaj je botrovalo nastanku takega položaja? Tovariš Srzentić je navedel nekaj poglavitnih vzrokov, ki so v zadnjem petletnem obdobju zavirali razvoj domače strojogradnje. Razvojna politika strojogradnje bi morala izvirati iz samoupravnih sporazumov med to panogo, surovinsko bazo, proizvajalci energije in potrošniki opreme. Ker takega dogovarjanja ni bilo, je prišlo v tej panogi do nezasedenih kapacitet (le 50 do 70 %), nizke produktivnosti, velikih zalog, slabe delitve dela in specializacij, premajhnega dogovarjanja, pomanjkanja dolgoročnega razvoja ipd.

Namestnik sekretarja za gospodarstvo izvršnega sveta SR Bosne in Hercegovine Ibro Muratović je v svoji razpravi poudaril, da se ob sprejemanju srednjeročnega in dolgoročnega plana razvoja države, v katerem se daje prednost energiji, suro-

vinam in hrani, prižiga zelena luč za hitrejši razvoj strojogradnje. Za doseg tega cilja pa se mora strojogradnja bolj samoupravno, proizvodno in poslovno organizirati. Dobra povezanost bi omogočila izbor proizvodnih programov, prilagoditev trgu in specializiranost.

Sledila je dolga in konkretna razprava, v kateri je sodelovalo preko 20 razpravljalcev. Več razpravljalcev je podčrtalo premajhno opiranje strojogradnje na lastne znanstveno raziskovalne zmogljivosti, kar nujno pripelje do odvisnosti od uvoženih in drugih licenc, premajhno angažiranost komunistov v integracijskih gibanjih, in zahtevalo poostreno osebno odgovornost vsakega komunista v uresničevanju politike dogovarjanja.

Zaključno besedo je imel Vojo Srzentić. Z zadovoljstvom je ugotovil, da so komunisti v strojogradnji razčistili temeljna vprašanja nadaljnega razvoja te panoge, saj bodo lahko na ta način konkretizirali ustavo in resolucijo X. kongresa ZKJ. Tako pomembna panoga lahko mnogo prispeva k stabilizaciji gospodarstva nasploh, je poudaril Vojo Srzentić. Z vsemi silami se moramo boriti za samoupravne družbenoekonomske odnose v temeljnih organizacijah združenega dela, da lahko delavec dejansko odloča o pogojih in rezultatih svojega dela, o celotnem dohodku, o njegovem združevanju itd. V določenem številu organizacij združenega dela na področju strojogradnje, je dodal, je dohodek še vedno odtujen od delavcev in na take nepravilnosti moramo komunisti stalno opozarjati.

Na koncu svojega govora je Vojo Srzentić opozoril na odgovornost komunistov, ki jim jo nalaga sprejetje srednjeročnega načrta, iz katerega bodo izhajali družbeni dogovori in samoupravni sporazumi.

J. M.

JUBILANTI - JUBILANTI - JUBILANTI

ZE IN ELEKTRONSKO OBDELAVO PODATKOV
Humski Darinka, Šmajdek Avgust

KADROVSKO SPLOŠNI SEKTOR
Anžin Zdravko, Bišof Vladimir, Pirc Jože

PRODAJNI SEKTOR
Eršte Breda, Zver Bogdana, Lampič Estera, Kocjan Vinko, Holcman Albert, Perovič Milica, Fabčič Alojz, Aljaž Frančiška

PROJEKTIVNO RAZVOJNI SEKTOR
Bedenk Otmer, Goljar Marko, dipl. inž., Makšan Jožica, Modic Niko, Pečar Jožefa, Pirc Milena, Rode Janez, inž., Smuk Frančiška, Soklič Janez, Kolenc Božidar, Mlakar Angela

NABAVNI SEKTOR
Solar Vida, Burjek Matej, Perhaj Mira, Trnovec Marija

SEKTOR ZA FINANSIRANJE IN POSLOVNO RAČUNOVODSTVO
Bracovič Branislav, Stres Antonija

PROIZVODNJA POLIZDELKOV
Kovič Anton, dipl. inž., Pavlovič Vladimir

LIVARNA SIVE LITINE
Keber Jože, Blatnik Franc, Kaste-

lic Milan, Matjašič Mijo, Skraba Franc, Udovič Janez, Anderlič Ivan, Trlep Albin, Vižintin Dragoljub

MODELNA MIZARNA
Konjar Franc

PLOČEVINARNA
Berčon Franc, Brezovnik Alojz, Golob Matevž, Grabnar Janez, Janežič Nikolaj

LIVARNA JEKLENE LITINE
Žebavec Tatjana, Adamič Ivan, Bohte Franc, Čeh Anton, Erjavc Milan, Fajfar Rudolf, Finc Jože, Glavan Jože, Grivec Alojz, Grivec Franc, Grivec Ivan, Hočevar Stanislav, Hrovat Štefan, Kic Ignac, Majcen Franc, Novak Franc, Novak Janez, Pavlin Jože, Pekolj Alojz, Planinšek Matija, Pekolj Alojz, Rojc Alojz, Sadar Ignacij, Sever Stanislav, Svetin Janez, Štupar Alojzij, Turk Matija, Vlajkovič Dragoslav, Zajc Jože, Zajc Vinko, Zupančič Ignacij, Žnidaršič Alojz

PROIZVODNJA FINALNIH IZDELKOV

Popovič Nevenka, Glavač Marija, Grabnar Anton, Pustoslemšek Matija, Sitar Jernej, Zorko Franc, Čepak Ivan, inž., Giacomelli Ignac, Seršen Branko

FI — OBDELAVA
Hribar Ignac, Jamšek Jože, Smolič Mihael, Bartolj Jože, Kanc Alojz, Kužnik Anton, Mišmaš Janez, Peteh Danilo, Sinur Ludvik, Šarvari Janoš, Zavodnik Janez, Ivanovič Stepan, Bevc Stanko, Jeršin Alojz, Šajnovič Stjepan, Krampač Franc, Zupančič Alojzij, Žerovnik Franc, Vidmar Jože, Zgonc Milan, Kotar Jože

FI — MONTAŽA

Jesenovec Stanislav, Požar Janez, Vidmar Milan, Bogdanovič Marinko, Mesarič Mijo, Subašič Miloš, Knez Josip, Frelih Stanislav, Mulej Marjan, Breznikar Anton, Mramor Ignac, Štih Stanislav

SERVIS

Starman Franc

IVET

Vidmar Vida, Ovčak Jože, Valentinčič Jože, Franca Franc, Lekan Alojzij, Šuštar Avgust, Hrovat Jože

ZSE

Lenarčič Marija, Tepina Anica, Biček Ivanka

10 LET SO V LITOSTROJU ZAPOSLENI

KADROVSKO SPLOŠNI SEKTOR
Adrijanovič Mato, dr. Marjeta Ferjan

PRODAJNI SEKTOR
Zucchiati Jožef, Toni Marija, Hočevar Anton

PROJEKTIVNO RAZVOJNI SEKTOR
Lesar Marjan, inž., Tomič Stjepan, dipl. inž., Bracar Anton, dipl. inž., Fileš Josip, Gale Marko, Vujanovič Mirko

SEKTOR ZA FINANSIRANJE IN POSLOVNO RAČUNOVODSTVO
Videnič Terezija

PROIZVODNJA POLIZDELKOV
Pašanovič Ahmet, Rakovnik Franc

LIVARNA SIVE LITINE
Jerman Andrej, Krajnc Frančišek, Boben Alojzij, Drobnik Janez

MODELNA MIZARNA
Capuder Alojzij, Jager Jože, Perhaj Stanislav

PLOČEVINARNA
Ilić Velimir

LIVARNA JEKLENE LITINE
Bilič Vitomir, Čvan Herman

PROIZVODNJA FINALNIH IZDELKOV
Pavlič Jože, Pongrac Nikola

OBDELAVA
Žnidaršič Polde, Koprivec Janez,

Kužnik Lenart, Pucelj Jože, Janežič Alojzij, Mrzlikar Pavel, Buh Jože, Bertonec Peter, Bogdanič Rado, Eržen Vinko, Gačnik Anton, Matek Anton, Pugelj Stanislav, Žnidaršič Jože, Ferdan Peter, Vovk Alojz, Ovsec Franc, Kolenc Ludvik, Urankar Jože, Pirc Marjan

FI — MONTAŽA

Kocjančič Milan, Žagar Franc, Burnič Hasan, Gracar Rafael, Trebše Marjan, Blatnik Venceslav, Kosi Anton, Stojanovič Marko, Podboj Stanislav, Draženovič Ivan, Slokan Vincenc, Tušek Franc, Denžič Mihael, Legan Bogomir

SERVIS

Avbelj Matija, Dolinar Andrej

IVET

Dimitrovič Kamil, Barlič Pavle, Cirar Janez, Turk Mitja, Petranovič Dragoljub, Herman Mirko, Mrvar Marjan, Gutman Franc, Brežič Dominik, Možina Lovro

ZSE

Kutnar Jožefa, Markelj Marija, Krajnc Štefka, Omejc Marija

ICL

Boldin Anton, Šinkovec Blanka, Jankovski Rajna, Popovič Marija

UVAJANJE NC TEHNOLOGIJE

Razvoj tehnike in tehnologije obdelave v industrijsko najbolj razvitih deželah, ki se je začel že pred nekaj desetletji, gre z nezadržnimi koraki naprej. Razlika med razvitimi in nerazvitimi je čedalje večja, nerazviti čedalje bolj zastajajo za razvitimi. Namen tega prispevka ni analizirati, kje je vzrok za tako stanje, pač pa prikazati, kako daleč so že na tem področju drugi in kaj moramo storiti tudi mi v Litostroju, da bomo napravili korak naprej oziroma se pridružili tistim, ki imajo že več delovnih izkušenj s stroji, ki se pri nas šele uvajajo in tudi že uveljavljajo.

Uvajanje nove tehnologije in novih organizacijskih sistemov, ki so nujno povezani v proizvodni proces, ni enostaven in tudi ne kratkotrajen proces, zlasti še, kadar gre za tako pomembno novost v neki tovarni, kot je uvajanje numerično krmiljenih strojev — v nadaljevanju NC (numerical-control) — v naš proizvodni proces.

Tako kot povsod v svetu nastopa tudi pri nas želja proizvajati več in ceneje, zato vsi iščemo način, kako priti do tega. Uvajanje NC strojev v naš proizvodni proces je nedvomno prava pot za doseg tega cilja. Trajno delujoči dejavnik pri povečanju produktivnosti dela v proizvodnem procesu je povečanje njegovega tehniškega in organizacijskega nivoja. Za zadostitev tem dejavnikom moramo stremeti k neprekinjenemu izpolnjevanju sredstev za proizvodnjo ter v proizvodni proces uvajati nove tehnološke prijeme. Da je ta pot res pravilna, dokazujejo proizvodni rezultati v tistih tovarnah, kjer so se odločili za moderne tehnološke in organizacijske prijeme ter vključili NC stroje v proizvodni proces.

O numerično krmiljenih strojih je bilo že veliko napisanega, seveda v strokovni literaturi, namenjeni predvsem strokovnjakom iz tega področja, manj ali zelo malo pa je tehnika numeričnega krmiljenja odrezovalnih strojev (v tem sestavku bom obravnaval vse s stališča odrezovalne tehnike) poznana poprečnemu industrijskemu delavcu.

Kot sem omenil, je bilo že veliko napisanega o tehniki numeričnega krmiljenja strojev, zato si moramo najprej razčistiti pojem, kaj pravzaprav je numerično krmiljenje. Najenostavnejši odgovor na to vprašanje bi bil:

Numerično krmiljenje je tehnika, ki omogoča krmiliti funkcijo stroja, npr. stroja za končno obdelavo s pomočjo številčnih podatkov. Numerično krmiljeni stroji zahtevajo predhodno določitev procesa obdelave predmeta kot tudi določitev geometričnih veličin — dimenzij izdelka. Ugotavljanje poteka operacij obdelave imenujemo programiranje.

Numerično krmiljenje je mnogo več kot samo obdelovalni stroj, kot je bilo že navedeno, je tehnika. Ta tehnika zahteva obsežen organizacijski prijem od zbiranja podatkov o obdelovanca, o lastnostih materiala obdelovanca, do ureditve službe za nastavljanje in vzdrževanje orodja. Bistvo numeričnega krmiljenja je v globljem posegu v celotno organizacijo in tehnologijo industrijske proizvodnje. Pripomniti velja, da je bilo z uvedbo numerično krmiljenih strojev doseženo takšno povečanje produktivnosti, kakršno ni bilo z nobeno drugo tehniko, vsaj v novejšem času ne.

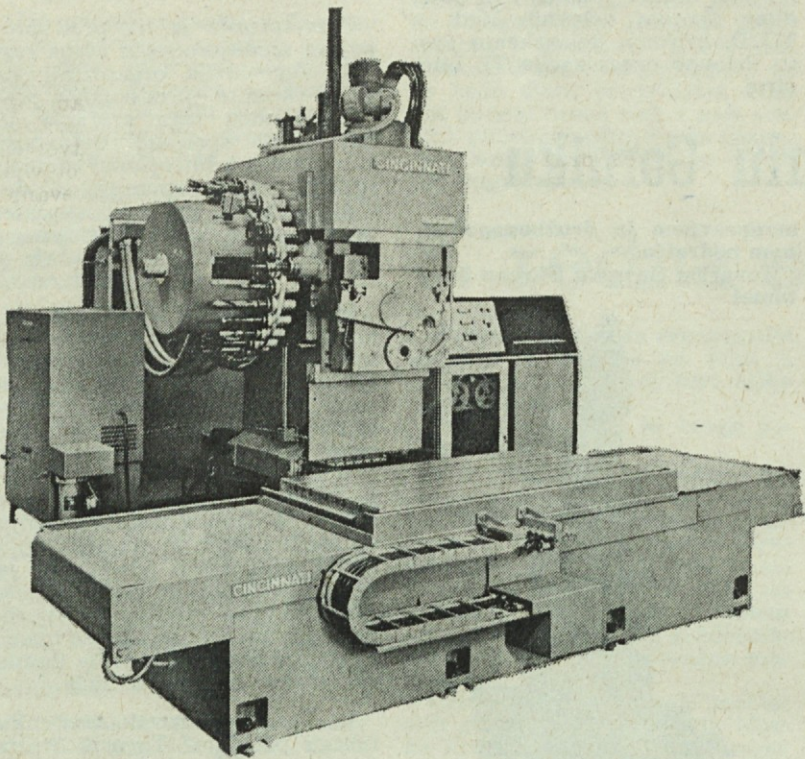
Numerično krmiljenje ni uporabno samo pri odrezovalnih strojih za krmiljenje podajanj in vrtilnih hitrosti, pač pa tudi pri predelavi pločevine, krivljenju cevi, varilnih strojih itd. Zelo uspešno lahko organiziramo tudi notranji transport (vozički vozijo brez soferja, ustrezní program krmili vozičke, da se ustavijo na določenih mestih). Prav tako je numerično krmiljenje uporabno tudi v skladiščih.

Zamisel numeričnega krmiljenja je v tem, da se delavec razbremeni fizičnega in psihičnega napora s tem, da stroj sam krmili vse funkcije, odvisno od ravni avtomatizacije. To dejstvo je tako pomembno, da obdelo-

valni stroj ne more biti konstruiran po klasičnem načelu, pač pa specifično za potrebe numeričnega krmiljenja. V ta namen je bilo razvito veliko število speci-

ključitev NC strojev v proizvodni proces.

Litostroj se v svojem proizvodnem programu dokaj razlikuje od pretežnega števila ostalih slovenskih tovarn, saj so zanj značilni posamični izdelki velikih mer ali pa razmeroma majhne serije končnih izdelkov, zato tudi izkušenj drugih ne bo moglo enostavno povzeti in jih jemati kot svoje. Izven naših meja pa so tovarne, ki imajo glede na serije podoben proizvodni program, zato lahko upoštevajo

Na sliki je numerično krmiljen vodoravni vrtilno-rezkalni stroj — obdelovalni center — z avtomatskim menjavanjem orodja

fičnih elementov, ki so bili potrebni tako za notranjo obdelavo podatkov kot za rešitev posebnih problemov, ki so nastopili pri konstrukciji NC strojev. Za podjetja, ki še nimajo vključenih NC strojev v svojem proizvodnem procesu, je zelo pomembno vprašanje, kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da se lahko začne in kdaj naj se začne razmišljati o možnosti vključevanja NC strojev v proizvodni proces? Katere funkcije moramo upoštevati pri analizi smotnosti vključevanja NC strojev v proizvodni proces? Kako lahko opravičimo vključevanje NC strojev za izdelavo izbranega izdelka? Ko smo se že odločili za vključitev NC strojev v proizvodni proces, nas zanima, kako moramo organizirati delo od osnutka izdelka preko planiranja proizvodnje do izdelave.

Kdaj bomo začeli razmišljati o uvajanju numerično krmiljenih strojev v proizvodni proces, je odvisno od tega, kakšen način proizvodnje imamo. Za to se bomo odločili:

- kadar so pripravno završni časi veliki in kadar je večje število dragih operacij,
- kadar se pojavljajo kompleksne in različne vrste obdelave,
- kadar so majhne serije kompleksnih delov,
- kadar je obdelovalni čas v odnosu na pomožne in pripravno završne čase majhen, zlasti če običajna obdelava zahteva izkušenega delavca,
- kadar so deli tako zahtevni, da lahko pride do napake po krivdi delavca,
- če gre za dele, pri katerih so zahtevane zaprte tolerance pri obdelavi,
- kadar je problem skladiščenja orodja in naprav,
- kadar stroški kontrole predstavljajo pomembni del skupnih stroškov izdelave.

To so problemi, ki jih moramo dobro analizirati, preden se dokončno odločimo za vključitev NC strojev v proizvodni proces. Samo zares dobra organizacija lahko zares vpliva na uspešno

mo njihove izkušnje in tudi mnenja. Po svojem proizvodnem programu je tovarna VOITH iz Heidenheima precej podobna in tudi nekaterim iz Litostroja poznana tovarna. Tudi pri njih so bili pred leti pred enako odločitvijo, kot je Litostroj danes. Razčistiti moramo bistvena vprašanja, kot so npr.:

a) Kakšen je namen uvajanja NC strojev? Ali bodo le-ti služili za proizvodnjo posebnih obdelovancev ali za odstranjevanje ozkih grl?

b) Ali je dovolj različnih ponavljajočih se serij? Tu ne gre za velike serije, pač pa serije, ki se občasno, morda nekajkrat letno ponavljajo.

c) Ali bodo stroji dovolj izkoriščeni? Zaradi visoke nabavne cene NC strojev je potrebno delo v dveh izmenah.

d) Ali je možno programirati z elektronskim računalnikom (computer)? Pri tem je potrebno zelo skrbno preštudirati programske jezike in upoštevati kapacitete spomina stroja.

e) Ali lahko zmanjšamo število vpenjalnih priprav? Zmanjšanje stroškov za vpenjalne priprave je ena izmed glavnih prednosti NC.

f) Ali je možno zmanjšati skupne obdelovalne čase? Združitev več operacij (vrtanje, freziranje) na enem stroju.

g) Ali so deli tako zahtevni, da lahko pride do napake po krivdi delavca?

Pri tem je treba upoštevati tudi stroške kontrole, kakšen odstotek predstavljajo v skupnih stroških obdelave.

Navedene točke naj bodo samo smernice, ki naj služijo kot pomoč pri sprejemanju odločitve za ali proti vključitvi NC strojev v proizvodni proces.

Pri obravnavanju tega vprašanja moramo upoštevati tudi čas trajanja ekonomske vrednosti stroja, ki se zaradi hitrega razvoja tehnike in s tem tudi vse hitrejšega zastarevanja stroja

vedno bolj skrajšuje. Pri CNC strojih (računalniško krmiljenih strojih) dobo ekonomske vrednosti ocenjujemo na približno 7 do 8 let. Če želimo, da ne bi stroški na enoto proizvoda rasli, pač pa padali, mora biti stroj čim bolj izkoriščen, stroj mora obratovati najmanj v dveh izmenah.

Ceprav imajo NC stroji glede na klasične stroje, ki jim ročno strežemo, znatne prednosti, je mnoge strah pred nabavo tovrstnih strojev zaradi možnosti prevelikih izpadov. Prav tako se boje, da kapital, vložen v nabavo NC stroja, ne bi dal takega efekta, kot bi ga sicer, če bi nabavili klasične stroje. Takšni pomisleki danes niso več primerni. Da je to res, dokazujejo razni specializirani sejmi obdelovalnih strojev, kot tudi množično uvajanje NC strojev v industrijsko razvitih deželah, pa naj bo to na vzhodu ali zahodu. Numerično krmiljeni stroji so dovolj preizkušeni in tehnično dozoreli. Čas eksperimentiranja z NC stroji je mimo. Znanstvene raziskave ne zajemajo več toliko NC strojev, pač pa že prehajajo na obdelovalne sisteme in avtomatske tovarne. Z nabavo NC strojev ni kaj odlašati. Tu upoštevajmo samo kriterije, ki so značilni tudi za nabavo klasičnih odrezovalnih strojev kot npr. storilnost, natančnost, delazmožnost, kvaliteta in gospodarnost.

Gospodarnost je raztegljiv pojem. Računsko lahko primerjamo ceno in stroške, vendar nastopajo pri NC strojih določene prednosti, ki jih v primerjavi s klasičnimi stroji ne smemo pozabiti. Te prednosti računsko le težko zajamemo:

- a) bistveno manjši izmet,
- b) boljše in zanesljivejše planiranje proizvodnje,
- c) večja gibljivost pri izbiri posluževalcev.

Ad b) Podane čase vnesemo na luknjasti trak, kar pa ne vpliva (Nadaljevanje na 13. strani)

Na razstavi »1. EMO« v Parizu

»1. EMO« je razstava obdelovalne tehnike — to je strojev, orodij, obdelovalnih pripomočkov in sestavnih delov.

Razstavo je organiziral CECIMO (Comité Européen de coopération des industries de la machine-outil) — v prevodu Evropski odbor za kooperacijo v industriji obdelovalnih strojev.

Razstave se je udeležilo 24 držav. Od teh največ iz zahodne Evrope, socialističnih držav, ZDA in Japonske. Jugoslavijo so zastopala podjetja: Ivo Lola Ribar — Železnik z vrtilno napravo, izdelano po licenci Renauld, Livnica — Kikinda z brusilnimi stroji po licenci Fortuna in Litostroj s preoblikovalno tehniko za obdelavo pločevine — stroji in naprave lastnega razvoja.

Celotna razstava je prikazala razvoj in konkurenco na področju obdelovalne tehnike. Motiv razstave je bil prikazati težnjo po popolnem osvobajanju človeka od naravnega poseganja v obdelovalne postopke, to je streženja strojem. To je bilo vidno v ogromnem izboru univerzalne in namenske mehanizacije z avtomatizacijo, ki zajema dovod surovca, vpetje, izbiro orodja in odvod izdelka z odpadki.

Z izključevanjem fizičnega posega pa se povečuje umski napor za tehnološko pripravo, preneseno na računalniško optimiranje z načrtovanjem postopkov izdelave.

Velik poudarek je bil na prikazu združevalnih izdelovalnih postopkov, izvedenih na skupini strojev ali izdelovalnih linijah. Zelo poudarjena uporaba namenskih strojev, grajenih po sistemu enot — modulov, nenehno povečuje obseg in izbiro le-teh. Osrednji pomen osvobajanja človeka zadeva tehnosociologijo, ki se izraža pri urejanju okolja in dogajanja izdelovalnih procesov (šum, varnost, ozračje itd.).

Prikaz stanja in teženj na področju obdelovalne tehnike je v naslednjem:

- modularna gradnja namenskih strojev in naprav

- popolna mehanizacija in prehod v kompleksno avtomatizacijo

- človekovo počutje v proizvodnem procesu.

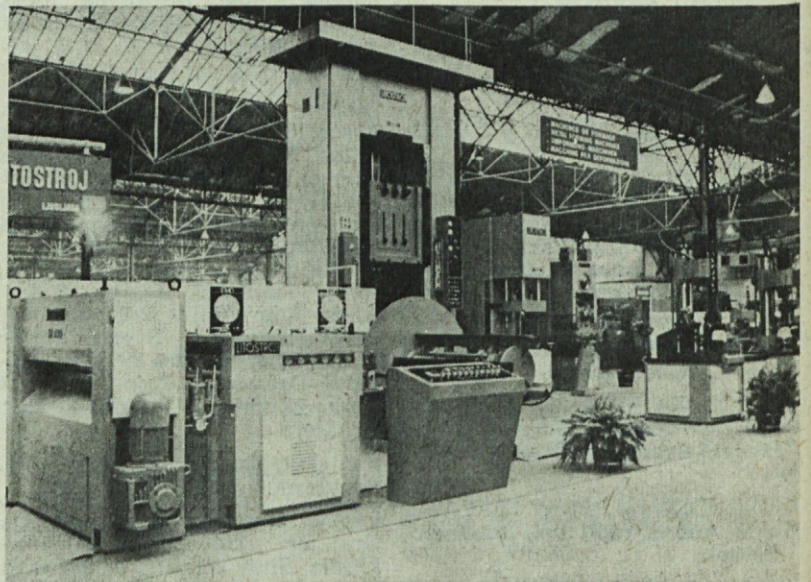
Podjetje Litostroj je bilo vabljeno k udeležbi na razstavi kot pomemben in perspektiven nosilec razvoja preoblikovalne tehnike. Veliko zaslugo za lepo urejen razstaveni prostor, na katerem so bili v pogonu vsi razstavljeni stroji, sta imela tov. Dolinar in tov. Žmavc. Prav tako so zaslužni vsi v podjetju za pravočasno pripravo in kvaliteto izdelavo razstavnih izdelkov.

Predstavniki prodaje na sejmu je tudi dobro razlagal in odgovarjal na vprašanja.

Naš razstaveni prostor je bil dobro obiskan, kar dokazuje veliko število vprašanj. Največ zanimanja je bilo za linijo za narez pločevine in rotacijske stroje za postopno preoblikovanje. To so bili stroji po motivu razstave. Manj pa so se zanimali za hidravlične in mehanske konvencionalne stroje. Naš razstaveni prostor je obiskalo tudi več skupin iz socialističnih dežel, bodisi kot razstavljalci ali obiskovalci (Sovjetska zveza, Češka, Madžarska, Poljska, Romunija in Bolgarija). Jugoslovanski obiskovalci so bili presenečeni nad našo udeležbo in dobro izbranimi izdelki.

Z udeležbo na lepo urejenem razstavnem prostoru, z dobro izbranimi razstavnimi predmeti je Litostroj dostojno zastopal jugoslovansko proizvodnjo obdelovalnih strojev. Pridobljeni novosti interesi za naše izdelke povečujejo nadaljnje možne uresničitve naročil.

Peter Vogrič

Pogled na razstaveni prostor Litostroja na »1. EMO« v Parizu

Kako s stanovanjskimi posojili

Samoupravno dogovorjen način združevanja sredstev za reševanje stanovanjskih vprašanj delavcev, zaposlenih v delovnih organizacijah na območju ljubljanskih občin oziroma delavcev s stalnim bivališčem na tem območju, je postal sestavni del programiranega reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev tudi v naši delovni organizaciji.

Dodeljevanje najemnih stanovanj delavcem z nižjimi osebnimi dohodki in mladim družinam v okviru dosedanjega solidarnostnega sklada ljubljanskih občin sicer ne poteka tako hitro, kot smo pričakovali, a kljub temu se del stanovanjskih vprašanj naših delavcev le rešuje z dodeljevanjem solidarno zgrajenih stanovanj.

Akcija dosedanjega zbora vlagateljev pri Ljubljanski banki v zvezi z dodeljevanjem posojil delavcem in organizacijam združenega dela za gradnjo stanovanj v etažni lastnini in individualnih hiš oziroma najemnih stanovanj je potekala zadovoljivo, saj smo z udeležbo na natečajih zbora vlagateljev uspešno konkurirali, o čemer smo v našem glasilu že poročali.

V začetku letošnjega leta so se ustanovile in pričele delovati samoupravne stanovanjske skupnosti ljubljanskih občin in Samoupravna stanovanjska skupnost Ljubljana. Navedene skupnosti so v celoti prevzele delo zbora vlagateljev in solidarnostnega stanovanjskega sklada. V aprilu letos je stanovanjska skupnost Ljubljana objavila natečaj za dajanje posojil iz združenih sredstev v skladu z zakonskimi in samoupravnimi sprejetimi določili, ki urejajo področje reševanja stanovanjskih vprašanj. Objavljena natečajna vsota je bila skupaj 111.000.000 din (za posamezne ljubljanske občine so bile objavljene vsote, v okviru katerih so dodelili posojilo delavcem in organizacijam združenega dela z območja posamezne občine; v občin Ljubljana — Šiška je znašala natečajna vsota 16.300.000 din). Namenjena je bila:

- organizacijam združenega dela za nakup ali zidavo najemnih stanovanj
- delavcem za nakup stanovanja v etažni lastnini
- delavcem za gradnjo individualnih stanovanjskih hiš
- za dodatna posojila k že odobrenim posojilom zbora vlagateljev organizacijam združenega dela

Visoka stopnja organiziranosti sindikata

IV. kongresa sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije se je kot delegat republiškega odbora delavcev kovinske in elektro industrije Slovenije udeležil tudi tovarš Vukosav Živković iz naše delovne organizacije. Za časopis Litostroj je pripravil kratko poročilo, v katerem želi seznaniti naše delavce s stališči in problematiko, ki so jo obravnavali na kongresu.

Na dvodnevem plenarnem zasedanju se je za govorniškimi odrom zvrstilo več kot 50 delegatov. Kongres je posvetil največ pozornosti družbenoekonomskim pogojem gospodarjenja v temeljnih organizacijah združenega dela in samoupravnim odnosom delavcev v združenem delu ter njihovega vpliva pri odločanju o delitvi ustvarjenega dohodka.

V svojem govoru je predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije tov. Mika Špiljak izrazil zadovoljstvo, da strokovni sindikati posvečajo vso pozornost predvsem lastnim problemom in kritično ocenjujejo svoje delo in vse manj iščejo zaščito družbe, ki v novih pogojih gospodarjenja nima materialnih sredstev za intervencije. Obenem je opozoril na trenutno pereče probleme, ki zavirajo hitrejši rast gospodarstva. Ti problemi se kažejo predvsem v visoki stopnji inflacije, nizki skupni in splošni porabi. Med drugim je opozoril, da je vzrok nizke produktivnosti tudi prekomerno izostajanje z dela.

Delegati so v diskusijah opozorili na nekatere probleme svoje

ga dela za nakup ali zidavo najemnih stanovanj

— komunalnim organizacijam za opremljanje stavbnih zemljišč s komunalnimi napravami in napeljavami.

Natečaja smo se udeležili tudi mi, saj smo prosili za dodelitev dodatnega posojila k že odobrenemu posojilu za nakup 45 enosobnih stanovanj v Draveljski gmajni. Dodelili so nam posojilo v višini 1.647.100 din.

Takoj po objavi natečaja smo obvestili vse naše delavce, ki gradijo individualne stanovanjske hiše oziroma kupujejo stanovanja v etažni lastnini ter prenavljajo že obstoječe stanovanjske prostore, o pogojih za udeležbo na natečaju in jim nudili strokovno pomoč pri izpolnjevanju dokaj zapletenih obrazcev in pri zbiranju obširne ustrezne dokumentacije. V določenem roku smo posredovali Ljubljanski banki skupno 65 vlog delavcev iz posameznih TOZD in delovne skupnosti skupnih služb.

Skupaj oddanih vlog:				
TOZD	Ind. grad.	Nakup	Adaptacija	Skupaj
FI	29	3	2	34
PI	12	1	3	16
IVET	2	1	1	4
SE	—	—	2	2
ZSE	1	—	—	1
SSP	3	4	1	8
SKUPAJ	47	9	9	65

Nestrpno smo pričakovali dokončno rešitev posameznih vlog, predvsem zato, ker smo poslali večje število prošelj za adaptacijo v upanju, da bodo upoštevane, čeprav v natečaju ni bila posebej opredeljena možnost dodelitve posojila za adaptacijo. Žal so nam sporočili, da tokrat niso upoštevali prošelj za adaptacijo, ker je razpisana natečajna vsota zadoščala komaj za tiste kategorije, ki so bile v natečaju posebej navedene.

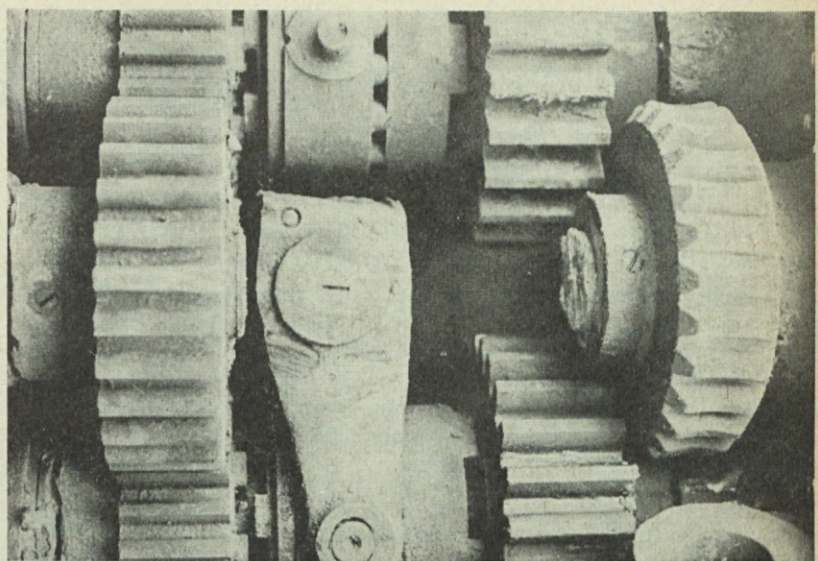
Od skupnega števila vlog jih je bilo obravnavanih 54, od teh jih je bilo pozitivno rešenih 34. Preostale vloge so bile ali nepopolno dokumentirane (na primer kupci stanovanj v etažni lastnini, ki jim ni uspelo predložiti ustreznih dokazil o nakupu stanovanja, saj v času natečaja na področju Ljubljane ni bilo stanovanjskega podjetja, ki bi bilo pripravljeno skleniti pogodbo ali rezervacijo za nakup stanovanja, katerega cena je v okvirih družbeno dogovorjenih stanovanjskih standardov) ali pa so bile zavrnjene, ker so prosilci v preteklem letu že prejeli posojilo pri zboru vlagateljev (po pravilniku se prosilec rešuje le enkratno).

Pregled dodeljenih posojil po TOZD in DS:

TOZD	Ind. grad.	Nakup	Skupaj
FI	20	1	21
PI	6	—	6
IVET	2	1	3
SE	—	—	0
ZSE	1	—	1
SSP	3	—	3
SKUPAJ	32	2	34

Pregled višine dodeljenih posojil po TOZD in DS:

TOZD	Za ind. gradnjo	Za nakup	Skupaj
FI	1.134.000.—	35.000.—	1.169.000.—
PI	390.000.—	—	390.000.—
IVET	132.000.—	75.000.—	207.000.—
SSP	198.000.—	132.000.—	330.000.—
ZSE	50.000.—	—	50.000.—
Skupaj	1.904.000.—	242.000.—	2.146.000.—

Iz navedenih podatkov je razvidno, da reševanje stanovanjskih vprašanj s pomočjo združevanja sredstev in solidarne delitve tako združenih sredstev zagotavlja hitrejši in smotnejši reševanje stanovanjskih problemov delavcev, predvsem tistih, ki prispevajo ogromen delež svojih sredstev in truda za dokončno rešitev svojega stanovanjskega vprašanja.

Ponovni natečaj samoupravne stanovanjske skupnosti bo objavljen predvidoma oktobra, natečaj v Litostroju pa bo septembra letos.

Zvišanje prispevne stopnje od sedanjih 6 % na 8 % od bruto osebnih dohodkov bi pomenilo hitrejši, uspešnejši in celovitejši reševanje stanovanjske problematike naših delavcev, istočasno pa bi tudi zagotovilo uresničitev srednjeročnega stanovanjskega programa naše delovne organizacije.

K. I.

Nagrajevanje

PRED JAVNO RAZPRAVO
O NOvem SISTEMU
NAGRAJEVANJA

V motivacijskem sistemu zavzema pomembno mesto tudi sistem nagrajevanja. Pogoj, da sistem kot tak tudi deluje, predvsem pa, da daje ustrezne rezultate, je urejenost nekaterih drugih področij — pri tem mislimo predvsem na natančno delitev dela z razmejenimi pristojnostmi, smotno kadrovanje na posamezna delovna mesta, izdelane podloge za merjenje rezultatov, urejena ekonomska izhodišča v TOZD oz. med TOZD in ne nazadnje tudi na ustrezno povezanost poslovnih rezultatov z osebnimi dohodki. Iz tega sledi, da se kot izhodišče za izdelavo učinkovitega sistema nagrajevanja kaže problem oblikovanja delovnih mest. Z drugimi besedami: potrebno je točno vedeti, kaj se na delovnem mestu dela, kako se dela in zakaj. Šele ko odgovorimo na ta vprašanja, lahko podamo zahteve za delovno mesto, kar je pogoj za objektivno oceno delovnega mesta in končno možnost, da podamo normativ za normalno količino in kakovost dela. Šele po takem postopku lahko pričnemo urejati osnovni področji sistema:

- relativna razmerja med delovnimi mesti
- stimulativni del, ki je vezan na delavčevo dejansko uspešnost.

Tu ne bi navajali vseh težav in možnosti, ki se pojavljajo pri oblikovanju celovitega sistema nagrajevanja, pač pa bi se omejili na probleme osnovnih delitvenih razmerij, kajti ravno to poglavje bo najprej predmet javnih razprav in dogovorov.

V tej prvi fazi je potrebno najprej natančno določiti razmerja med poklicnimi skupinami, ki jih opredeljuje samoupravni sporazum panoge, oziroma v okviru možnih odstopanj določiti naša, na temelju analiz podana posebna razmerja. Določiti moramo torej razmerje od najenostavnejših del preko del, ki so značilna za širok profil, pa tja do strokovno najzahtevnejših opravil. V naslednji fazi je potrebno vsa delovna mesta razporediti v prej omenjeno skupino ter nato znotraj teh skupin določiti razmerja oz. odnose med njimi. Naslednja faza pa je določitev osnov, pri čemer že postavljamo vprašanje razmerja med osnovnim in gibljivim delom. Šele od tu dalje lahko pričnemo govoriti o nagrajevanju po delu, kar je končno tudi smisel vseh prejšnjih prizadevanj.

Torej — v septembru bomo javno razpravljali najprej o zgoraj navedenih vprašanjih, po sporazumni ureditvi teh vprašanj pa bomo obravnavali še povezanost osebnih dohodkov z delovnimi oz. poslovnimi rezultati v TOZD oz. OZD kot celoti. A. Stržinar

Vesti s konference sindikata

Analiza stanja na področju pogojev in varstva pri delu

Konferenca je pregledala sklepe 3. seje konference ter ugotovila, da so vsi sklepi izvršeni.

Konferenca OOS je na osnovi analize realnega stanja na področju pogojev dela in varstva pri delu (analizo je izdelala komisija za socialna vprašanja in družbeni standard) ocenila, da so razmere na nekaterih področjih dela težke in zdravju škodljive tako glede na peske, pline, sevanja, vlago itd., kot tudi neustrezno zavarovanje pred neposrednimi fizičnimi poškodbami.

Poseben poudarek je dala konferenca kletnim prostorom, ki jih ZSE uporablja za tiskarno, kamor ob večjem deževju vdira voda.

Konferenca OOS predlaga, da samoupravni organi po TOZD sprejmejo sklep, ki bo zadolžil strokovne službe, da pripravijo po posameznih TOZD prioriteto del in predračun izdatkov, tako da bodo delavci ob bilanci namenili del dohodka za izboljšanje delovnih razmer in varstva pri delu. (Strokovne službe naj uporabljajo oceno, ki sta jo izdelali služba varstva pri delu in republiška inšpekcija.) OOS oziroma odbori osnovnih organizacij sindikata so dolžni poskrbeti, da vsi samoupravni organi sprejmejo ustrezne sklepe.

Ocena dela samoupravne delavske kontrole

Na osnovi objektivne analize dela delavske kontrole, ki jo je izdelala komisija za gospodarska vprašanja in samoupravljanje pri konferenci OO, so delegati ugotovili:

- samoupravna delavska kontrola je opredeljena v Statutu TOZD in v Pravilniku o delu samoupravne delavske kontrole
- samoupravna delavska kontrola nima programa dela, po katerem bi uravnavala svoje delo (razen Izobraževalnega centra)
- samoupravna delavska kontrola je formirana v vseh TOZD in DS SSP.

Delo samoupravne delavske kontrole je ocenil predsednik sindikata prav v tej številki časopisa.

ODLOŽEN TABOR NA SORIŠKI PLANINI

Konferenca je na 4. seji sprejela sklep o organiziranju 3. tabora na Soriški planini. Vendar je le-ta svoj sklep na izredni seji preklicala.

Obrazložitev preklica je naslednja:

Ker letos praznujemo 25. obletnico samoupravljanja in 28. letnico obstoja tovarne ter zato predvidevamo posebne svečanosti v četrtek 4. in petek 5. septembra, ko bomo med drugim odkrili tudi spominsko obeležje ob 25. letnici samoupravljanja, bi bilo skoraj odveč, da prirejamo dvoje praznovanj.

Poleg tega je v tem družbenopolitičnem trenutku pomembno, da tudi na tem področju varčujemo. Zato sredstva, ki so sicer namenjena za tabor na Soriški planini, namenimo proslavi ob 25. letnici samoupravljanja. Poudariti je potrebno, da bomo tabor drugo leto ponovno organizirali.

V. Živković

ZPS leto dni po ustanovitvi

PRED LETOM DNI SMO NA PODLAGI SOGLASNE ODLOČITVE VSEH DELAVCEV V NAŠIH DELOVNIH ORGANIZACIJAH PODPISALI SAMOUPRAVNI SPORAZUM O USTANOVITVI ZPS — ZDRUŽENIH PODJETIJ STROJEGRADNJE.

V tem sorazmerno kratkem razdobju smo storili marsikaj za notranjo učvrstitev in zunanji ugled. Upravičeno lahko trdimo, da občutek pripadnosti ZPS prevladuje pri vseh delovnih kolektivih in v njih zaposlenih delavcih, kar samo še potrjuje pravilnost naše odločitve o ustanovitvi tega združenja. S tem zapisom želimo vzbuditi nadaljnje zamisli, ki naj bi omogočile uresničitev postavljenih ciljev, zapisanih v našem samoupravnem sporazumu.

S sprejetjem posameznih samoupravnih in splošnih aktov smo sprožili in omogočili bogato strokovno delo, ki se odvija v dogovorjeni obliki. Pripravljajo odločitve v posameznih strokovnih odborih in odločajo na podlagi predlogov teh odborov na poslovodnem organu, kar je svojstveno za naš model povezave samoupravne in poslovodne funkcije. V vseh strokovnih odborih in pododborih dela več kot stoletdeset strokovnjakov iz vseh delovnih organizacij ZPS. Njih zavzetost in stalno sodelovanje ter zavestna pripravljenost za reševanje skupnih problemov in vprašanj kaže na to, da vlada v ZPS miselnost, da so skupni problemi ZPS istočasno tudi problemi posamezne delovne organizacije. Zato dajemo tem ljudem vse priznanje in izražamo željo, da še nadalje v medsebojnem izmenjavanju mnenj in stališč odgovorno iščejo najustreznejše rešitve za skupne probleme, ker bodo s tem posredno reševali tudi probleme svojih delovnih organizacij.

Dosegli smo, da se kljub v nekaterih primerih podobnim interesom na tržišču ne pojavljamo kot konkurenti.

Prav zdaj usklajujemo investicijske načrte, kjer upoštevamo dogovor, da je potrebno vlagati najprej v nove strojne kapacitete. Pripravljamo tudi ustrezne študije in akte za združevanje sredstev celotnega ZPS in v dogovorjene naložbe skupnega pomena. Zvesti načelu, da iščemo tisto, kar nas združuje, ne pa tisto, kar nas razdvaja, bomo brez dvoma morali svoje medsebojne odnose še bolj poglobiti in jih natančno določiti, zato pripravljamo posebne študije, ki naj bi dale našemu hotenju res pravi značaj združenega dela. Precejšnjega pomena je tudi dejstvo, da smo uspeli dobiti svoje poslovne prostore, ki naj bodo torišče odvijanja vse dejavnosti ZPS ob pomoči delovne skupnosti skupnih služb, v obliki in na način, ki je napisan v naših samoupravnih aktih.

Kakor smo v začetku sem in tja slišali nekatere pripombe glede načina in namena združevanja, moramo ugotoviti, da uživamo v naši širši družbeni skupnosti ugled solidne organizacije, katere mnenje razni organi in organizacije že upoštevajo. Menimo, da je velikega pomena pri tem tudi podpis samoupravnega sporazuma o ustanovitvi poslovnih skupnosti proizvajalcev in porabnikov jekla, kakor tudi samoupravnega sporazuma s po-

članstvo v naših podjetjih strojegradnje bomo od sedanjega včlanjenja posameznih delovnih organizacij spremenili v včlanjenje ZPS, seveda po predhodnem dogovoru znotraj združenja, kakor je to že odločeno v skladu z JUMEL.

Seveda se za zdaj še ne moremo pohvaliti s posameznimi dejanskimi sodelovanji; sicer pa, kdor bi to pričakoval v tako kratkem času, ne razume bistva združitve. Združitev je enkratno dejanje, ki je formalno končano s podpisom samoupravnega sporazuma, v bistvu pa je to od daljšega časovnega razdobja odvisen proces, ki postopoma razvija sile združevanja in izključuje sile razdvajanja. Ene in druge sile so notranje in zunanje — na prve imamo brez dvoma neposreden vpliv, na druge pa lahko vplivamo samo posredno s svojim ravnanjem.

Menimo, da nam naš samoupravni sporazum daje vse možnosti, da svoje ravnanje usmerimo v skupni cilj. Brez dvoma je naša dolžnost, da združevanje vodimo in nadziramo, in če odstopa od dogovorjene smeri, ukrepamo.

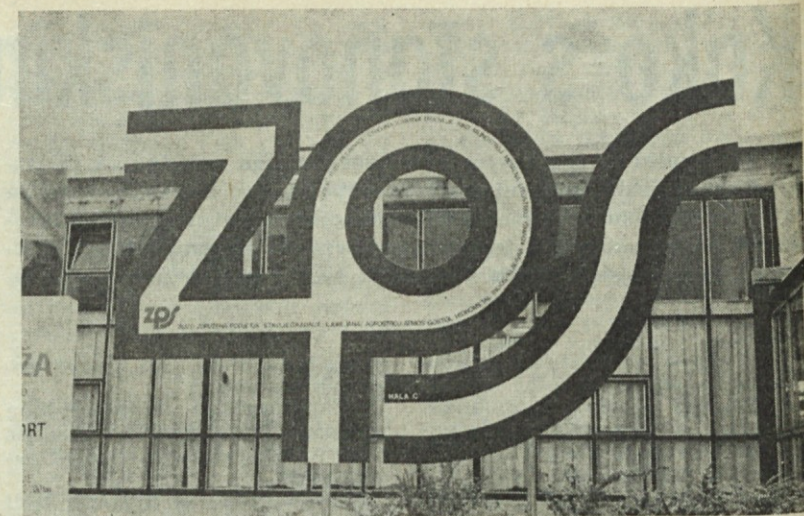
Novi organizacijski sekretar ZPS dipl. inž. Franc PENTEK

Prvo razvojno stopnjo smo v omenjenem združevalnem procesu že prešli. Po temeljitih pripravih smo pred letom dni ob soglasju vseh zaposlenih podpisali samoupravni sporazum, se osnovali in s polnim angažiranjem skoraj vseh strokovnjakov v ZPS pričeli z uspehom poslovati. Ob polni podpori družbenopolitičnih organizacij smo izpeljali samoupravljanje znotraj našega združenja. Vendar še nismo polni zadovoljstva — marsikaj nam še manjka, marsikaj je še nedorečenega. Pot do postavljenega cilja je še dolga in naporna in potreben bo še marsikateri dogovor in sporazum. Potrebno se je dogovoriti o poteh oziroma o načinu za doseg cilja. Naša združitev bo dosegla svoj cilj, kadar bo skupni optimum večji od vsote optimumov posameznih delovnih organizacij ZPS. Kako to doseči, naj bi bila naša naloga v nadaljnjem toku združevalnega procesa. Pri tem ne smemo prezreti razlogov, ki so pripeljali do sklenitve našega sporazuma, od katerih je po našem mnenju

eden glavnih enakopravnost vseh članic ZPS.

Prav tako ne smemo spregledati tudi dosedanjega razvoja vsake od podpisnic sporazuma, njene uveljavitve na tržišču in njih pravic. Brez dvoma moramo ZPS imeti za gospodarsko celoto in pravno osebo med drugim tudi zaradi njih ugleda v dosedanjih pravnih vprašanjih. Važno je, kako bomo uskladjali dejavnosti delov celote in zagotovili enotno usklajeno politiko razvoja teh delov ter izvajali nadzor nad tem. Mislimo moramo tudi na to, da bo z ugledom ZPS raslo zanimanje drugih organizacij, ki se bodo želele vključiti. Najti bomo morali način takega vključevanja glede na posebnosti svoje samouprave in zgradbe poslovanja. Po našem mnenju so to bistvena vprašanja, ki niso le vprašanja organizacije, kot včasih govorimo. Organizacija je le sredstvo za izvedbo in rešitev jasno postavljenega cilja.

Pri našem prihodnjem delu ne smemo podleči trenutnim zahte-

vam, da se pokažejo nekakšni rezultati, oziroma predlogom, ki imajo glavni namen, da bi vzbudili videz dogajanja. Vsaka naša odločitev mora biti dobro preučena in premišljena, saj so posledice lahko dolgosežne. Dosedanje izkušnje nam kažejo, da so uresničljive tiste zamisli, ki so rezultat soglasja mnenj vseh organov, tako poslovodnih kot samoupravnih. Pobude naj bodo

odraz volje vseh delavcev ZPS, usklajene s splošnim družbenim razvojem in podprte s tehničnimi analizami, kajti združujemo se ne zaradi združevanja ampak z namenom in v prepričanju, da bomo s skupnimi močmi dosegli boljše rezultate. Zavedamo se, da je pred nami še veliko dela. Prepričani smo, da ga bomo uspešno opravili.

Dr. Z. S.

Seja delavskega sveta ZPS

V prostorih ICL je bila 27. junija 1975 3. seja delavskega sveta združenih podjetij strojegradnje. Dnevni red se je bil dokaj zajeten, saj je obsegal 11 točk in je od delegatov zahteval precejšno angažiranost.

Navedel bi nekaj zanimivosti.

Podano in sprejeto je bilo poročilo poslovodnega organa, ki je izčrpno in jedrnat orisalo položaj ZPS v slovenskem in jugoslovanskem gospodarstvu. Tako je naprimer ZPS s povprečno 10.050 zaposlenimi delavci v preteklem letu ustvaril celotnega dohodka v višini 2 milijardi 263 milijonov din in 122 milijonov din ostanka dohodka. Tako so vse članice ZPS v letu 1974 poslovale uspešno. Poročilo omenja tudi poslabšanje likvidnosti članic ZPS v tem letu, kar omejuje investicijsko sposobnost posameznih OZD.

Delo poslovodne funkcije je tako razdeljeno na 6 področij, za katera je za vsako posebej izvoljen strokovni odbor, v okviru katerega deluje več strokovnih pododborov. Poročilo navaja vprašanja, s katerimi se strokovni od-

bori spoprijemajo v svojem delu.

Poročilo izvršilnega odbora ZPS je podal predsednik izvršnega odbora Ljubo Robnik. V njem je prikazano delo izvršnega odbora, ki je imel v razdobju enega leta pet sej. Odbor je uspešno izvrševal zadane naloge in to od izdelave samoupravnih aktov ZPS, sklenil nekaj samoupravnih sporazumov, izdelal osnutek in predlog srednjeročnega plana razvoja ZPS in podobno.

Poročilo strokovne komisije za organizacijsko — pravna vprašanja se je prav tako nanašalo na delo te komisije, ki se je odvijalo na dvanajstih delovnih sejah v razdobju enega leta. Komisija je svoje delo pričela z izdelavo osnutka statuta ZPS in drugih samoupravnih aktov. Tudi izbira imena naše SOZD in proizvodni programi članic so šli skozi reše-

te te komisije. Ravno tako je komisija pripravila vso dokumentacijo za registracijo naše SOZD pri registrskem sodišču, čeprav ZPS še ni registriran.

V nadaljevanju se je delavski svet ZPS razglasil organizacijo združenega dela OGROSTROJ iz Ljubljane za novega člana ZPS. tako da sedaj naša SOZD šteje že 13 članov. Delavci OZD AGROSTROJ so se namreč z večino glasov odločili, da pristopijo kot enakopraven član v združena podjetja strojegradnje.

Delavski svet je v 8. točki dnevnega reda na predlog komisije za razpis sistematiziranega vodilnega delovnega mesta v delovni skupnosti skupnih služb imenoval tovariša Franca PENTKA, dipl. ing. strojništva, na delovno mesto organizacijskega sekretarja. Komisija je svoj predlog podala na podlagi sledečih dejstev:

Tovariš Franc PENTEK, dipl. ing. strojništva, rojen dne 2. 8. 1923 v Polani pri Murski Soboti. V svojem dosedanjem službovanju je bil ves čas v delovnem razmerju v delovni organizaciji Litostroj in to na delovnih mestih: konstruktor, projektant, vodja konstrukcije, sekretar organizacije ZK, tehnični direktor in svetovalec glavnega direktorja. Sedaj je po sklepu delavskega sveta ZPS vršilec dolžnosti organizacijskega sekretarja že več kot leto dni. Že več kot dve leti se je na sedanjem delovnem mestu ukvarjal s pripravo ustanovitve ZPS in uveljavljanjem te zamisli v življenje ter pri tem pokazal svoj pravilni odnos do razvoja samoupravljanja, zlasti z vidika združenega dela. Zato je izbor utemeljen.

Tovarišu Pentku čestitamo za imenovanje na tako pomembno vodilno delovno mesto v naši SOZD.

V deveti točki dnevnega reda so bile predlagane in sprejete spremembe samoupravnega sporazuma o ustanovitvi SOZD ZDRUŽENA PODJETJA STROJEGRADNJE Ljubljana. Vse predlagane spremembe so delegati potrdili.

Izredno važen sklep je bil sprejet pod točko 10, ko se je delavski svet odločil, da bodo vse OZD — članice ZPS združevale sredstva v višini 5.400.000 din za skupno naložbo ZPS v izgradnjo novega obrata za proizvodnjo delov in komponent hidravlike v delovni organizaciji KLADIVAR Žiri. Združevanje teh sredstev so narokovale potrebe drugih članic ZPS po hidravliki. Obenem s potrebami je tu poudarjen še solidarnostni interes članic, da se delavcem Kladivarja zagotovi socialna varnost in odpravi nevarnost stagnacije razvoja tega malega kolektiva.

M. J.

Kultura v ZPS

Kulturno delovanje v Litostroju — isto pa velja tudi za vsa podjetja strojegradnje — je vse pre malo razgibano. Takšno stanje nujno zahteva izboljšanje. Zavedati se moramo, da je skupna težnja nas vseh ne samo materialna in socialna varnost; obogatiti in poglobiti moramo tudi človekovo kulturno delovanje. Vrednost samoupravne socialistične družbe se kaže med drugim tudi v bogatem ustvarjanju in doživljanju kulture. Edvard Kardelj je nekeje zapisal: »Kultura nekega naroda je kultura vsakega posameznika.« Bogatiti in razširjati moramo najprej lastna kulturna obzorja in taki se bomo lažje vključevali in razvijali kulturno življenje v delovni organizaciji, krajevni skupnosti in ne nazadnje tudi doma.

Kultura in prosveta je naredila pri nas v Litostroju le majhen, skoraj otroški korak. Tovrstno delovanje hromi predvsem dejstvo, da žive naši delavci na zelo širokem področju. Vozači so vezani na svoj kraj in jim je podjetje le mesto zaslužka. Ti ljudje se lahko le skromno kulturno udeležujejo — tu in tam se ogrejejo le za kakšen izlet in to je po navadi tudi vse. Vprašanje je tudi, koliko je razvito kulturno življenje v krajih, kjer prebivajo, in koliko se vključujejo vanj, pasivno ali aktivno. Res, mrsikdo ne more do gledališča ali galerije, vsakomur pa je dostopna dobra knjiga, kvalitetna glasba. Delavca je treba pri tem vsekakor usmerjati, mu svetovati pri izbiri in ga obveščati o kulturnih dogodkih; predvsem prebivalcem Ljubljane kulturnih doživetij ne bi smelo manjkati. Mnogi med nami celo sami amatersko ustvarjajo, gotovo pa imamo tudi še kakšne skrite talente. Vsem tem moramo nuditi vsestransko — moralno in materialno pomoč za spodbudo pri njihovem ustvarjanju.

Glede na tako veliko število delavcev, kot jih zajemajo združena podjetja strojegradnje, pa mislim, da bi morali imeti mentorja, svetovaleca za kulturo in prosveto, ki bi se ukvarjal samo s tem, da bi vodil in usmerjal ljudi, ki imajo veselje in nagnjenje do takega udejstvovanja.

Glavni nosilci litostrojske kulture so prav gotovo godbeniki, ki so prav letos slavili že 25-letnico obstoja in so nepogrešljivi na vseh proslavah v podjetju pa tudi zunaj njega. Drugo, kar se pa šele budi v življenju, so naši pevci. Pevsko društvo deluje šele prvo leto, vendar pričakujemo, da bodo vzdržali začetne preizkušnje in postali drugi stebel kulture v tovarni.

Dokaj aktivni pa so tudi naši likovni ustvarjalci — amaterji, in to z vseh področij likovnega ustvarjanja: slikarstva, grafike, kiparstva, rezbarstva in umetniške fotografije. Ob vsakem prazniku ali jubileju tovarne so postavili razstavo svojih del, sodelovali pa so tudi na mnogih kolektivnih razstavah izven naše tovarne.

Janez Oprešnik

Kar je zanimivo zate, bo zanimalo tudi bralce časopisa

NOVICO SPOROČI NA TELEFON 246

slovnimi bankami o kreditiranju prodaje individualne investicijske opreme. Dnevno časopisje je pisalo o ugovoru ZPS glede namere REK Velenje, da bi gradili novo tovarno rudarske opreme; s tem se je naše združenje še bolj uveljavilo. Ta investicija je bila odvisna le od sporazuma med ZPS in REK Velenje, kar so pokazali tudi zadnji razgovori s predstavniki tega kombinata.

Izobraževanje ob delu

Z uvajanjem družbenih dogovorov o kadroviški politiki in delitvi dohodka ter osebnih dohodkov so razširili delitev stopenj strokovne usposobljenosti z uvedbo stopnje »SPECIALIST« (prej: VISOKO KVALIFICIRANI DELAVEC), ki je bila pred približno petnajstimi leti ukinjena. Zaradi tega smo imeli v podjetju zelo malo VK delavcev z uradno veljavno in vpisano stopnjo strokovnosti, ker se jih je pretežno del že upokojil. Mlajši delavci, ki so zasedli njihova delovna mesta, so se v vseh teh letih strokovno razvijali, niso pa mogli tega uradno uveljaviti z ustreznim preverjanjem in izpiti ter tako v delovni knjižici dokazovati, da so VK delavci.

Zato se je kadrovsko-splošna služba skupno z vodstvi TOZD osredotočila med drugimi svojimi

Poslovnik in predmetnik za te tečaje, ki so bili namenjeni delavcem, starejšim od trideset let, je iz objektivnih razlogov (zaradi starosti in dolgoletnega delovnega staža, ki je kandidatom dejansko dal strokovno usposobljenost) slonel predvsem na preverjanju in dopolnjevanju znanja. V bodoče bomo še prejevali tečaje za pridobitev stopnje VK delavec, vendar moramo za to stalno obliko izobraževanja še izdelati poslovnik in predmetnik, ki bo obsežnejši in podrobnejši, saj ga bodo obiskovali mlajši delavci s krajšim delovnim stažem in z manjšimi delovnimi izkušnjami.

Seveda smo s to akcijo urejali izobraževanje tistih naših delavcev, ki so že imeli priznano stopnjo strokovne usposobljenosti — POKLICNI ŠIROKEGA PRO-

sredino brez potrebne predizobrazbe, nismo nič naredili. Vzrok je v našem dosedanjem sistemu izobraževanja, ki zahteva za pridobitev stopnje POKLICNI ŠIROKEGA PROFILA (KVALIFICIRANI DELAVEC) predhodno končano osemletko. Poklici širokega profila so tisti, pri katerih šolanje traja tri leta. Šele družbeni dogovor o kadroviški politiki, na katerega veljavnost smo morali dolgo čakati prav zaradi dolgotrajnega postopka sprejemanja dogovora v OZD in TOZD, (naš kolektiv ga je sprejel 29. 6. 1974, vendar doslej še ni bil objavljen v Uradnem listu), daje možnost delovnim organizacijam, da podrobneje in stvarneje opredelijo pogoje za izobraževanje ob delu. Tako je z družbenim dogovorom OZD podana pravica, da sami realno ocenijo, kakšna znanja so potrebna za posamezna delovna mesta. To pomeni, da mi sami razmejujemo zahtevnost in strokovnost delovnih mest in poklicev z vidika potrebnih predznanj in določamo predmetnik in poslovnik izobraževalnega procesa za pridobitev teh znanj. To pomeni, da za SPECIALIZIRANA DELA — POKLICE OZKEGA PROFILA (to so poklici s krajšim šolanjem od treh let, za katere ni potrebna predhodno dokončana osemletka) lahko izobražujemo delavce, če izpolnjujejo pogoje, ki jih bomo sami sprejeli. Ti so: določena starost in praksa na delovnem mestu, upoštevajoč pri tem stopnjo strokovnosti del.

Trajanje izobraževanja kandidatov za pridobitev stopnje SPECIALIZIRANI DELAVEC (prej KVALIFICIRANI DELAVEC ozko usmerjenega poklica) je odvisno od obsega znanja, ki ga želimo nuditi tečajnikom, vendar ga pri tem ne smemo osiromašiti s skrčevanjem programa, saj bi na ta način razvrednotili nivo, ki ga strokovna stopnja

Podelitev nagrad najboljšim učencem ICL

SPECIALIZIRANI DELAVEC predstavlja. Priprave za te tečaje so v polnem teku. V jeseni letos bomo v prostorih Izobraževalnega centra pričeli z osemnajstmesečnimi tečaji za delavce, ki izpolnjujejo pogoje. Zaradi velikega števila tistih, ki nimajo strokovne izobrazbe, in zaradi omejenih možnosti v IC bomo izobraževali predvidoma 234 delavcev, ki so starejši od trideset let in imajo vsaj pet let delovne dobe.

Ostali delavci, ki nimajo kvalifikacije in ne bodo vključeni v jesenske tečaje, se bodo lahko izobraževali kasneje. Sedaj smo zajeli samo tiste, ki so starejši od trideset let, njim pa bodo sledili mlajši, saj ima pravico do izobraževanja sleherni član kolektiva.

Dne 7. junija letos smo na zborih delavcev izvolili sedemčlansko komisijo za usmerjanje in financiranje izobraževanja in tako zadostili 56. členu samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev, ki določa oblikovanje komisije za usmerjanje in financiranje strokovnega izpopolnjevanja in razvijanja sposobnosti delavcev. Naloga omenjene komisije je vodenje

politike usmerjanja in financiranja izobraževanja, opredelovanja in analiziranja strokovnosti poklicev in delovnih mest, medtem ko kandidate izbirajo komisije ali odbori o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu v TOZD, seveda v sodelovanju z vodstvi obratov.

O izobraževanju in njegovi problematiki bomo spregovorili še obširneje v eni izmed naslednjih števil našega glasila.

M. Stalowsky

UKAZ

Izdan je bil ukaz: »Oddelek ta in ta takoj naj se preseli tja in tja!«

Zakaj, to vemo vsi, toda v ukazu pojasnila ni. Je razlog mar premalo tehten, ali pa uradnik je premalo vesten?

Ukaz je tu in ni preklican, selitev preložena je za nedoločen čas.

Uboge pare trepetajo kar naprej in čakajo, kako se stvar razvila bo poslej.

Slovo ob zaključku šolskega leta. Nova generacija poklicnih delavcev je uspešno zaključila triletno šolanje.

mi nalogami s področja kadrovanja tudi na organizacijo tečajev in preverjanja znanja tistih delavcev, ki so že bili KVALIFICIRANI, ki so imeli določeno starost in delovni staž ter so dejansko opravljali VK dela. Tako smo v jeseni 1973. leta organizirali prve tečaje in z njimi nadaljevali v letu 1974, ko smo to skupino dvainosemdesetih KV delavcev, starejših od štirideset let in z dolgoletno delovno prakso, ob preverjanju strokovnosti »usposobili« za VK delavce.

Letos spomladi smo organizirali tečaj za pridobitev stopnje VK delavec za drugo skupino delavcev, ki so izpolnjevali pogoje — da so bili starejši od trideset let in da so imeli dolgoletno delovno prakso ter so delali visokokvalificirana dela. S tema vzporednima tečajema smo pridobili šestdeset VK delavcev.

FILA (prej KVALIFICIRANI DELAVEC), medtem ko za pretežni del delavcev, ki so prišli v našo

Beneficirana delovna doba

Čeprav so že nastopili topli počitniški dnevi in nam je najbolj prijetno kopanje v morju in poleževanje v senci, nekaj ljudi vztrajno in prizadevno pripravlja podatke za pripravo predloga o razširitvi liste beneficiranih delovnih mest v livarnah. Predvidoma naj bi predlog predložili v obravnavo skupščini Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS novembra letos. Prav zato ni časa za počitek in zavlačevanje, delo mora teči ne glede na dopustniško razpoloženje, ki nas obdaja.

Strokovna komisija za beneficiranje delovnih mest v livarnah pri direkciji Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS je že obravnavala do sedaj zbrano dokumentacijo in oce-

nila razpravo Inštituta za medicino dela SR Srbije. Pregledala je tudi gradivo strokovne skupine Republiške skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja mesta Beograd, ki ugotavlja delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem. Na osnovi tega je podala mnenje, da podatki o pogojih dela v omenjenih gradivih dovolj jasno predstavljajo tudi stanje v slovenskih livarnah in da ni bistvenih razlik. Takih misli je bila tudi strokovna skupina, ki jo je imenoval republiški odbor sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije. Zaradi tako enotnih ugotovitev obeh strokovnih skupin so sprejeli stališče, naj gradivo oceni še Inštitut za medicino dela Slovenije in naj se dopolni še s priporočili za zboljšanje delovnih pogojev v livarnah in podobnimi ukrepi, ki bi posamezne škodljivosti na teh delovnih mestih omilili, če jih že ne moremo odpraviti.

Delovna mesta v livarnah, ki jih obravnava, so razdeljena v 7 skupin.

1. delovna mesta priprave in predelave peska (na teh delovnih mestih naj bi se zavarovalna doba štela 12 za 15 mesecev)

2. izdelava peščenih jeder (12 za 14 mesecev)

3. delovna mesta za hranjenje — šaržiranje in vzdrževanje peči (12 za 14 mesecev)

4. delovna mesta pri vlivanju v kokile in kalupe (pod pritiskom) (12 za 15 mesecev)

5. delovna mesta notranjega transporta v livarnah (12 za 14 mesecev)

6. delovna mesta vzdrževanja naprav za vlivanje (12 za 14 mesecev)

7. proizvodno tehnična in vodstvena delovna mesta (12 za 14 mesecev).

Odprto je še vprašanje delovnih mest, ki so v livarnah nujno potrebna, pa niso vključena v nobeno od navedenih skupin (varilec, rezalec, žlebičlec, zarisovalec itd.). Prav tako je sporno še vprašanje sedme skupine (npr. instruktor, kontrolor, referent, skladiščnik itd.). Da bi tudi to pravočasno razčistili, se bodo v septembru ponovno sestali v strokovni komisiji strokovnjaki iz večjih slovenskih livarn in skušali uskladiti nazive delovnih mest v livarnah še pred obravnavo predloga v skupščini.

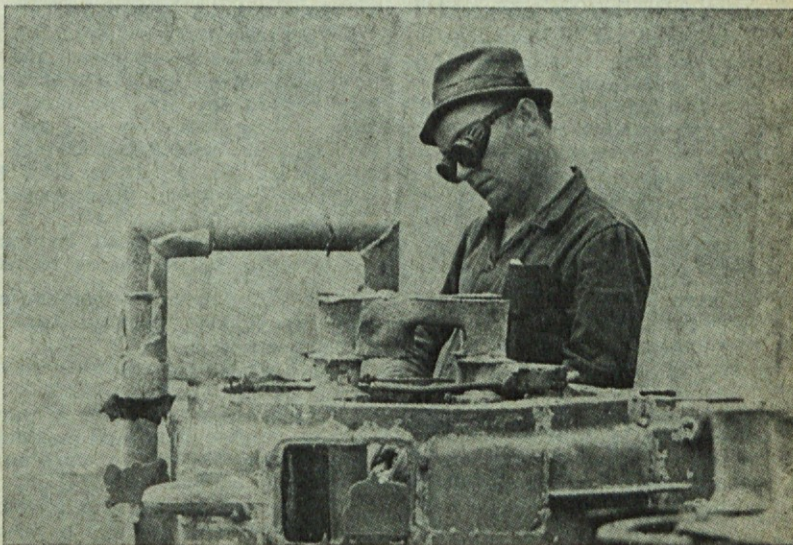
Pri uveljavljanju beneficirane dobe bomo morali v določenih

primerih že prej izpolniti vse zahteve družbenega dogovora o načelih ter kriterijih in osnovah postopka za določanje delovnih mest, na katerih se šteje zavarovalna doba s povečanjem, ki je bil potrjen in sprejet v juniju 1974.

Predlog bo šel pred obravnavo v skupščini še skozi vrsto za to pristojnih organov (gospodarska zbornica, sindikati, SPIZ), zato se moramo zavedati, da bomo morali zahteve omenjenega družbenega dogovora močno upoštevati, če bomo hoteli z zahtevki uspeti.

Težišče vseh prizadevanj mora biti usmerjeno k izboljšanju delovnih pogojev in k doslednejšemu upoštevanju varstvenih ukrepov. Zato upam, da bo gradivo s predlogom pripravljeno res temeljito in z vso mero odgovornosti, predvsem pa pravočasno. Tako bomo lahko že na koncu letošnjega leta vedeli, katera delovna mesta v livarnah bodo na novo uvrščena v seznam beneficiranih delovnih mest.

Magda Kreft

Uvajanje NC tehnologije

(Nadaljevanje z 10. strani)

va na trenutno razpoložanje posluževalca.

Ad c) Posluževalec na NC strožnici naj bo kvalificiran delavec, ki ima smisel za čuvanje in strežbo stroja, ni pa nujno, da je to kvalificiran strugar.

Prav to razmerje velja tudi za ostale numerično krmiljene stroje, npr. vrtalne, vrtalnofrezalne in frezalne stroje. Zaradi stalnega pomanjkanja kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev tako v svetu kot tudi pri nas, izgleda pa tudi za bližnjo prihodnost niso nič kaj bolj obetavni, je potrebno z vso resnostjo razmisliti, kakšne stroje nabaviti, da bi se produktivnost dvignila tako količinsko kot kvaliteto. To bomo uspeli ne z zaposlovanjem novih delovnih moči, pač pa z uvajanjem novih tehnoloških prijemov in z novimi sodobnimi stroji. Ni problem povečati produktivnosti pri obdelavi obdelovancev enostavnih geometrijskih oblik, posebej še v serijski proizvodnji. Za litostrojki proizvodni program je značilno,

da nima velikoserijske značilnosti, pač pa izdelujemo obdelovance kompleksnega značaja, zlasti pri obdelavi na vrtalno frezalnih strojih v razmeroma majhnih, večkrat ponavljajočih se serijah. Na koncu naj še enkrat omenim, da numerično krmiljeni stroji niso primerni za serijsko obdelavo enostavnih osnosimetričnih obdelovancev. Le-ti so predragi za obdelavo preprostih obdelovancev. Za tovrstno obdelavo bodo še lep čas imele prednost programske in kopirne strožnice, ki so enostavnejše, dovolj zanesljive, predvsem pa znatno cenejše in ne zahtevajo posebej kvalificiranih sestavilcev programov.

Pri odločitvi za ali proti uvajanju NC strojev v proizvodni proces v neki tovarni so za presojo umestnosti investiranja v nabavo tovrstnih strojev edino merodajni številčni podatki, ki prikažejo stroške oziroma prihranke pri obdelavi po klasičnem postopku ali pa obdelavi na numerično krmiljenih strojih.

Ivan Gantar, dipl. ing.

Zanimaš...

Izlet na Snežnik

Letak z markacijskim znakom je vabil izletnike na Snežnik

Sončno junijsko nedeljo se nas je zbralo 45 ljubiteljev planin — še marsikdo bi želel iti z nami, a žal je bilo število izletnikov omejeno.

Iz Ljubljane smo se z avtobusom odpeljali že ob 6. uri zjutraj, nato pa po novi vrhniški cesti do Postojne in naprej do Ilirske Bistrice. Po kratkem postanku smo po dobri gorski cesti prispeli do Sviščakov in še malo naprej, kjer smo parkirali svoj avtobus. Zdaj pa — nahrbtnike na rame in naprej! Mlado in staro, suhi in okrogli, planinci in planinke, pa tudi mlada psička Pika. Res, pisana družbica!

Nekaj časa smo še hodili po široki skalnati cesti, ob čudovitem gozdnatem pasu. Šumenje dreves in blagodejno zelenilo nas je pomirjalo. Kmalu smo prišli prav pod vzhodno Snežnika, ki se je v vsej svoji lepoti dvigal pred nami. Vzpenjali smo se po stezi med nizkimi borovci, grmičevjem, mimo snežnega plazu. Vse okoli nas nam je razveseljevalo oko — pisano gorsko cvetje, kamorkoli si se zazrl, povsod modri encijan, snežno bele anemone, zlato rumene pogačice in vresje.

Vročje je bilo in marsikatera znojna kaplja nam je spolzela po licih. A nič zato — vsi, razen enega samega udeleženca, ki nas je počakal v dolini, smo prispeli na vrh Snežnika. V koči smo žigosali planinske izkaznice, spili čaj in napisali razglednice, zunaj pa se je odpiral prečudovit pogled na nepregledne gozdove pod nami, kjer še kraljujejo medvedje. Ne vem, a zdelo se nam je, da smo med potjo v svežem blatu videli sledove te živali. Neka planinka je vsa pre-

plašena celo slišala nekakšne glasove v goščavi.

V daljavi smo videli Učko gor, pod katere vzhodno je valovi naše sinje morje. Na drugi strani se razprostira pogled na Cerkljsko jezero, Triglav pa zaradi rahle meglice, žal, nismo videli.

Vrnili smo se do avtobusa in se odpeljali do Sviščakov, kjer nas je že čakala okusno pripravljena enolončnica. V avtobusu so se nam razvezali jeziki in vrstila se je pesem za pesmijo. Preko Mašuna nas je vodila pot dalje do snežniškega gradu, ki hrani spomine na pretekle dni. Grad je zelo skromen, lepe so le razstavljene živali.

Po ogledu gradu smo se odžejali v prijaznem gostišču. Tu pa se je sicer pridna in mirna psič-

ka Pika zapodila za tolsto putko. Psička v dir, njen gospodar pa za njo. Vsi smo si predstavljali, kako bo gostilničar, ki je prav tedaj stopil na prag, hud. A zgodilo se je prav nasprotno. Rekel je: »Kar naj jo požre, zakaj pa hodi na naše dvorišče.« Pika pa je bila vseeno okregana, saj sicer drugič ne bi vedela, da tega ne sme početi. To pač ne bi bilo vzgojno!

Mimo Starega trga, kjer smo se še enkrat ozrli na naš Snežnik in se poslovili od njega, smo preko Rakitne prispeli v Ljubljano. Konec je bilo izleta, konec srečno preživelega dne v veseli družbi. V imenu planincev hvala za vse našemu dobremu vodiču dr. Ediju Tepini. Bilo je res prijetno!

TE-MA

Avto-rally na Češko

Organiziramo avto-rally — mednarodni izlet z avtomobili prek Avstrije na Češko od 6. do vključno 10. septembra 1975.

Število prijaviteljev je omejeno — 80 oseb. Odhod kolone je 6. 9. 1975 ob 5. uri zjutraj izpred Litostroja.

Povratak v Ljubljano je 10. 9. 1975 v večernih urah. Udeleženci morajo vzeti 8., 9. in 10. septembra redni letni dopust.

Potek vožnje:

Ljubljana — Ljubelj, meja — Celovec — St. Veit — Trieben — Liezen — Linz — Freistat — Wublovitz, meja — Dolne Dvorišče — Češke Budějovice — Tyn na Vltavi — Bernartice — Podolí — Červena.

Povratak po isti poti.

Dolžina proge do cilja (Červena) je 532 km. Prebivali bomo v vikend hišicah rekreacijskega centra podjetja ZVVZ Milevsko. Prago in njene znamenitosti si bomo ogledali z avtobusi.

Cena za eno osebo:

za člane kolektiva	300.— din
za nečlane (oži svojci)	350.— din
za otroke do 10 let	250.— din
a) brez ležišča	200.— din
b) brez ležišča in hrane	— —

V ceno so vračunane vse takse, vstopnine, prevozi z avtobusi, prehrana in prenočišče.

Vsak udeleženec mora voziti avtomobil s posebej za to pripravljen oznako Litostroj in številko. Rally je določen po krajih z oznako kilometrov in nima tekmovalnega značaja. Znamka avtomobila ni predpisana. V Avstriji predvidevamo nakup dvakrat po 10 l bencina. Vsak udeleženec lahko zamenja 200.— din za 200 Kč.

Stroške bencina za prevoz nosijo udeleženci sami.

Vsak udeleženec mora imeti veljaven potni list in zeleno karto zavarovalnice za obvezno zavarovanje (proti tretji osebi). Udeleženci za ta izlet niso posebej zavarovani.

Prijave in takojšnja vplačila sprejema tajništvo sindikata na tel. 203 do zasedbe razpoložljivih mest.

Komisija za šport in rekreacijo pri konferenci sindikata

Prve letne športne igre ZPS

Po dogovoru predstavnikov vseh 13 delovnih organizacij, vključenih v ZPS, bodo prve letne športne igre članic ZPS v Gostolu v Novi Gorici.

V zvezi s tem dogovorom, ki je bil sprejet že v maju 1974. leta (še pred podpisom sporazuma), je bila imenovana posebna komisija, ki je pripravila predlog in osnutek propozicij za letne športne igre.

Dogovorjen je bil kraj in organizator za letne igre Gostol Nova Gorica, kakor tudi datum 20. september 1975.

Komisija je na osnovi širše razprave sklenila, da bo tekmovalanje v naslednjih panogah:

- kegljanje, balinanje, namizni tenis, streljanje z zračno puško, šah in mali nogomet
- kegljanje bo izvedeno tako, da bo vsaka ekipa štela 6 tekmovalcev, ki bodo metali po 100 lučajev mešano
- balinarji se bodo pomerili v štirih skupinah v predtekmovalju in nato še v polfinalu in finalu
- namizni tenis bo odigran po principu vsak z vsakim, na tri dobljene sete tako, da sta v ekipi po dva tekmovalca
- strelska ekipa šteje štiri tekmovalce, katerih seštevek krogov daje vrstni red posameznih ekip
- šahisti bodo igrali ekipa z vsako ekipo, na čas 15 minut
- v malem nogometu bo tekmovalanje organizirano na izpadanje, nato pa še polfinalne in finalne tekme.

V vsaki panogi tekmovalja bo prejela ekipa, glede na uvrstitev in število ekip v panogi, tudi število točk, ki bodo dale vrstni red posamezne panoge.

Končnega zmagovalca med podjetji pa bo dal seštevek vseh točk po panogah.

Za posamezne ekipe v panogah so predvidena posebna priznanja, za zmagovalca med podjetji pa prehodni pokal in pokal v trajno last. Drugo in tretje uvrščeno podjetje v skupnem seštevku pa prejmeta manjše pokale.

Litostroj bo na tem tekmovalju sodeloval z vsemi ekipami, ki jim želimo čim večjega uspeha.

M. V.

Kruh in topli obrok

V našem podjetju je že dolgo urejena prodaja in delitev malic. Delitev toplih in hladnih obrokov je bila nujno potrebna. Predvsem topli obrok postaja vedno bolj priljubljen.

Priča smo precej pogostim spremembam in menjavam časa, v katerem se ti obroki dele. Ničkolikokrat že se je doslej spremenil tudi način razdeljevanja; kaže, da odgovorni nikakor ne morejo najti ustrezne poti, da bi bil ta čas smotrno izkoriščen in da raztezanje časa za odmor ne bi bilo v škodo proizvodnje. Zdi se, da je zadnja razporeditev časa delitve toplih obrokov še kar ustrezna. Predvsem je bolj zgodnja, saj vemo, da marsikdo zjutraj ne zaužije nobene hrane, bodisi da za to nima časa ali pa ne možnosti. Z zdravstvenega stališča je dokazano, da bi moral

Ali je vsaka domiselnost popolnoma odpovedala? Enolončnice, ki so sicer kar okusne, so od časa do časa dokaj neužitne.

Enkrat mora prenehati miselnost, da naši želodci prenesejo vse. Lahko bo kdo dejal: »Podarjenemu konju se ne gleda na zobe.« Ne, ne gre za to! Spoštujemo prizadevanja delavcev v delavski restavraciji in vredni so vsega priznanja, toda razumeti je treba, da gre tu tudi za naše zdravje in dobro počutje. Želimo, da se hrana popestri in izboljša. Tu ne mislim, naj se zveča število ponudnih jedi na dan, ampak naj bodo te čimbolj različne. Raje manj, ampak tisto nanj bo dobro. Upam, da s tem delim mnenje večine.

Zdaj pa še o kruhu, ki je nepogrešljiv pri vseh obrokih. Nedopustno in žalostno je, da s kruhom ravnamo tako mačehovsko. Človeka boli srce, ko gleda, kaj delajo z njim. Bežen pogled v jedilnice po obratih pove, da je naš odnos do njega skrajno malomaren — kot da še ni daleč čas, ko je bil kos kruha pravo razkošje. Naše matere in očetje so nas učili, da smo kruh spoštovali. Res je, da je kruh dosti krat zelo slabo pečen, tak je tudi škodljiv za želodec, toda to ni razlog za zametavanje. Predlagam, da povsod režejo kruh na drobne rezine, kot to že delajo v restavraciji. S tem bi prenehalo vsako nepotrebno razmetavanje s tem prepotrebim živilom, saj bi ga vsak vzel le toliko, kolikor bi ga pojedel. Morda bi v začetku to poudarjali s primernim napisom nad košaro s kruhom. Torej, poskusiti bi bilo treba!

Alojz Novak

Mogoče bi bilo več reda v jedilnicah, če bi uprava restavracije uredila tako, da bi lahko delavci sami, ko pojedjo, odložili umazan krožnik na določen prostor

biti ravno obrok pred delom najobilnejši. Zdaj, ko je čas za malico enak za vse podjetje, je v jedilnici naše restavracije precej večji naval. Če naj bi posameznik porabil del prostega časa za to, da se tudi razgiblje, kar posebej velja za umske delavce, potem je smisel odmora delno zgrešen. Jemanje toplih obrokov, ki so brezplačni, se je podesetirilo, zato so v restavraciji dolge vrste čakajočih. Kljub samopostrežbi traja malica kar dvajset minut. Mislim, da do zastoja prihaja zato, ker se nekateri ne morejo odločiti, kaj naj vzamejo za svoj obrok. Predlagam, naj bi bilo na deski napisano, kaj je na jedilniku ta dan, tako da se čakajoči prej odloči, kaj bo vzel od ponujenega.

Povedati bi bilo treba tudi nekaj o vsebini toplih obrokov.

Dejstvo je, da je že šest, sedem let jedilnik toplih obrokov popolnoma enak! Ne mislim tu naštevati jedi, saj jih dobro poznamo in za vsak dan lahko kar napovemo, kaj bo za pod zob.

Odšla sta v pokoj

Anton Jakofčič je bil livar v livarni jeklene litine. V tovarno je prišel 28. 4. 1949. v pokoj pa je odšel 30. 6. letos.

31. maja je odšel v pokoj eden od litostrojskih veteranov Mihael Janežič, delovodja v režijski mizarni. V Litostroju se je zaposlil 9. 10. 1947.

Sodelavci jima želijo še mnogo zdravih let.

ŠAH

USPEH LITOSTROJSKIH ŠAHISTOV

V organizaciji športnega društva Lesce in pod pokroviteljstvom občinskega sveta ZSS Radovljica je bilo v juniju na Bledu 28. moštveno sindikalno šahovsko prvenstvo Slovenije za leto 1975. Sodelovalo je 18 izbranih ekip, med njimi šahovska ekipa Litostroja, ki se je predhodno, kot ljubljanski prvak kvalificirala za to tekmovalje. Naša ekipa v sestavi: Steiner, Lorbek, Srebrnič, Lagudin, Musič, Janjč in Kobler je po tridnevni napetih borbah zasedla odlično tretje mesto in osvojila tudi lep pokal. Zanimivo je, da se je borba za prva tri mesta odvijala med zmagovalcem — občinskim SS Radovljica, Litostrojem in RSNZ Ljubljana, ki so si sledili le s po eno točko razlike in pokazali veliko izenačenost v moči. Prva dneva je naša ekipa celo vodila, vendar sta jo v končnem delu ostali dve ekipi prehiteli. Litostroj je dosegel 70 odstotkov možnih točk, in sicer 13 zmag in 4 poraze. Najbolj smo bili zadovoljni visoke zmage 4 : 2 nad zmagovalcem turnirja.

Na turnirju nas je obiskal svetovni šahovski prvak Anatolij KARPOV s svojim sekundantom velemejstrom Furmanom; oba sta bila tiste dneve na Vidmarjevem spominskem turnirju v Ljubljani. Karpov je pohvalil organizacijo turnirja ter se slikal z vsemi udeleženci sindikalnega tekmovalja.

I. Kobler

Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da je srečanje borcev v Litostroju postalo že tradicija, saj so se borci na svojem tovariškem srečanju letos zbrali že petič. Po skromnem začetku v mali dvorani Delavske restavracije leta 1971, ko smo še rahlo dvomili v odziv in se bali, da bo dvorana prazna, smo zadnji dve leti že sodelovali in priredili srečanja skupaj z organizacijo Zve-

Srečanje borcev v Litostroju

ze borcev krajevne skupnosti Litostroja.

Na predvečer dneva borcev, 3. julija, se je tudi letos v Delavski restavraciji zbralo okrog 200 članov Zveze borcev. Po krajšem pozdravnem nagovoru je imel govor predsednik terenske orga-

nizacije ZB. V kratkih orisih je podal pregled dosežkov revolucije in naša prizadevanja v tridesetih letih svobode. Udeleženci srečanja pa so ob večerji in po njej dobri dve uri prijetno kramljali in obujali spomine na dni revolucije, ko so še kot mladeniči in mladenke odhajali v partizane, v negotovost, z eno samo željo — izbojevati svobodo, v kateri bo vsak na svoji zemlji sam svoj gospodar. K prijetnemu vzdušju je pripomogel tudi tov. Kovačič, ki je skrbel, da so iz zvočnikov ves čas zvenele partizanske pesmi.

Lastnega kulturnega programa tokrat ni bilo. Udeleženci srečanja so se z dvema avtobusoma odpeljali do hale Tivoli, kjer so se pridružili osrednji proslavi ob dnevu borca. Pozdravnemu govoru tov. Avguščina Laha in predaji praporov je sledil bogat kulturni program, v katerem so sodelovali znani gledališki igralci, pihalna godba Ljudske milice, partizanski pevski zbor in deklški mladinski pevski zbor. Marsikateri udeleženec srečanja se je prihodnjega dne udeležil tudi zbora borcev v Pržanju pri Ljubljani.

K. M.

Solidarnostna pomoč

Dne 8. junija 1975 je nenadoma zagorelo v Ljubljanski 17. Požar je povzročil nekaterim Litostroječanom veliko materialno škodo. Konferenca sindikata Litostroja je na dan izplačila 16. 6. 1975 izvedla nabiralno akcijo za ublažitev težav ob tej nesreči. Sestavili so tudi poseben odbor, v katerem so bili vsi predsedniki OOS, ki naj bi skupno s hišnim svetom prizadetega bloka in pristojnimi službami odločili o obliki pomoči. Akcija je potekala po OOS v TOZD in DS. Litostroječani so zbrali tako:

FI	—	14.791,00	din
PI	—	11.722,00	din
SSP	—	14.284,00	din
IVET	—	2.708,00	din
ZSE	—	2.110,00	din
SE	—	640,00	din
ICL	—	1.600,00	din
Ambulanta		190,00	din
Skupaj		48.045,00	din

Ob tej priložnosti se konferenca sindikata zahvaljuje vsem, ki so sodelovali v tej humani akciji.

Izlet invalidov po Gorenjski

Dne 29. 6. 1975 smo invalidi iz Šiške priredili enodnevni izlet z avtobusom po Gorenjski. Izleta se je udeležilo 49 invalidov in njihovih svojcev, med njimi tudi invalidi z bergljami in na

invalidskem vozičku. Vabilu na izlet so se odzvali tudi invalidi iz Litostroja.

Iz Ljubljane smo se odpeljali že ob 6. uri zjutraj, vendar nihče od udeležencev zaradi tega ni bil slabe volje. Peljali smo se mimo Bleda na Bohinj, kjer smo se ustavili v Domu pri Savici. Vsi, ki jim je zdravje dopuščalo, so šli naprej in si ob lepem sončnem vremenu ogledali slap Savice.

K veselemu razpoloženju je prispevala tudi članica Štefka Škulj iz Dekorativne, ki je z igranjem na harmoniko zabavala udeležence izleta. Skupno kosilo smo imeli v Radovljici pri Avguštinu, kjer so nam hitro in lepo postregli.

Zatem smo se odpeljali v Vrbo in si ogledali rojstni kraj našega največjega pesnika Francea Prešerna. Bili smo tudi v Dragi in Begunjah. Proti Ljubljani smo se odpravili po 18. uri z zadovoljstvom, da nam je bilo vreme naklonjeno in z željo, da bi šli še večkrat na take izlete.

Za prijetno počutje se moramo zahvaliti tudi soferju SAP tov. Ivanu Štefaniču, ki je znal razumeti naše drobne težave. Prav tako pa tudi kolektivu SAP, ki nam je s popustom pri plačilu prevoza omogočil ta izlet.

K. M.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi najinega moža in očeta Branka COLARIČA se iskreno zahvaljujemo sindikalni organizaciji ter sodelavcem iz obdelovalnice za poslovilne besede ob grobu, za podarjene venice ter denarno pomoč.

Prisrčna hvala vsem, ki ste sočustvovali z nama.

Žena Ljudmila s hčerko Sašo

Pohvale in nagrade voznikom

Na predlog podjetij, ki uporabljajo viličarje naše proizvodnje, dobi voznik viličarja, ki je izpolnil pogoje, določene s pravilnikom našega podjetja, pohvalo in nagrado.

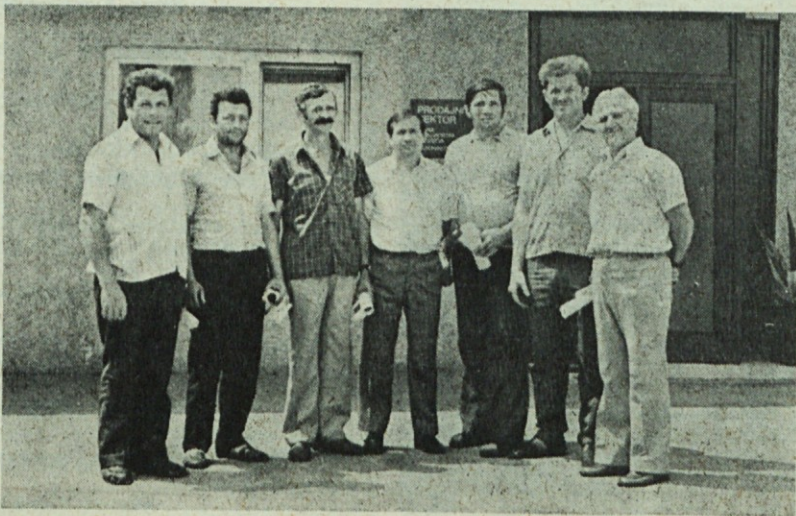
Tudi letos smo pohvalili najbolj vestne voznike viličarjev. Med drugimi je prejel nagrado tovariš Jože SAJE iz ljubljanske Metalke, ki je dolgo let vozil in vzdrževal viličar naše izdelave nosilnosti 5 ton s tovarniško številko 1. Ta viličar ima

serijsko številko 17218/1 in so ga prodali kupcu 14. 4. 1959. Kljub častiti starosti viličar še vedno opravlja svoje delo.

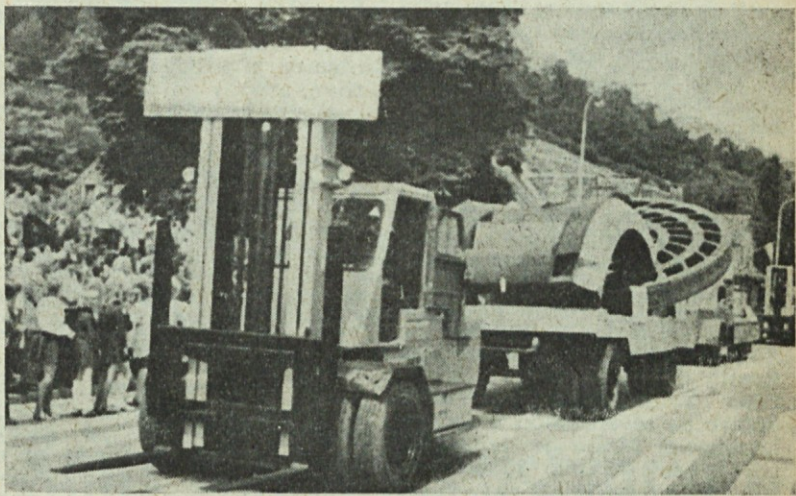
Voznik Jože Saje je ob prejemu pohvale in nagrade dejal: »Vaši viličarji so odlični in vsestransko uporabni. Če stroj pravilno negujete in zanj skrbite, se ti nikoli ne izneveri.«

Izjava voznika — uporabnika je lepo priznanje našemu podjetju za kvaliteto viličarjev.

Ivan Prešeren

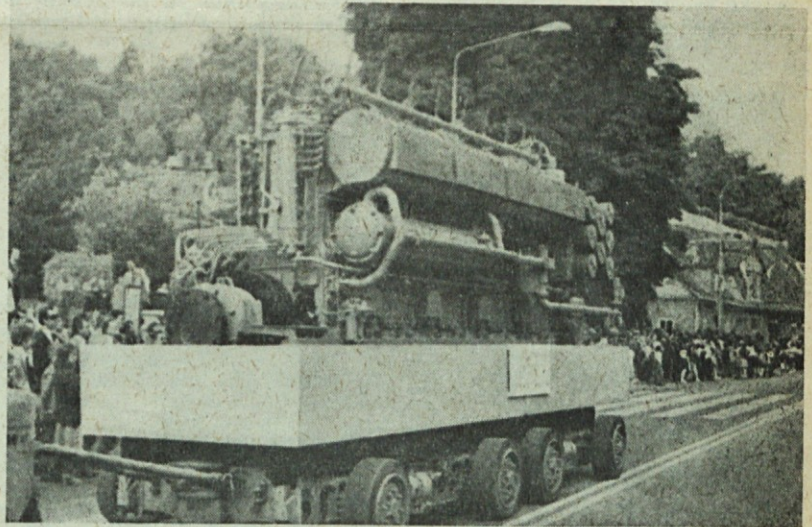
Na čelu kolone so bila litostrojska vlečna vozila z zaščitnimi znaki delovnih organizacij, članic ZPS

Posebno pozornost so vzbudili naši izdelki zaradi svoje velikosti

22. 7. praznik občine Šiška

Ob praznovanju je v paradi sodelovala tudi naša delovna organizacija s številnimi izdelki. Poleg tega so sodelovali športniki, mladina, litostrojska godba na pihala, gasilska enota in drugi.

Kolono je zaključil velik dieselski motor

Litostroječani: »Na kolo za zdravo telo!«

PRAVILNIK PODJETJA

Vsak dan dobršen del zaposlenih, vsaj tistih v pisarnah, ječi pod bremenom birokracije in administracije, ki jih kar obstrinja z raznimi okrožnicami, novimi predpisi, popravki predpisov, popravki popravkov predpisov, spremembami sprememb pravilnikov itd. No, vsaj pravilnikov se skoraj gotovo ni spomnil okoreli uradnik 20. stoletja, saj so bili s to šibo božjo udarjeni že pisarniški uslužbenci v prejšnjem stoletju.

Pred leti je neki uslužbenec pri pospravljanju svoje pisarne, urejeval je namreč stare zaprašene fascikle, slučajno našel pravilnik podjetja, ki je izšel leta 1872. V pravilniku so bile poleg suhoparnega uvida našete pravice in dolžnosti pisarniških uslužbencev tistega časa:

— Uslužbenci morajo dnevno napolniti vse petrolejke, obrisati cilindre in skrbno pristriči stene.

— Vsak dan mora uslužbenec prinesiti s seboj na delo v pisarno vedro čiste vode in vedro premoga.

— Službeno pero je treba čistiti po lastnem preudarku, toda samo na tak način in ob taki uri, da s tem svojim dejanjem ne bo motil dela ostalih uslužbencev.

— Uslužbenci moškega spola lahko dvorijo osebam ženskega spola enkrat tedensko, v primeru da le-te redno obiskujejo cerkvene pobožnosti, pa izjemoma dvakrat.

— Ob dober glas bo prišel vsak uslužbenec, ki kadi ali njuha tobak, uživa alkoholne pijače v kakršnikoli obliki, obiskuje igralnice ali dame dvomljivih slovesa v javnih hišah, ali pa tisti, ki se brije pri brivcu.

— V korist vseh uslužbencev je, da ob dnevih izplačila plače dajo na stran del svojih dohodkov, zato da bi v starosti ne bili v breme družbi.

— Vsak uslužbenec, ki bo v petih letih zaradi lastne malomarnosti več kot trikrat zamudil službo, bo nakazal v fond pisarne denarni znesek v višini polovice mesečne plače.

Vtisi s potovanja po Sovjetski zvezi

(Nadaljevanje in konec)

Iz Leningrada v Moskvo smo leteli samo pičlo uro. Po bolečinah in šumenju v ušesih smo spoznali, da se sovjetski avioni hitreje spuščajo z višine in je zato pristajanje krajše. Moskva ima pet letališč; to pot smo pristali na letališču Vnukovo. Letalski promet je tako razvit, da je vedno »parkiranih« po nekaj deset avionov.

Drugo srečanje z Moskvo je bilo dokaj drugačno od prvega pred tremi dnevi. Prileteli smo dopoldne, naspani, spočiti in pripravljeni sprejemati nove vtise.

Takoj ko smo odložili v hotelu prtljago, smo se vkrkali na avtobus za krožni ogled mesta. Naša spremljevalka Nina (ki je Moskvica, se pravi rojena v Moskvi) nam je najprej povedala rojstne podatke in življenjske podatke. Mesto Moskva, oziroma Kremelj — trdnjava kot središče mesta sta omenjena privikrat v nekem pismu sredi 12. stoletja. Kremelj je dobil ime po kremenju — kamnu, na katerem je bila postavljena že prva trdnjava. Mesto ob reki istega imena je zelo hitro raslo in postalo središče. Moskva je bila prestolnica Rusije od 1328 do 1712, ko je Peter Veliki prenesel središče države na severozahod v sedanji Leningrad. Mesto je velikokrat gorelo, saj je bilo grajeno iz lesa, ki so ga imeli največ pri roki. Najbolj je znan požar iz leta 1812, ko so mesto požgali sami, da bi tako zaustavili Napoleonovo vojsko. Leta 1918 je pod sovjetsko oblastjo spet postalo središče države in v zimi 1942/43 so tu doživeli Nemci prvi poraz, ki je pomenil začetek njihovega konca. Moskva ima skoraj 8 milijonov prebivalcev in je ne samo politično, temveč tudi industrijsko in gospodarsko središče Sovjetske zveze, saj daje moskovsko področje 30 odstotkov celotne

V mestu je toliko parkov in nasadov, da včasih komaj vidiš stavbe, ki so zadaj. Gotovo je več kot 50 odstotkov površine nezazidane, zato je mesto seveda zelo obširno. Povsod se vidi, kako so načrtovalci mesta široko srčni s prostorom. Gradijo veliko, in to ogromne bloke, med njimi pa je toliko razdalje, da sosed sosedu res ne more gledati v lonec. Povsod je dovolj prostora za zelenje in parke.

Trdnjava sredi mesta

Popoldne smo si šli ogledat Kremelj; kajne, kako trdno zveni to ime, pa tudi trdnjava sama stoji trdno na vzpetini z južno stranjo ob reki Moskvi in severovzhodno ob Rdečem trgu. Obzidje je zelo mogočno, debelo do 6 metrov in ima 7 glavnih stražnih stolpov. Na vrhu ima vsak zvezdo iz rdečega rubinskega stekla, ki ponoči žari. Te zvezde služijo tujcem v mestu kot odlična orientacija. Obzidje in stolpi so iz temno rdeče opeke. V Kremlju je sedež vlade in drugih ministrstev. Tu so prekrasne bele cerkvice z mnogimi zlatimi kupolami, največji zvon, ki so ga kdaj ulili, in največji top. Prav zaradi teh dveh je znana anekdota nekega Angleža, ki se je v prejšnjem stoletju vrnil s potovanja po Rusiji: »Imajo največji zvon, ki ni nikoli zvonil, pa je car zvonov, imajo top, s katerim niso nikoli streljali, pa je car topov. Čudni so ti Rusi, vsemu, kar ne služi svojemu namenu, pravijo car.«

Spet je bilo premalo časa, da bi vsaj malo pokukali v cerkvice ali v muzej — orožarno, kjer je spravljenih nešteto dragocenosti, umetnin in starin. Peljali smo se še mimo tistega dela obzidja, kjer so že popoldne čakali obiskovalci, da bi mogoče drugo dopoldne, toda če ne drugo, pa tretje dopoldne stopili v Leninov

dali našo trobojnico. Mi mali ljudje iz majhne dežele smo v srcu velemesta široke Sovjetske zveze dobili stik z domovino.

Mavzolej je odprt vsak dan dve uri. Ta čas se pomika neprekinjena vrsta iz parka po ulici mimo prekrasne stavbe muzeja na Rdeči trg. Tu stoji mavzolej iz temno rdečega marmornja v obliki stopničaste piramide. Vzdušje vsega mimohoda je izredno svečano in v globoki spoštljivosti do pokojnika. In Lenin, ki smo ga videli balzamiranega, je tak, kot ga poznamo s slik, samo da ima oči zaprte.

Borodinska bitka

Tistega dne, ko naj bi šli na prizorišče borodinske bitke, je nekajkrat deževalo. V spominskem paviljonu smo si ogledali že množico slik in kipov, ki prikazujejo boj ruskih vojakov z Napoleonovo vojsko. Na koncu se vzpenjamo še po stopnicah okroglega paviljona brez oken in ne vemo, kam peljejo. Pridemo na vrh in objame nas čudna svetloba, mrč pred nevihto, pa pravim — na, spet bo deževalo. Tedaj mi zadiši po dimu; osupnem in se ne najdem. Tik pred nami je požgana kmečka domačija, malo dlje gorijo kmečki pridelki, žito, zelje. Vidim v kmečko kuhinjo, ki so jo pravkar zapustili prebivalci. Pod kotlom še tli ogenj. Za hišo, na poljih pa se bojujejo trume Francozov z ruskimi vojniki, med njimi Napoleon na belem konju in Kutuzov, vsak na svoji strani. Okrog in okrog se širi od bitke zamegljena ruska pokrajina. Ko zajameš sapo, komaj verjameš, da je to slika, ki je tako mojstrsko osvetljena. Sliko je v počastitev stoletnice borodinske bitke naslikal slikar Rubeau, sicer po rodu Francoz, toda po delu in življenju Rus. Panorama — platno je dolgo 105 metrov, visoko 15 metrov in tehta več kot eno tona. Razstavljeno je bilo ob stoletnici bitke, potem so ga navili na hlod in shranili. Šele med vojnama so se ga spet spomnili, zgradili okrogel paviljon zanj in tako dostojno predstavili to tudi po velikosti in teži zares veliko delo.

Večerni obisk mesta je bil tudi dogodek zase. Človek samo strmi nad lepoto postaj podzemeljske železnice. Moskvitji so upravičeno ponosni nanjo. Vsaka postaja zase je visok dosežek umetnosti in umetne obrti vseh vej. Še bolj pa strmiš nad točnostjo vlakov. Štirideset parov vlakov pelje vsako uro z vsake postaje. Se pravi — v vsako smer po štirideset. Promet poteka brez odvečnega čakanja, pririvanja ali celo kreganja. Vlak pride in odpelje točno, ob koncih, ko je gneča, počakajo preostali potniki brez kreganja na naslednjega. Pet kopejk, ki jih plačaš ob vходу v podzemlje, velja za vseh 160 km prog pod Moskvo, lahko pa se voziš cel dan okrog, če hočeš.

O ljudeh, ki smo jih srečali na cesti, v trgovini ali v podzemeljski, samo vse najboljše. Tako prijaznih, toplih in pripravljenih pomagati zlepa ne srečaš. Zanimiva je njihova redoljubnost. Vse po vrsti — kdor prej pride, prej melje. Pri nas vidiš vrsto samo pri mesarju, tam pa povsod. Dva človeka v trgovini, to je že vrsta. Pa naj bo to za taksi, hrano, čevlje ali obleko, in gorje mu, ki prekrši to pravilo. Takoj mu povedo, kje je njegovo mesto. Zvečer te vodijo na Rdeči trg zvezde na stražnih stolpih. Moraš še enkrat pogledati cerkev Vasilija Blaženega in stražo, ki se menja ob mavzoleju.

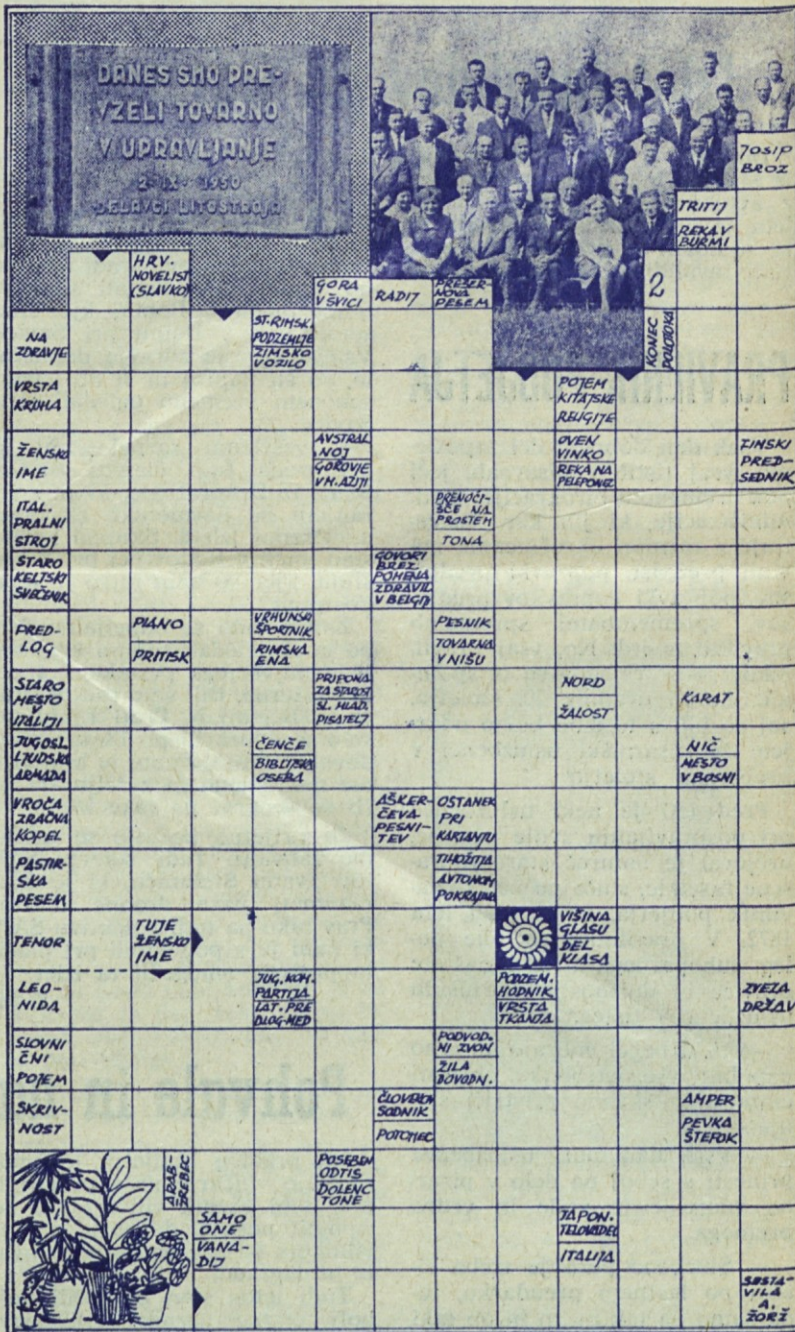
Se sto — ali tisoč stvari bi človek obiskal, če ne bi čas tako neusmiljeno bežal. Zelo na hitro smo si ogledali to malo, kar smo videli, in še to samo zunanost. Notranjščine, razen našega hotela in podzemeljske železnice so ostale za nas neznanka in kličejo nas, naj se še vrnemo.

E. L.

Čudno, da me kar pustijo spati v tovarni, prevrnjeni tovornjaki na cestah pa ovirajo promet po več dni. Tam bi jaz lahko reševal prometne zagate, tovarna pa služila denar.

Slikovna križanka

KAJ SO REKLI O DELU

Delo naj ne bo nikomur trpljenje, ampak vsakomur dolžnost.

Roza Luxemburg

Brez truda se pesem ne zapoje, brez muje se sablja ne izkuje.

Petar Petrović Njegoš

Izmikanje delu je zločin.

Lev Nikolajevič Tolstoj

Narava ni svetišče, ampak delavnica in delavec v tej delavnici je človek.

Turgenjev

Treh velikih nadlog nas obvaruje delo: dolgočasje, greha in revščine.

Voltaire

Najboljše zdravilo proti misli na smrt je delo.

Avgust Cesarec

Glasilo delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Stanislav Bradeško dipl. inž., Milan Vidmar, Janez Oprešnik, Vukoslav Živkovič, Leopold Šolc dipl. inž., Hrabroslav Premelč, Janez Stražičar dipl. inž., Milan Jurjavčič, Ivan Elikan.

Glavni in odgovorni urednik Ivan Elikan, tehnični urednik Estera Lampič.

Telefon uredništva 56-021 (h. c.) interna 246 — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska ZGP Primorski tisk, Koper — TOZD Tiskarna Jadran — 1975

vrednosti industrijske proizvodnje. Dve tretjini vseh prebivalcev Sovjetske zveze je Slovanov (Rusi, Belorusi, Ukrajinci). Narodnosti je v državi 180, uradno pa je priznanih 110 jezikov.

Najprej smo si ogledali univerzo slavnega imena — Lomonosov. Že po površini je to ogromen kompleks. Za srednje veliko slovensko mesto ga je, saj tu živi in študira 40.000 študentov. Študentje so tu tako preskrbljeni s stanovanjem, hrano, zabavo, knjižnicami, da jim zaradi tega ne bi bilo treba v mesto vsa štiri leta, ki so določena za študij. Tu lahko ostanejo samo študenti, ki redno opravljajo izpite in ki po štirih letih študij končajo. Če imajo težave, ki so posledica lenobe, morajo takoj oditi. Pravijo, da je v tem kompleksu stavb toliko prostorov, da če bi tja prinesli dojenčka in bi v vsakem prostoru preživel samo en dan, bi bil na koncu že starček. Univerza je postavljena na rahlo dvignjen svet, imenovani Leninske gore, zato je s ploščadi pred univerzo edinstven razgled na zelo zelo zeleno mesto, skozi katero vijuga reka Moskva, ki je plovna 500 km — od Moskve do izliva v reko Oko.

mavzolej in počastili spomin velikega misleca in revolucionarja. Iz vseh koncev Sovjetske zveze so prišli samo s tem namenom, utaborili so se pod obzidjem. Hrano so imeli s seboj, odeje tudi. Lenina bodo videli in to je glavno. Ganljiva je ta njihova predanost. Tujci smo imeli prednost. Ko smo drugo dopoldne prišli v park spominov, kjer stoji spomenik neznemu junaku in kjer gori večni ogenj, ki so ga prinesli iz leningrajskega spominskega pokopališča Piskarevskoje, smo lahko stopili v posebno vrsto, ki je imela prednost pred sovjetskimi obiskovalci. Ko smo še čakali v vrsti, smo lahko opazovali, koliko obiskovalcev pride vsak dan tudi k spomeniku neznemu vojaku. Ta dan je prišla najprej skupina sovjetskih vojniških veteranov v uniformah in z mnogimi odlikovanji. Prinesli so vence in še zapeli so. Potem nekaj novoporočenih parov. Navada je, da položijo nevesta svoj poročni šopek k spomeniku. In kdo še? Jugoslovanska mladinska nogometna reprezentanca, ki je ta dan odigrala v Moskvi tekmo. Prinesli so venec z jugoslovansko zastavo, in kar je res, je res, prav ponosni smo bili, ko smo tam zagle-